

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

**A Nemzeti Adó- és Vámhivatal által végzett titkos
információgyűjtés felhasználhatósága a 2018-as
jogszabályváltozások tükrében**

Jelige: Themisz

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022. szeptember

2022.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
1. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal, illetve annak jogelőd szervei által végzett titkos információgyűjtés történelme.....	7
1.1. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelőd szervei	7
1.1.1 Vám- és Pénzügyőrség	7
1.1.2 Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal.....	9
1.2. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség fúziója	11
1.3. Nemzeti Adó- és Vámhivatal	12
1.3.1 Szervezeti felépítés.....	12
1.3.2 A titkos információgyűjtés létjogosultsága a NAV-nál	13
2. A NAV titkos információgyűjtő tevékenysége a 2018-as jogszabályváltozások előtt	15
2.1. Titkos információgyűjtés	15
2.1.1 Bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés	16
2.1.2 Adatkérés.....	21
2.1.3 Bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés	22
2.1.4 A titkos információgyűjtés eredményének felhasználása	23
2.2. Titkos adatszerzés.....	25
2.2.1 Bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzés	25
2.2.2 Titkos adatszerzés végrehajtása	27
2.2.3 Titkosan szerzett adat felhasználása.....	27
3. A NAV titkos információgyűjtő tevékenysége a 2018-as jogszabályváltozások után.....	28
3.1. Szabályozásának elvei, szükségessége, lényeges újításai	28
3.2. Rendészeti célú titkos információgyűjtés	30
3.2.1 Bírói engedélyhez nem kötött eszközök.....	34
3.2.2 Bírói engedélyhez kötött eszközök	36

3.2.3	Bírói engedélyhez kötött eszközök engedélyezése	38
3.2.4	A titkos információgyűjtés végrehajtása	40
3.2.5	A titkos információgyűjtés megszüntetése.....	42
3.2.6	A titkos információgyűjtés során megszerzett adatok bizalmassága és törlése .	42
3.2.7	A titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata.....	43
3.2.8	Adatkérés.....	45
3.3.	Leplezett eszközök	46
3.3.1	A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai	47
3.3.2	Leplezett eszközök alkalmazása a nyomozás során	48
3.3.3	Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök.....	49
3.3.4	Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök	51
3.3.5	Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának közös eljárási szabályai	58
3.3.6	Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök.....	58
3.3.7	A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése.....	61
3.3.8	Utólagos engedélyezés	62
3.3.9	Bírói engedély	63
3.3.10	A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai	63
3.4.	A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatokra vonatkozó szabályok	63
3.4.1	A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok törlése	63
3.4.2	A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok bizalmassága	64
3.4.3	A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett ügyiratok kezelése	64
3.4.4	A leplezett eszközök alkalmazásának eredménye.....	65
3.5.	Előkészítő eljárás.....	68
3.5.1	Az előkészítő eljárás célja és eszközei	68
3.5.2	Adatkérés előkészítő eljárás során	70
3.5.3	Az előkészítő eljárás lefolytatása	71

4. A szakavatott kollégák meglátásai a változás eredményének tükrében	73
4.1. Kérdőív eredményei	73
4.2. Interjú.....	84
Befejezés	89
Irodalomjegyzék.....	91
Mellékletek.....	96

Bevezetés

A 2018. július 1-től a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) hatályba lépésével és a titkos információgyűjtést szabályozó a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (továbbiakban NAV tv.) megreformálásának köszönhetően jelentős változások következtek be a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban NAV) felderítő tevékenységében. Természetesen a Be. életbe lépése nem csak a NAV tv. átalakulását eredményezte, hanem egyéb ágazati törvényekét is, de dolgozatom kifejezetten a NAV szempontjából közelíti meg a változásokat, valamint azok hatását.

Dolgozatom középpontjában a NAV titkos információgyűjtő tevékenysége áll, azonban a fent említett módosítások nem csak erre voltak hatással és az összefüggések érzékeltetése miatt ezek bemutatását szintén szükségesnek tartom. Ezek között a legszorosabb összefüggés a titkos információgyűjtés, a titkos adatszerzés és a leplezett eszközök között van. A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés teljes mértékben a büntetőeljárás keretébe lett utalva és a leplezett eszközök vették át a helyét. Ezzel együtt megszűnt a titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés kettőssége is. A büntetőeljárás nyomozás előtti új szakasza az előkészítő eljárás, mely indulhat akár titkos információgyűjtő tevékenységből is. Ebből látható, hogy ezek szorosan nem elkülöníthetők egymástól, így megemlítésük szükséges, így ez okból az imént említettek is a dolgozat tárgyát képezik.

A jogszabályváltozások óta eltelt idő elegendő lehet ahhoz, hogy vizsgálni lehessen hatásait és a felderítési területen dolgozó pénzügyi nyomozók visszajelzései alapján következtetéseket lehessen levonni eredményeit illetően. Ezek alapján azokra a kérdésekre keresem a választ, hogy hogyan befolyásolta az új szabályozás a NAV titkos információgyűjtő tevékenységét, illetve összességében sikerült-e hatékonyabbá tenni azt az új szabályozás által. Ez alatt érthető akár az eljárások gyorsabb lefolyása, az eredmények egyszerűbb, hatásosabb felhasználása.

Dolgozatom célja, hogy az említett kérdéseket megválaszolja, valamint az adott területen dolgozó nyomozók tapasztalatait, véleményeit közölje. Akár közvetítőcsatornaként is funkcionálhat a jogalkotó és a végrehajtó állomány között, így a jogalkotó is kellő visszajelzést kaphat arról, hogy elérte-e célját és a gyakorlati alkalmazás során is érvényesül a szándéka.

A területen dolgozó pénzügyi nyomozó kollégák meglátásainak összegyűjtésére kérdőívet készítettem, melyet a NAV Bűnügyi Főigazgatósága továbbított valamennyi területi szerv felderítő osztályára. A téma mélyebb, részletesebb megismerése érdekében a szakirodalom

tanulmányozásán kívül elvégeztem egy interjút is. Valamint volt szerencsém a nyári szakmai gyakorlatomat 2022. 07. 04-től 2022. 08. 02-ig a NAV Közép-magyarországi Bűnügyi Igazgatóságának Felderítési Osztályán tölteni, ahol szintén átfogó ismereteket szerezhettem a témával kapcsolatban, dolgozatom megírásához. Ez nagyszerű lehetőség volt, hogy személyesen, elsőkézből gyűjtsek információt a témában.

A kutatásom során nehézséget nyújtott, hogy országos szinten viszonylag kevés az olyan szakember, aki 2018 előtt is a területen dolgozott elég ideig ahhoz, hogy megfelelő rálátása legyen a jogszabályváltozás előtti szakaszra. További nehézséget okozott, hogy a módosítások jelentősen leszűkítették a titkos információgyűjtés alkalmazhatóságának körét, így azon személyek köre is hasonlóképpen csekély, akik ezt manapság folytatják. A titkos információgyűjtés erőit és végrehajtásának részletszabályait a pénzügyminiszter által kiadott minősített rendelet, úgynevezett belső szabályozó tartalmazza. Sajnos minősített mivoltából kifolyólag ezen részletekre nem térhettem ki. A terjedelmi korlátok pedig nem engedik, hogy a titkos információgyűjtés eszközeinek bemutatását részletes gyakorlati példákkal színesítsem.

A dolgozatom elején bemutatom a NAV jogelőd szerveit történelmük, felépítésük és feladatrendszerük alapján. Majd azok összeolvadása után hasonlóképpen a NAV-ot is. Ezt követően a dolgozat középpontjában álló titkos információgyűjtésről lesz szó. Az egyszerűség és átláthatóság kedvéért a törvényben lévő rendszerezésnek megfelelő sorrend alapján vázolom fel a NAV titkos információgyűjtésre és az ahhoz szorosan kapcsolódó tevékenységekre vonatkozó szabályozást a 2018-as jogszabályváltozások előtti időszakban, majd ehhez hasonlóan a módosítások utáni időszakban. Végül ezek, és a kérdőív elemzésén keresztül, valamint az interjú során elhangzottak segítségével megkísérlem megválaszolni a fentebb felmerült kérdéseket. Az így levont következtetéseimet a dolgozat végén összegzem.

1. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal, illetve annak jogelőd szervei által végzett titkos információgyűjtés történelme

1.1. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelőd szervei

1.1.1 Vám- és Pénzügyőrség

A Vám és Pénzügyőrség több mint 140 éves múltra tekint vissza. Jogelődje a Lónyay Menyhért pénzügyminiszter által alapított Magyar Királyi Pénzügyőrség, melyet 1. számú körrendeletével hozott létre 1867. Március 10-én. A Magyar Királyi Pénzügyőrség katonailag szervezetten működött, feladata a magyar államkincstár bevételeinek biztosítása és a gazdasági rendvédelem feladatainak ellátása volt.¹ Ezek közül legfontosabb a csempészet és egyéb pénzügyi törvények megszegésének megakadályozása.²

A szervezet elnevezése 1966. február 5-én véglegesült, mint Vám- és Pénzügyőrség.³ Az adópolitikaért felelős miniszter irányítása alatt álló, háromszintű, központi államigazgatási és költségvetési szerv és fegyveres rendvédelmi szerv volt.⁴ Országos hatáskörrel bírt és önállóan működött. Tevékenységi körét vámigazgatási, büntetőügyi, nyomozóhatósági, jövedéki és rendészeti igazgatási feladatok alkották. Állománya hivatásos szolgálati jogviszonyú pénzügyőrökből és közalkalmazottakból állt. A szervezeten belül erős katonai hierarchia érvényesült. Ennek élén a Vám és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága volt, melynek területi szervei a regionális parancsnokságok voltak, amik alatt a vám- és pénzügyőri hivatalok, a mélységi ellenőrzési csoportok, illetve a regionális ellenőrzési központok helyezkedtek el.⁵ Önálló közép fokú szervként működtek és hatósági jogkörrel rendelkeztek a központi büntetőügyi, ellenőrzési, számlavezető, járőrszolgálati parancsnokság, a büntetőügyi ellátó nyomozó hivatal, és a vegyvizsgáló intézet.

A vámjogról és a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. törvény értelmében 1996 április 1-től rendelkezett nyomozóhatósági jogkörrel, valamint ezzel együtt vált titkos információgyűjtésre feljogosított szervvé is a hatáskörébe utalt bűncselekmények vonatkozásában. Magát a titkos

¹ DETTNÉ Légrády Ilona: A magyar vámtörténet röviden. Rendvédelmi Füzetek, 10. évf., 2000/40. sz. pp. 3–12.

² Ismeretlen szerző: A Vám- és Pénzügyőrség, mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelődje bemutatása https://vpi.nav.gov.hu/ilias4/goto_vpi_client_file_2986_download.html (Letöltés ideje: 2022. június 5.)

³ Ismeretlen szerző: A Vám- és Pénzügyőrség, mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelődje bemutatása https://vpi.nav.gov.hu/ilias4/goto_vpi_client_file_2986_download.html (Letöltés ideje: 2022. június 5.)

⁴ 2004. évi XIX. tv.

⁵ SZABÓ Imre, NAGY Lajos (szerk.): Állam- és jogtudományi enciklopédia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

információgyűjtés fogalmát is ez a törvény vezette be a 175. § (3) bekezdésének c) pontjával. 1998 január 1-ig csak belső engedélyes eszközökre, de utána bírói engedélyes eszközökre is jogosulttá vált⁶ a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. évi CIII. törvény 90. § (16) bekezdése által.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban régi Be.) által megtörtént a titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés szétválasztása. Ennek azért volt jelentősége, mert innentől titkos adatszerzést csak büntetőeljárás keretében lehetett folytatni. Ezzel együtt a törvény mind az az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalt (továbbiakban APEH), mind a Vám- és Pénzügyőrséget feljogosította a titkos adatszerzés folytatására.

A szervezett bűnözés, valamint az ezzel összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól szóló 1999. évi LXXV. törvény 77. § (2) bekezdése alapján, a Vám- és Pénzügyőrség a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben leírtak értelmében folytathatott titkos információgyűjtést, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban Rtv.) VII. fejezetében foglaltak szerint, a hatáskörébe utalt bűncselekmények elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének, hollétének megállapítása, elfogása, illetve körözött személy felkutatása, bizonyíték szerzés céljából.⁷ Ezen felül a fent említett bekezdés felhatalmazta a Vám- és Pénzügyőrséget fedőadatok elhelyezésére titkosan együttműködő, bizalmi személy, informátor, fedett nyomozó, fedőokirat, illetve fedőintézmény védelme érdekében. A 1999. évi LXXV. törvény 77. § (8) bekezdése kimondta, hogy a titkos információgyűjtés eszközei, módszerei, alkalmazásuk részletes szabályának megállapítására a pénzügyminiszter jogosult.

Fontos megemlíteni még A Vám- és Pénzügyőrségről szóló 2004. évi XIX. törvényt, mint ágazati törvényt, mely az ország 2004. május 1-ei Európai Unióhoz való csatlakozásának hatására jött létre. A továbbiakban ez a törvény rendelkezett a szerv titkos információgyűjtő tevékenységéről. Ennek értelmében a Vám- és Pénzügyőrség titkos információgyűjtésre felhatalmazott szervei ennek nyomozó hivatalai, valamint a Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnoksága volt. Valamint e törvény által kiterjesztésre kerültek a célok, melyek elérése végett titkos információgyűjtést folytathattak. A 1999. évi LXXV. törvényben

⁶ HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

⁷ NYÍRI Sándor: A titkos adatszerzés. BM Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2000. pp. 14-15.

foglaltakon felül alkalmazhattak még titkos információgyűjtést a büntetőeljárásban résztvevők, az eljárást folytatók, illetve az együttműködők védelme érdekében.

A Vám- és Pénzügyőrségről szóló 2004. évi XIX. törvény 22. §- a taxatív felsorolta a bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtő eszközöket, melyek a következők voltak:

- informátor, bizalmi személy, titkos együttműködő,
- puhatolás⁸ fedett nyomozó igénybevételével,
- fedőokirat, fedőintézmény,
- rejtett figyelés
- bűnügyi csapda
- mintavásárlás
- fedett nyomozó alkalmazása ügyészi engedéllyel,
 - álvásárlásra
 - bizalmi vásárlásra
 - bűnszervezetbe való beépülésre
- sértett helyettesítése
- titkos együttműködési megállapodás
- fedőadat elhelyezése

A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközöket a törvény 31. §- a sorolta fel. Ezek az alábbiak voltak:

- titkos kutatás
- hely titkos megfigyelése
- postai, vagy egyéb küldemény felbontása, tartalmának megismerése, rögzítése
- lehallgatás
- számítástechnikai úton történő levelezés megismerése

1.1.2 Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

Az APEH 1987. július 1-én jött létre az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 14/1987. (V. 13.) Minisztertanácsi rendelettel. Jogelődjei a Pénzügyminisztérium Ellenőrzési Főigazgatósága, a Szerencsejáték felügyelet, a Fővárosi Illetékhivatal, a megyei illetékhivatalok, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár és a Megyei Egészségbiztosítási

⁸ NYÍRI Sándor: A fedett nyomozó. Belügyi Szemle, 47. évf., 1999/12. sz. p. 181.

Pénztárak voltak.⁹ Az APEH kétszintű struktúrájú államigazgatási szerv és kormányhivatal volt. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény alapján pedig ezen kívül még adóhatóság is.¹⁰ Feladatai közé tartoztak az illetékek, járulékok, adók beszedése, támogatások kiutalása, illetve azok nyilvántartása és ellenőrzése, valamint a szerencsejáték-felügyelet. 1998-tól bűnüldözési feladatokat is ellátott a törvény által hatáskörébe utalt bűncselekmények tekintetében. Munkavállalók és köztisztviselők alkották személyi állományát. Központi szerve a Központi Hivatal területi szervei pedig a megyei igazgatóságok voltak. 2007-től az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 273/2006. (XII. 23.) Kormány rendeletben foglaltak szerint hét regionális és egy országos illetékességű igazgatóság jött létre a szervezet keretein belül. 2010-ben az APEH struktúrája háromszintű lett. A regionális főigazgatóságok, alá 19 megyei igazgatóság tartozott.¹¹

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyes feladatairól szóló 1998. évi XCIII. törvény nyomozati jogkörrel ruházta fel és meghatározta a hozzá tartozó feladatokat. Ezek az adóztatás, a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 16. § (5) bekezdésében meghatározott bűncselekmények esetén bűnüldözés, illetve egyéb törvény vagy kormányrendelet által meghatározott feladatok ellátása volt. Innentől alkalmazhatta a titkos felderítés eszközeit, köztük a bírói engedélyes titkos információgyűjtő eszközöket is. Az APEH bűnüldözési feladatainak ellátása során az alábbi bűncselekményekben járhatott el:

- adó-, és társadalombiztosítási csalás
- csődbüntett
- csalás
- társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség megsértése
- munkaadói és munkavállalói járulék fizetési kötelezettség megszegése
- számviteli fegyelem megsértése
- jogosulatlan gazdasági előny megszerzése
- a fent említettekkel összefüggésben elkövetett közokirathamisítás és magánokirat hamisítás¹²

⁹ ERDŐS Ákos (szerk.): Integrált pénzügyőri ismeretek I.. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 2021.

¹⁰ Art. 6. § (1) bekezdés

¹¹ SUBA László: Az adó- és vámhatóság szervezeti kultúrája. Magyar Rendészet, 20. évf. 2020/1. sz. pp. 135-147.

¹² NYÍRI Sándor: A titkos adatszerzés. BM Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2000. p. 34.

Az APEH bűnüldözési feladatait, köztük titkos információgyűjtő tevékenységét az előbb említett az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyes feladatairól szóló 1998. évi XCIII. törvény 5. §-a szabályozta. Ezen belül a 5. § (2) bekezdése tartalmazta kifejezetten a titkos információgyűjtésre vonatkozó szabályokat. Ez kimondta, hogy a hatáskörébe tartozó bűncselekmények körében a bűncselekmény elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása, elkövető kilétének és hollétének megállapítása, elfogása, körözött személy felkutatása, valamint bizonyítékok megszerzése céljából végezhetett titkos információgyűjtést az Rtv. VII. fejezete szerint. A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközökre az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyes feladatairól szóló 1998. évi XCIII. törvény 20. § (4) bekezdésének a) pontja alapján volt lehetősége a szervezetnek. Ezek alkalmazásának, engedélyezésének részletszabályait a bírói engedélyhez kötött különleges eszközök és módszerek engedélyezésével, igénybevételével kapcsolatos szabályokról szóló 11/1999. (V. 12.) Pénzügyminiszteri rendelet tartalmazta. Látható, hogy teljesen egyező célok elérése végett folytathat titkos információgyűjtő tevékenységet a Vám- és Pénzügyőrség és az APEH.

1999-ben létrejött az APEH Bűnügyi Igazgatósága, mint központi szerv, illetve annak területi nyomozóhivatalai. Mindez azonban nem tartott sokáig. Az Alkotmánybíróság 31/2001. (VII. 11.) határozatával alkotmányellenesnek ítélte a fentebb említett 11/1999. (V.12.) Pénzügyminiszteri rendeletet, valamint az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyes feladatairól szóló 1998. évi XCII. törvény titkos információgyűjtést szabályozó részeit. Ezen részek a törvény 5. § (2)-(3) bekezdései, a 9. § (2) bekezdése, a 20. § (3) bekezdése, a 20. § (4) bekezdésének a) pontja és a 20. § (5) bekezdése voltak. Ezeket az Alkotmánybíróság 2002. december 31-ei hatállyal semmisítette meg.¹³ Ennek hatására az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Bűnügyi Igazgatósága megszűnéséről szóló 2002. évi LXVI. törvény megszüntette a Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Bűnügyi Igazgatóságát. Az ott dolgozó nyomozókat pedig a rendőrség szervezetébe integrálta.¹⁴

1.2. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség fúziója

Az APEH és a Vám- és Pénzügyőrség egyesüléséből jött létre a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2011. január 1-jén. A jogelőd szervek munkáját ez előtt is szoros együttműködés jellemezte. A

¹³ BALLA Lajos: Adalékok a titkos információgyűjtés, valamint a titkos adatszerzés kriminalisztikai és eljárási problémáihoz. 2007., https://debreceniitotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/titkosadatgyujtes.pdf (Letöltés ideje: 2022. június 11.)

¹⁴ HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

két szerv integrációjának célja a feladatellátás, kommunikáció hatékonyabbá tétele, költséghatékonyság, átláthatóság, illetve egy egységes irányítású, értékrendszerű szervezet létrehozása volt¹⁵. A Kormányzat egyéb kitűzött céljai közé tartozott egy egyszerűbb adórendszer kialakítása, az állami költségvetés elvárásainak hatékonyabb teljesítése érdekében.

Az egyesülési folyamat az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás érdekében szükséges törvények módosításáról, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2010. évi LII törvény kihirdetésével kezdődött. Valójában ez még csak előkészítette a két szerv integrációját, azzal, hogy a Vám- és Pénzügyőrség parancsnokát kormánybiztos alá rendelte. Ez a kormánybiztos dr. Vida Ildikó lett, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnöke az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség egyesítését előkészítő kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól szóló 1147/2010. (VII. 7.) Kormány határozat értelmében a két szerv egyesítéséig. Feladatai az integrációhoz elengedhetetlen jogszabályok előkészítése, és a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságának irányítása voltak. 2010. november 19-én hirdették ki a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvényt (továbbiakban NAV tv.), ami 2011. január 1-jén lépett életbe.

1.3. Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A NAV a pénzügyminiszter irányítása alatt álló államigazgatási, fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv.¹⁶ Fő céljai az állami költségvetés igényeinek kielégítése, az államháztartási érdekek védelme. Az államháztartás bevételeinek hozzávetőlegesen 93-94 százalékát a NAV biztosítja. Jogelőd szerveiből adódóan feladatrendszere igen szerteágazó. Többek közt a feketegazdaság visszaszorítását, bűnüldözési, bűnmegelőzési, nyomozóhatósági, képzési és továbbképzési, mélységellenőrzési, fémkereskedelmi hatósági, adó- és vámigazgatási, jövedék igazgatási és rendészeti igazgatási feladatokat lát el, illetve a végrehajtási eljárást és behajtást végez. Azonban ez az összesnek még mindig csak töredéke. Szemléltetésképp megemlítem, hogy a 2017. évre 1116 feladatkört tartalmazott a hatásköri jegyzéke.

1.3.1 Szervezeti felépítés

A NAV szervezeti felépítését tekintve hierarchikus, kétszintű. Két központi szervvel rendelkezik, melyek a Központi Irányítás és a Bűnügyi Főigazgatóság. A központi szervek felett áll a NAV vezetője, aki a Pénzügyminisztérium államtitkára. A Központi Irányítás

¹⁵ NAV tv.

¹⁶ ERDŐS Ákos: Pénzügyőri szolgálati ismeretek 2.0. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 2021.

szerepe kiemelt. Mind a területi szervek, mind a Bűnügyi Főigazgatóság felett irányítási, felügyeleti, ellenőrzési jogkört tölt be. Alattuk helyezkednek el a megyei (fővárosi) adó- és vámigazgatóságok, melyekből 22 darab van, a Fellebviteli Igazgatóság, illetve a bűnügyi igazgatóságok, melyekből 7 darab van és ezek látják el a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozóhatósági feladatokat.¹⁷ Ezeken kívül egyéb, speciális feladatokat ellátó területi szervei a Kiemelt Adó- és Vámigazgatóság, Repülőtéri Igazgatóság, Bevetési Igazgatóság, Szakértői Intézet, Informatikai Intézet, Képzési és Egészségügyi és Kulturális Intézet és a Gazdasági Ellátó Igazgatóság.¹⁸

1.3.2 A titkos információgyűjtés létjogosultsága a NAV-nál

Az államnak feladatai ellátásához, intézményei működtetéséhez, kormányzati célok megvalósításához bevételre van szüksége. Bevételei közül egyik talán legfontosabb az adó. Az előbbiekben említettek szerint a NAV biztosítja az államháztartás bevételeinek 93-94 százalékát. Ez alapján kijelenthető tehát, hogy az állam működéséhez és fenntartásához elengedhetetlen munkát végez.

Ennek fényében a NAV nyomozó hatósága a NAV tv. felhatalmazása alapján végezhet titkos információgyűjtést, melynek definícióját a 51. §. (1) bekezdése tartalmazza: „A titkos információgyűjtés olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a NAV által végzett különleges tevékenység, amelyet a NAV erre feljogosított szervei az érintett tudta nélkül végeznek.”. A 30/1992 (V. 26.) Alkotmánybírósági határozat által kimondottak szerint alapjogokat korlátozni, csak másik alapvető jog, vagy alkotmányos érdek védelme, érvényesülése érdekében lehetséges. Ebben az esetben ez a közbiztonság, valamint a bűnüldözési, igazságszolgáltatási érdek érvényesülése. A NAV titkos információgyűjtésre feljogosított szervei a NAV tv. 51. §. (5) bekezdése alapján a NAV Bűnügyi Főigazgatósága és a NAV nyomozóhatósági feladatait ellátó területi szervei.

A NAV nyomozó hatósága hatáskörébe tartozó fő bűncselekmények a következők: költségvetési csalás, csődbűncselekmény, számvitel rendjének megsértése, pénzmosás, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, iparjogvédelmi jogok megsértése. Az államháztartás bevételeinek, és az ország működésének biztosítása érdekében fontos, hogy ezen bűncselekmények felderítéséhez és nyomozásához megfelelő eszköz arzenált biztosítson a jog.

¹⁷ NAV tv.

¹⁸ 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdés a) - g) pont

A büntetőjog érvényesítésén kívül a NAV nyomozóhatóság hatáskörébe tartozó bűncselekményeknél fontos tényező még a vagyonbiztosítás. Az előbb említett bűncselekmények közül különösen a csődbűncselekmény igen nehezen lenne nyomozható a titkos információgyűjtés eszközei nélkül, de a költségvetési csalásoknál is elengedhetetlen alkalmazásuk.

Szendrei Ferenc azzal indokolta a titkos információgyűjtő eszközök létjogosultságát a modern bűnüldözésben, hogy a bűnözők tevékenységük során szintén használnak hasonló módszereket. Valamint a leghatékonyabb kivitelezés és a lebukás kockázatának minimalizálása érdekében a legsikeresebb és legveszélyesebb bűnözői csoportok a tudomány és technikai legújabb vívmányait alkalmazzák. Így ellenük fellépni csak hasonlóan fejlett, illetve hatékony módszerekkel lehetséges.¹⁹

¹⁹ SZENDREI Ferenc: A rendészeti célú titkos információgyűjtés. Rendőrségi Tanulmányok, 3. évf., 2020/3. sz. p. 60.

2. A NAV titkos információgyűjtő tevékenysége a 2018-as jogszabályváltozások előtt

2.1. Titkos információgyűjtés

Hetesy Zsolt a titkos információgyűjtés fogalmát úgy definiálta, hogy a nyomozás előtti felderítő tevékenység eszközei, feltételei és eljárásai.²⁰ Fontos jellemzői és sajátosságai a belső és külső konspiráció, valamint ebből adódóan a műveletek titkossága, a források, eszközök védelme,²¹ A titkos információgyűjtés során beszerzett információk, bizonyítékok fontos alapjai lehetnek a büntetőjogi felelősség megállapításának, azonban kizárólag ezek által a bűnösség nem állapítható meg.²² Szükségességük azonban vitathatatlan, hiszen jónéhány bűncselekmény megoldhatatlan lenne nélkülük.

A NAV titkos információgyűjtő tevékenységének szabályait a Be. megalkotása előtt teljes egészében az akkor hatályos 2010- es NAV tv. tartalmazta. IV. fejezetében összefoglaltan szerepelnek a titkos információgyűjtésre vonatkozó szabályok. 51. § (1) bekezdése értelmében NAV bünyügyi főigazgatósága és annak közép fokú szervei folytathattak titkos információgyűjtő tevékenységet, a büntető eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény által hatáskörükbe utalt bűncselekmény

- elkövetésének megelőzésére, felderítésére, megszakítására
- elkövető beazonosítására, elfogására, tartózkodási helyének megállapítására
- bizonyítékainak megszerzése érdekében
- a büntető eljárásban résztvevők, hatóság tagjainak, együttműködő személyek védelme érdekében

A 1998. évi XIX törvény 36. § (2) bekezdés által a NAV hatáskörébe utalt bűncselekmények

- nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, kettős felhasználású termékkel visszaélés,
- az orgazdaság, ha vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura vagy jövedéki adózás alól elvont termékre követik el,

²⁰ HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

²¹ NYESTE Péter: A bűnüldözési célú „titkos információszerzés” és a büntető eljárás kapcsolata. Nemzetbiztonsági Szemle, 1. évf., 2013/1. sz. p. 34.

²² NAGY Klára: A titkos információgyűjtés az új büntető eljárás törvénytervezet tükrében. Belügyi Szemle, 65. évf., 2017/4. sz. p. 57.

- bitorlás, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, védelmet biztosító műszaki intézkedés, jogkezelési adat meghamisítása, iparjogvédelmi jogok megsértése
- társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés, költségvetési csalás, költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása, jövedékkel visszaélés elősegítése,
- számvitel rendjének megsértése, csődbűncselekmény, engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenység,
- versenytárs utánzása

A titkos információgyűjtés teljes eszközrendszerét, és a részletszabályok összességét a konspiráltság megőrzése, illetve a büntetőeljárás eredményessége érdekében minősített pénzügyminiszteri utasítás tartalmazza. Ez minősített adat, ezért csak az arra jogosultak ismerhetik meg.

2.1.1 Bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés

A 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdése taxatív felsorolja a titkos információgyűjtés bírói engedélyhez nem kötött repertoárját. A feljogosított szervek bűnüldözési feladatuk ellátása, teljesítése érdekében alkalmazható eszközök voltak a

- informátor, bizalmi személy, vagy titkosan együttműködő
- puhatolás
- fedőokirat, fedőintézmény
- rejtett figyelés
- sérülést, vagy egészségkárosodást nem okozó csapda
- mintavásárlás, álvásárlás, bizalmi vásárlás
- ellenőrzött szállítás
- fedett nyomozó
- sértett helyettesítése hivatásos pénzügyi nyomozóval

52. § szakasz leírja, hogy egyes eszközök alatt mit is ért egészen pontosan. A fedett nyomozó olyan titkos információgyűjtést folytató pénzügyi nyomozó, aki a kilétét, akár tartósan leplezi. Különböző feladatok konspirált elvégzésére vehető igénybe ügyészi engedéllyel. Többek közt puhatolást és mintavásárlást is alkalmazhatott. Továbbá az ügyész engedélyével kizárólag fedett nyomozó végezhetett bizalmi, és álvásárlást, ellenőrzött szállítást, illetve

bűnszervezetekbe való beépülést.²³ A beépülés legtöbbször a szervezetek feltérképezése és bomlasztása céljából történt.²⁴ Ez szinte lehetetlen lenne, ha a fedett nyomozó nem lenne jogosult egyes bűncselekmények, szabálysértések bűnüldözési érdekből való elkövetésére a szolgálati feladatai teljesítése közben. Gondolhatunk továbbá a bizalmi vásárlásra is, melynek során szintén bűncselekményt követ el, így ennek alkalmazása, és kivitelezése szintén lehetetlen lenne. Fontos kikötés azonban, hogy a bűnüldözési érdeknek jelentősen meg kell haladnia az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdeket,²⁵ illetve, hogy más életének szándékos kioltásával járó bűncselekményt nem követhet el.²⁶ Az ezek által a sértettnek okozott kárt a NAV megtéríti. Az imént említettek szabályozása a régi Be.-ben is megtalálható, ahogyan erre a 2010-es NAV tv. is hivatkozik. A vonatkozó szakaszok és bekezdések:

- 178. § (2) bekezdése a fedett nyomozókról,
- 175. § (2) bekezdése a feljelentés elutasításáról,
- 192. § (2) bekezdése a nyomozás megszüntetéséről,
- 175. § (3)-(4) bekezdése a kár megtérítéséről,
- 175. § (6) bekezdése a feljelentés elutasítását kizáró okról,
- 192. § (3) bekezdése a nyomozás megszüntetését kizáró okról

A puhatolás, olyan titkos információgyűjtő eszköz, melynek során az eljárás céljának leplezésével gyűjtenek, vagy ellenőriznek adatokat.²⁷

Rejtett figyelés során az alábbiakat figyelhették, illetve rögzíthették technikai eszköz segítségével:

- bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, illetve aki velük kapcsolatban állt,
- bűncselekménnyel kapcsolatba hozható helyiséget, épületet, más objektumot,
- terep- és útszakaszt,
- járművet,
- eseményt²⁸

²³ 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdés f) pont

²⁴ NYESTE Péter: A bűnüldözési célú „titkos információszerzés” és a büntetőeljárás kapcsolata. Nemzetbiztonsági Szemle, 1. évf., 2013/1. sz. p. 23.

²⁵ 2010-es NAV tv. 58. § (1) bekezdés

²⁶ 2010-es NAV tv. 58. § (3) bekezdés

²⁷ 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdés b) pont

²⁸ 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdés d) pont

Fedőokiratot, illetve fedőintézményt személyi állományuk, együttműködők védelme és a pénzügyi nyomozói jelleg leplezése érdekében alkalmazhattak.²⁹ Fedőokirat elkészítésére kerülhetett még sor a feljelentés elutasítása, vagy a nyomozás megszüntetése (fedett nyomozóval szemben)³⁰, illetve azok kilátásba helyezése esetén is, titoktartási nyilatkozat aláírása mellett.³¹ Ezek létrehozása és óvása végett fedőadatokat helyezhettek el közigazgatási nyilvántartásokban.³² Ilyen közigazgatási nyilvántartások voltak különösen a

- személyiadat- és lakcímnnyilvántartás
- személyi igazolvány nyilvántartás
- anyakönyvi nyilvántartás
- úti okmány nyilvántartás
- gépjárművezetői engedély és gépjármű nyilvántartás
- ingatlan- nyilvántartás
- cégnyilvántartás

Csapdát az elkövető leleplezésére és bizonyítás érdekében használtak.³³

A mintavásárlás olyan leplezett ügylet volt, melynek során bűncselekménnyel összefüggésbe hozható anyagokat szereztek be, amiket később tovább vizsgáltak a történeti tényállás megismerése érdekében. A fedett nyomozón kívül végrehajthatta informátor, bizalmi személy és titkosan együttműködő személy is.

A bizalmi vásárlás egy jogellenes kereskedelmi ügylet volt. Célja az eladó bizalmának megnyerése, tárgyi bizonyítási eszköz beszerzése, illetve a későbbi álvásárlás előkészítése volt. Kizárólag fedett nyomozó hajthatta végre.

Az álvásárlás célja az elkövető elfogása, illetve további bizonyítékok beszerzése volt. Szintén fedett nyomozó hajtotta végre. Lényegében egy színlelt vételi szándékkal megkötött megállapodást és annak teljesítését jelenti.³⁴

A sértett helyettesítésére akkor van mód, ha az elkövető elfogására, illetve a bűncselekmény megelőzésére vagy felderítésére nincs más opció.³⁵

²⁹ 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdés c) pont

³⁰ 2010-es NAV tv. 58. § (2) bekezdés

³¹ 2010-es NAV tv. 57. § (2) bekezdés

³² 2010-es NAV tv. 53. § (7) bekezdés

³³ 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdés e) pont

³⁴ 2010-es NAV tv. 52. §

³⁵ 2010-es NAV tv. 53. § (1) bekezdés g) pont

Az ellenőrzött szállítás alkalmazását a 2010- es NAV tv. 37. § szakasza szerint az alábbi szabályozók figyelembevételével, külföldi és a nemzetközi rendvédelmi szervekkel történő együttműködés keretében hajtották végre.

- bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény,
- az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény,
- a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről szóló 2007. évi CV. törvény,
- a vonatkozó nemzetközi szerződések és az Európai Unió jogi aktusai

Az ellenőrzött szállítás az eljárási jogsegélyek egyik formája.³⁶ Alkalmazására büntetőeljárás megindítása után, az együttműködő tagállam és az ügyészség, vagy nyomozó hatóság közti eseti megállapodása után volt mód,³⁷ melynek tartalmát az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 66. § (2) bekezdése szabja meg. Akár három, vagy annál is több államot érinthetett, mely jelentős koordinációt, megfelelő kommunikációt és jól szervezett végrehajtást igényelt a közreműködő államok nyomozó hatóságaitól. Ennek során részletesen dokumentálták a bűncselekmény gyanús szállítmány útját, a rakomány változását.

A NAV bűnüldözési feladatai teljesítése, és a titkos információgyűjtés végrehajtása érdekében titkos megállapodást köthetett természetes személyekkel, jogi személyekkel és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel és munkaviszonyt kezdeményezhetett velük.³⁸

Leplezett figyelés elrendelésére volt lehetőség, olyan személyre és vele kapcsolatba hozható járműre, akiről megalapozottan feltételezhető volt, hogy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény 1. számú mellékletében szereplő, súlyos bűncselekményt (ötévi, vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegető büntetett) fog elkövetni a Magyar Köztársaságban, vagy más, Schengeni Információs Rendszert használó államban.³⁹ Végrehajtására irányuló jelzést bocsáthattak ki az államok illetékes hatóságai, melyet a Schengeni Információs Rendszerben elhelyeztek. Amennyiben a hivatásos pénzügyi nyomozó tudomására jutott az intézkedés során, hogy olyan személlyel, vagy járművel van dolga, melyre az imént említett jelzés érvényes volt, akkor a nyomozó a leplezett

³⁶ 2012. évi CLXXX. tv. 36. §

³⁷ 2012. évi CLXXX. tv. 66. § (2) bekezdés

³⁸ 2010-es NAV tv. 53. § (2) bekezdés

³⁹ 2010-es NAV tv. 54. §

figyelés céljának veszélyeztetése nélkül adatokat gyűjthetett és rögzíthetett, de szigorúan kényszerítő eszközök alkalmazása nélkül.⁴⁰ Később ezeket az adatokat a törvényben foglaltaknak megfelelően eljuttatta a jelzést kibocsátó hatóságnak. Ilyen adatok az intézkedésre vonatkozó adatokon kívül különösen a

- megtalálás ténye, körülményei
- intézkedés helye, ideje, indoka
- útvonal, úti cél
- járműben utazó, érintett személlyel együtt lévő személyek természetes személyazonosító adatai
- jármű azonosítási adatai
- szállított tárgyak⁴¹

Ezek beszerzése érdekében alkalmazhatta 2010- es NAV tv. 36. § (1) bekezdésében foglalt intézkedéseket, mint például

- igazoltatás
- járművek megállítása, szállított áruk, utasok csomagjainak ellenőrzése
- vám- és jövedéki ellenőrzés
- előállítás⁴²

A feljelentés elutasításának, vagy a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezése ügyészi engedéllyel alkalmazható eszköz volt, melynek célja az volt, hogy e kedvező ajánlattal a bűncselekmény elkövetőjét információszolgáltatásra bírják és megállapodást kössenek vele. Feltételei a fedett nyomozónál leírt feljelentés elutasítása, vagy nyomozás megszüntetése intézményéhez hasonlóak voltak. A megállapodással beszerezhető információ iránti igény, illetve a bűnüldözési célhoz fűződő érdek jelentősebb kellett legyen a büntetőjogi igény érvényesítéséhez fűződő érdeknél.⁴³ Másik feltétel pedig, hogy emberi élet szándékos kioltásával járó bűncselekmény elkövetőjével ilyen megállapodás nem köthető.⁴⁴ A régi Be.-ben is szabályozva van, az alábbi szakaszok és bekezdések alapján:

- 175. § (1) bekezdése a feljelentés elutasításáról,

⁴⁰ 2010-es NAV tv. 55. § (4) bekezdés

⁴¹ 2010-es NAV tv. 55. § (3) bekezdés

⁴² 2010-es NAV tv. 55. § (1) bekezdés

⁴³ 2010-es NAV tv. 57. § (1) bekezdés

⁴⁴ 2010-es NAV tv. 57. § (3) bekezdés

- 192. § (1) bekezdése a nyomozás megszüntetéséről,
- 175. § (3)- (4) bekezdése a kár megtérítéséről,
- 175. § (6) bekezdése a feljelentés elutasítását kizáró okról,
- 192. § (3) bekezdése a nyomozás megszüntetését kizáró okról

2.1.2 Adatkérés

A NAV titkos információgyűjtés végzésére feljogosított szervei ügyészi engedéllyel adatokat kérhettek a törvényben megjelölt szervezetektől, kétévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények vonatkozásában. Az adatok szolgáltatására a titkos információgyűjtést végző szerv határidőt köthetett ki.⁴⁵ Az igényelt adatokat a határidőn belül, ingyen biztosítani kellett, még az ügyészi engedély nélkül is. Ennek oka, hogy az adatkérést sürgősségi elrendeléssel is elrendelhető volt ügyészi engedély nélkül, ha az ügy a szervezett bűnözéssel összefüggött,. Azonban ekkor a megkeresés benyújtásával egyidőben meg kellett igényelni az ügyész engedélyét is. Amennyiben az ügyész megtagadja az engedélyt a beszerzett adatokat törölni kellett. Ebben az esetben az adatszolgáltatásnak határideje nem volt, azt haladéktalanul teljesíteni kellett.⁴⁶

Fontos kiemelni, hogy az információ, amelyhez ilyen módon jutott a felhatalmazott szerv, kizárólag csak a megkeresésben megjelölt célra használható fel. A törvényben megjelölt szervezetek, melyektől a NAV adatkérés keretein belül információt kérhet:⁴⁷

- a NAV adóztatási és vámszerveitől,⁴⁸
- elektronikus hírközlési szolgáltatótól,
- szolgáltatást nyújtó postai szervtől,
- banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak és egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől,
- Az egészségügyi és hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől,
- önkormányzati adóhatóságtól,⁴⁹

⁴⁵ 2010-es NAV tv. 59. § (1) bekezdés

⁴⁶ 2010-es NAV tv. 59. § (3) bekezdés

⁴⁷ 2010-es NAV tv. 59. § (1) bekezdés

⁴⁸ 2010-es NAV tv. 59. § (2) bekezdés

⁴⁹ 2010-es NAV tv. 59. § (1) bekezdés

2.1.3 Bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés

Alapesetben az ötévig terjedő, vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében, illetve ezek gyanúja miatt körözött személy felkutatására⁵⁰ az arra feljogosított szerv bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközöket, úgy nevezett különleges eszközöket alkalmazhatott. Bírói kontroll érvényesülése érdekében az engedélyező bíró megismerheti az így szerzett adatokat.⁵¹ Helye volt még alkalmazásuknak olyan háromévig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetén is, melyeket üzletszerűen, vagy bűnszövetségben követtek el⁵². Amennyiben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) büntetni rendeli ezek kísérletét és előkészületét, úgy azokban az esetekben is⁵³ alkalmazhatták a következő eszközöket:

- lakást és telephelyet kutathattak át titokban (titkos kutatás), az észlelteket rögzíthették
- lakásban és telephelyen történeteket technikai eszközök segítségével figyelhették meg és rögzíthették
- levelet és egyéb postai küldeményt bonthattak fel, tartalmát rögzíthették
- közcélú telefonvezetéken vagy azt helyettesítő hírközlési szolgáltatás útján továbbított közlés tartalmát megismerhették, és rögzíthették,
- az interneten vagy más számítástechnikai úton történő levelezés (e-mail) során keletkezett adatokat és információkat megismerhették és felhasználhatták⁵⁴

Ezek végrehajtását a NAV a Nemzetbiztonsági Szakszolgálattól rendelte meg.⁵⁵ Az eszköz alkalmazását viszont a NAV hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, titkos információgyűjtésre jogosult szervének vezetőjének kellett engedélyeztetnie.⁵⁶

A bírónak a kérelem benyújtásától számítva 72 órán belül döntenie kellett.⁵⁷ Az engedélyező végzést legfeljebb 90 napra adhatta meg. Új kérelem benyújtása esetén pedig 90 nappal hosszabbíthatta meg azt. Ez a 2010-es NAV tv.-ben szereplő pontatlan megfogalmazás miatt kétféleképpen volt értelmezhető. Így hangzott: „Esetenként legfeljebb 90 napra engedélyezheti, illetve - a (2) bekezdés szerinti kérelemre - 90 nappal ismételt meghosszabbíthatja.”.

⁵⁰ 2010-es NAV tv. 63. § (3) bekezdés

⁵¹ 2010-es NAV tv. 65. § (6) bekezdés

⁵² 2010-es NAV tv. 63. § (3) bekezdés a) pont

⁵³ 2010-es NAV tv. 63. § (3) bekezdés b) pont

⁵⁴ 2010-es NAV tv. 63. § (1) bekezdés

⁵⁵ 2010-es NAV tv. 63. § (5) bekezdés

⁵⁶ 2010-es NAV tv. 64. § (1) bekezdés

⁵⁷ 2010-es NAV tv. 64. § (4) bekezdés

Ezt lehetett alkalmanként 90 napos, valamint egyszeri 90 napos meghosszabbításként is interpretálni.⁵⁸

Különleges esetben az eszköz alkalmazását bírói engedély nélkül is megkezdhatték a szerv vezetőjének engedélyével, illetve folytathatták egészen a bírói döntésig. Akkor végezhetek efféle úgynevezett sürgősségi elrendelést, amennyiben az engedélyeztetés olyan késedelemmel járt volna, mely a bűnüldözés eredményességéhez fűződő érdeket sértené.⁵⁹ Ezzel egyidőben be kellett nyújtani a bíró felé az engedélyezési kérelmet.⁶⁰ Amennyiben utólag elutasította, az összes így beszerzett bizonyítékot haladéktalanul meg kellett semmisíteni.⁶¹ A különleges eszközök alkalmazása során haladéktalanul törölendők voltak azok a beszerzett adatok, melyek nem érintett személyekre vonatkoztak.⁶²

A különleges eszközök alkalmazását haladéktalanul meg kellett szüntetni, ha

- célját elérte
- határidő lejárt
- alkalmazásától eredmény nem várható
- bíró nem engedélyezte

A befejezéstől számított 8 napon belül törölni kellett az ügyben nem érintett személyekkel kapcsolatos, illetve érdektelen információt.⁶³

2.1.4 A titkos információgyűjtés eredményének felhasználása

A titkos információgyűjtés eredményeül keletkezett információ felhasználásának szabályozását a régi Be. 206/A. §-a tartalmazta. A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredményét három feltétel együttes fennállása esetén lehetett a büntetőeljárásban bizonyítékként hasznosítani. Szigorúan a NAV hatáskörébe eső bűncselekmények esetén ezek közül az első, ha az az alábbi bűncselekmények elkövetése, kísérlete, illetve ha a törvény büntetni rendelte előkészülete vonatkozásában keletkezett⁶⁴

- öt évig terjedő vagy súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény,⁶⁵

⁵⁸ 2010-es NAV tv. 64. § (5) bekezdés

⁵⁹ 2010-es NAV tv. 65. § (1) bekezdés

⁶⁰ 2010-es NAV tv. 65. § (2) bekezdés

⁶¹ 2010-es NAV tv. 65. § (4) bekezdés

⁶² 2010-es NAV tv. 63. § (2) bekezdés

⁶³ 2010-es NAV tv. 65. § (5) bekezdés

⁶⁴ régi Be. 201. § (1) bekezdés f) pont

⁶⁵ régi Be. 201. § (1) bekezdés a) pont

- három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény, melyet üzletszerűen vagy bűnszövetségben követtek el,⁶⁶

A második pedig az, hogy az információ megszerzését követően haladéktalanul elrendelték a nyomozást, vagy megtették a feljelentést. A 74/2009. BK vélemény 3/b) pontja rávilágít, hogy a haladéktalan elrendelés nem jelent pontos és egzakt meghatározást, időkorlátot. Ebből következőleg annak eldöntése, hogy adott esetben megfeleltek-e a „haladéktalanság” követelményének a nyomozási bíró és a perbíró feladata. A Debreceni Ítéltábla határozatában kifejtettek szerint ez nem sérül, ha az adatok megszerzésétől számított 8 napon belül nem történik meg. A három hónapnál több késedelem már nem értékelhető hasonlóképp.⁶⁷

Ezzel együtt kezdeményezniük kellett az ügyésznél az információ bizonyítékként való felhasználásának alkalmasságának megállapítását, ha azt bűnüldözési célú titkos információgyűjtés eredményeként szerezték be az engedélyben nem megjelölt személyre, illetve bűncselekményre vonatkozóan. Amennyiben nem bűnüldözési célú titkos információgyűjtés eredményeként szerezték be a hasznosítani kívánt információt az engedélyben nem megjelölt személyre úgyszintén egyidőben kellett kezdeményezni az alkalmasság megállapítását. Ennek az a magyarázata, hogy más alapvető cél elérése végett folyik a rendészeti és bűnüldözési célú titkos információgyűjtés. Ebből adódóan teljesen más lehetőségek is övezik. Nyilván más és másképp végrehajtandó, akár egy rejtett figyelés is, amennyiben annak célja a bizonyítékszerzés, vagy ha csak feltérképező jelentőséggel bír. Ennek fényében nyilván megítélésük és engedélyezésük is más és más lehet.⁶⁸

A harmadik feltétel, hogy megalapozottan feltehető kellett legyen, hogy a bizonyíték beszerzése más módon aránytalanul nagy nehézséggel járna.

A különleges eszköz alkalmazásának tényét a törvényszék elnöke igazolta. Az információgyűjtés eredményének bizonyítékként való felhasználását ügyész indítványozta és a nyomozási bíró döntött róla végzés formájában. A nyomozó hatóság vezetőjének tájékoztatnia kellett az indítványozó ügyészt lehetőség szerint 15 nappal a felhasználás előtt a NAV bűnügyi főigazgató álláspontjáról az eszköz alkalmazásával felmerülő kockázatokkal, anyagi és egyéb kötelezettségekkel kapcsolatban.⁶⁹ Az ügyésznek 72 órán belül továbbítania kellett

⁶⁶ régi Be. 201. § (1) bekezdés b) pont

⁶⁷ Debreceni Ítéltábla Bf.I.628/2013/22.

⁶⁸ NYESTE Péter: A bűnüldözési célú „titkos információszerzés” és a büntetőeljárás kapcsolata. Nemzetbiztonsági Szemle, 1. évf., 2013/1. sz. p. 35.

⁶⁹ 17/2003. (VII. 1.) PM-IM együttes rendelet 137/A. §

bizonyítékként alkalmazni kívánt adatokat a nyomozási bírónak. Amennyiben az ügyész nem indítványozza az adatok bizonyítékként való felhasználását, akkor törölni kellett őket.

Mivel az ügyész feladata volt kezdeményezni egyes adatok bizonyítékként való felhasználását, így ő volt a felelős azért is, ha ez elmaradt, vagy ha a beszerzett információ olyan szintű szűkítésére került sor, ami folytán nem maradt elég információ az adott cselekmény bizonyítására.⁷⁰ Az ügyész döntésén múlt mely adatok kerültek nyílttá tételre, illetve felhasználásra.

A bíróság a teljes dokumentációt, beleértve a titkos információgyűjtésről készült jelentést és egyéb ezzel összefüggő ügyiratokat a tárgyalás anyagává tette. Ezeket több szempontból vizsgálni kellett. Többek közt törvényességi, hitelt érdemlőségi szempontból, és a titkos információgyűjtés feltételeinek érvényesülése szempontjából. A terheltnek pedig ezekre nézve is fennállt a védelemhez való joga. Értve ezalatt azt, hogy például kifogásokat nyújthatott be.⁷¹

2.2. Titkos adatszerzés

Bírói engedélyhez (vagy az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez) kötött eszközök alkalmazása esetén a nyomozás elrendelésekor vált a titkos információgyűjtés a régi Be. által szabályozott titkos adatszerzéssé. A belső, azaz vezetői, vagy ügyészi engedélyhez kötött eszközök a nyomozás során is a titkos információgyűjtéshez tartoztak, amiket változatlanul a NAV tv. szabályozott.⁷² A büntetőeljárás keretében folytatott titkos adatszerzés lehetőségei jóval korlátozottabbak voltak, mint a titkos információgyűjtés keretében végzett tevékenységé.

2.2.1 Bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzés

A büntetőeljárás során a nyomozási szakaszban a bizonyítási eszközök felkutatása, gyanúsított megismerése, elfogása érdekében egészen a vádemelésig alkalmazható volt a leplezett módon végzett adatszerzés, azaz titkos adatszerzés.⁷³ Ennek alkalmazásához azonban bírói engedély volt szükséges.⁷⁴ A folyamatban lévő bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő tevékenység nyomozás során történő további végrehajtására a régi Be. rendelkezéseit kellett alkalmazni, melyeket ebben a részben ismertetek.⁷⁵ A bírói engedélyhez kötött titkos

⁷⁰ Pécsi Ítéltábla Bf.II.44/2013/36.

⁷¹ NOVÁK Zsófia, NAGY Ákos: A Titkos információgyűjtés és adatszerzés eredményének felhasználása a büntetőeljárásban. Belügyi Szemle, 64. évf., 2016/10. sz. p. 116.

⁷² HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

⁷³ régi Be. 200. § (1) bekezdés

⁷⁴ régi Be. 200. § (2) bekezdés

⁷⁵ régi Be. 201. § (3) bekezdés

adatszerzést akkor lehetett folytatni, ha az adat más módon történő beszerzése kilátástalan, vagy lényegesen nagyobb nehézséggel járna.⁷⁶ Valamint az alábbi bűncselekmények gyanúja miatt folyó büntetőeljárás esetében:

- ötévi, vagy annál súlyosabb szabadságvesztéssel sújtható bűncselekmények
- pénzhamisítás
- bűnszövetségben elkövetett bűncselekmények
- üzletszerűen elkövetett bűncselekmények
- bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények
- fegyveresen elkövetett bűncselekmények
- kiskorú sérelmére elkövetett bűncselekmények⁷⁷

A titkos adatszerzés az alábbi személyekkel szemben volt folytatható:

- gyanúsított,
- gyanúsítottal kapcsolatot tartó személy,
- mással szemben akkor folytathatták, ha nem volt gyanúsított.⁷⁸

Eszközei voltak:

- a titkos figyelés technikai eszközzel a gépjármű kivételével,
- a postai küldemény megismerése,
- a lehallgatás⁷⁹

Felfedezhető különbség még a titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés között. A titkos kutatás nem szerepelt az előbb említett eszközök között. A szakirodalom egyes képviselői úgy gondolták, hogy ennek oka az, hogy a nyomozás során már nem volt rá szükség, hiszen alkalmazható volt a házkutatás is.⁸⁰ Ez nem teljesen állta meg a helyét, hiszen egy rosszkor alkalmazott házkutatás veszélyeztetheti a büntetőeljárás eredményességét. Így nem mondható ki, hogy nem lett volna rá szükség.⁸¹

⁷⁶ régi Be. 201. § (2) bekezdés

⁷⁷ régi Be. 202. § (2) bekezdés

⁷⁸ régi Be. 201. § (1) bekezdés

⁷⁹ régi Be. 202. § (1) bekezdés

⁸⁰ NYÍRI Sándor: A titkos adatszerzés. BM Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2000. p. 109.

⁸¹ HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs
<https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

Az engedély iránti indítványt az ügyész terjesztette elő a bíróság részére.⁸² Erről a nyomozási bíró 24 órán belül döntött és helyt adott, vagy részben helyt adott az indítványban foglaltaknak.⁸³ Halaszthatatlan elrendelése a bírói engedélyes titkos információgyűjtésnél említettek szerint történt.⁸⁴

A bírói engedélyes titkos adatszerzés eszközei 90 napig voltak alkalmazhatóak, és ezt egyszeri alkalommal meghosszabbíthatta a bíró, de ehhez még egy indítvány előterjesztése volt szükséges.⁸⁵ Az alkalmazásának kezdő időpontja az engedélyezést követő nap volt, amennyiben az indítvány szerinti kezdő időpontja már elmúlt.⁸⁶

2.2.2 Titkos adatszerzés végrehajtása

Végrehajtásáról okiratot kellett készíteni többek között az adat leírásának, forrásának, beszerzésének időpontjának feltüntetésével.⁸⁷ A megszüntetésével, beszerzett adatok törlésével kapcsolatos szabályok a bírói engedélyes titkos információgyűjtésnél leírtakkal megegyeztek.⁸⁸

2.2.3 Titkosan szerzett adat felhasználása

A titkos adatszerzés eredménye akkor volt felhasználható bizonyítékként, ha az arról készített okirathoz csatolták az eszköz engedélyezésének igazolását, melyet a bíró állított ki.⁸⁹ Más büntetőjárásban azzal a feltétellel voltak felhasználhatóak az így beszerzett adatok, ha a felhasználás célja megegyezett.⁹⁰

Az irat megismerési jogot ezekre az adatokra nézve is biztosítani kellett.⁹¹ Valamint a gyanúsítottat tájékoztatni kellett, ha az a büntetőjárás sikerét nem veszélyeztette.⁹² A felhasználási szabályozás megegyezik, annak kivételével, hogy a titkos adatszerzés körében beszerzett adatokat az engedélyben nem szereplő alanyi kör által elkövetett, abban nem szereplő bűncselekményre nézve az információ bizonyítékként nem felhasználható.⁹³

⁸² régi Be. 203. § (1) bekezdés

⁸³ régi Be. 203. § (4) bekezdés

⁸⁴ régi Be. 203. § (1) bekezdés

⁸⁵ régi Be. 203. § (5) bekezdés

⁸⁶ régi Be. 203. § (5) bekezdés

⁸⁷ régi Be. 204. § (1) bekezdés

⁸⁸ régi Be. 204. § (4) - (7) bekezdés

⁸⁹ régi Be. 206. § (3) bekezdés

⁹⁰ régi Be. 206. § (4) bekezdés

⁹¹ régi Be. 206. § (3) bekezdés

⁹² régi Be. 206. § (6) bekezdés

⁹³ NOVÁK Zsófia, NAGY Ákos: A Titkos információgyűjtés és adatszerzés eredményének felhasználása a büntetőeljárásban. Belügyi Szemle, 64. évf., 2016/10. sz. p. 120.

3. A NAV titkos információgyűjtő tevékenysége a 2018-as jogszabályváltozások után

A jogszabályváltozás következtében a NAV a leplezett eszközöket a büntetőeljárás során, a Be. szabályai szerint alkalmazza. A titkos információgyűjtő tevékenységét pedig a NAV tv. szerint hajtja végre. A titkos információgyűjtés célja nem a bizonyítékszerzés, azonban ezek is keletkezhetnek lefolytatása során. Valódi célja immár sokkal inkább a büntetőeljárás törvény szerint használt leplezett eszközök infrastruktúrájának biztosítása.

3.1. Szabályozásának elvei, szükségessége, lényeges újításai

A Be. megalkotásának célja egy jól és érthetően megfogalmazott, kellő körültekintéssel összeállított és rendszerezett büntetőeljárás kódex összeállítása volt, valamint a régi rendszer ellentmondásainak és jogalkalmazási bizonytalanságainak megszüntetése. Ilyen ellentmondás volt például, hogy többféleképp értelmezhető szabályozás volt érvényes a titkos információgyűjtés egy adott ügyben való használati idejét illetően.⁹⁴

A Be. minden tisztán bűnüldözési célból végzett titkos információgyűjtő tevékenységet a büntetőeljárás keretei közé helyezett és bevezette a büntetőeljárás egy új szakaszaként az előkészítő eljárást. Fontos a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés definíciójának tisztázása. A bűnüldözési célú titkos információgyűjtésbe beletartozik a bűncselekmény felderítése, megszakítása, elkövető személyazonosságának megállapítása, elfogása, bizonyítékszerzés, és a bűncselekményből eredő vagyon biztosítása.⁹⁵ Ezen intézkedés célja a jogállamiság erősítése szellemében az volt, hogy a leplezett eszközökkel beszerzett bizonyítási eszközök ne hasznosulhassanak a büntetőeljárás eredeti céljától eltérően. Ahol a bűncselekményeknek, akár a gyanúja is felmerül, csak büntetőeljárás részeként alkalmazhatók a leplezett eszközök.

Ez az alapvető jogok korlátozásának garanciáját fekteti le. Szükségességét indokolja még az Alaptörvény VI. Cikk (1) és (2) bekezdése, melyek a magánélet, magánlakás és a személyes adatok védelmének alapvető jogairól szólnak. A Be. leplezett eszközeinek alkalmazása ezen alapvető jogok korlátozásával jár. Az új szabályozás áttekinthetőbben, rendszerezettebben, és sokkal konkrétabban fogalmazza meg a titkos információgyűjtés feltételeit, illetve azt, hogy milyen célok elérése végett alkalmazható.

⁹⁴ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

⁹⁵ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

A Be. három fő alapelve, feltételrendszere a leplezett eszközök alkalmazása során a szükségesség, arányosság, célszerűség. Ezek közül a szükségszerűség, és arányosság alapelve nem volt megtalálható a NAV. tv. titkos információgyűjtésre vonatkozó szabályozói közt. A szükségesség szerint megalapozottan feltehető kell legyen az, hogy az alkalmazásával megszerzett bizonyíték, információ elengedhetetlen és más módon be nem szerezhető. A leplezett eszköz alkalmazása nem járhat az alapvető jogok aránytalan korlátozásával. Végül a célszerűség követelménye alapján a leplezett eszközök alkalmazása során valószínűsíthető kell legyen a bűncselekménnyel összefüggő információ, bizonyíték megszerzése. A leplezett eszközök alkalmazása előtt mindig meg kell vizsgálni, hogy a fent említett alapelvek érvényesülnek-e, és csak akkor alkalmazhatók, amennyiben minden feltétel maradéktalanul teljesül. Ez az alkotmányos jogok és az adatvédelem szempontjából nélkülözhetetlen.⁹⁶

Ennek igényét már több neves szakember felvetette a múltban. Finszter Géza és Mészáros Ádám szerint a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés rendeltetése, és egyetlen törvény által legitimálható célja csak és kizárólag az igazságszolgáltatás előkészítése lehet. Több javaslatot is tettek tanulmányukban a titkos információgyűjtés szabályozásának újra alkotására. Úgy gondolták, hogy a rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló T/1426. számú törvényjavaslat jó alapja lehetett volna ennek végrehajtására.⁹⁷

Hetesy Zsolt is felvetette ennek lehetőségét. A szabályozás szétszórtságának megszüntetése, valamint a garanciális elemek érvényesülése érdekében a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés egy törvényben, a Be.-ben történő szabályozásában látta a megoldást erre.⁹⁸

Az Alkotmánybíróság hasonlóan, már a 2/2007. (I. 24.) Alkotmánybírósági határozatban megfogalmazta, hogy a titkos információgyűjtés eszközeire szükség van, a bűnözőkkel szembeni lépéshátrány kiegyenlítése végett. Azonban azt is kiemelte, hogy ezen eszközöknek a módszereit, szabályait, feltételeit a jognak részletesen, pontosan és differenciáltan szabályozni kell.

A titkos információgyűjtés európai szabályozóknak megfelelő, bűnüldözési igényeket is hatékonyan kielégítő szabályozásának megalkotása szerepelt az első helyen az új szabályozás iránt támasztott igények között. Célja az egyszerűbb átmenet biztosítása az ágazati törvények

⁹⁶ NAGY Klára: A titkos információgyűjtés az új büntetőeljárás törvénytervezet tükrében. *Belügyi Szemle*, 65. évf., 2017/4. sz. p. 59.

⁹⁷ FINSZTER Géza, MÉSZÁROS Ádám: A titkos felderítés új szabályozása. Kézirat. OKRI, Budapest, 2010.

⁹⁸ HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

alapján alkalmazott titkos információ gyűjtésből a büntetőeljárásba. Eredményeinek bizonyítékká való konvertálásának leegyszerűsítése, gyorsítása, illetve ezek bizonyító erejének növelése. Fogalmazhatunk úgy, hogy a Be. kompatibilissé teszi a NAV tv. szerint végzett titkos információgyűjtést a Be. leplezett eszközeivel. A régi szabályozásban kiemelt fontosságú, nehezen bizonyítható ügyek sorsa függött attól, hogy a bíróság elfogadja-e a titkos információgyűjtés során gyűjtött bizonyítékokat. Az új szabályozás igényeként merült fel ennek orvoslására, egy olyan szabályozás, melyben a titkos információgyűjtés által beszerzett adatok törvényességéhez nem férhet kétség.⁹⁹ Az elérendő cél ezáltal az volt, hogy a büntetőeljárásban alkalmazott titkos információgyűjtő tevékenység által beszerzett adatok bizonyító ereje kétségbe vonhatatlanná váljon.¹⁰⁰

A paradigmaváltás szükségessége szintén felvetette, mind a büntetőeljárás törvény, mind az ágazati törvények (NAV tv.), így a titkos információgyűjtés szabályozásának újra alkotását. Ez a szemlélet váltás mind az ügyészség, mind a nyomozó hatóság részéről szükségessé vált.¹⁰¹

A fentebb és a továbbiakban említett szabályozások fényében szükséges volt az említett változásokkal koherens módon a NAV tv. kapcsolódó részeit is módosítani. Erre szolgált a a titkos információgyűjtés szabályainak az új büntetőeljárás törvénnyel összefüggő, továbbá a bírósági végrehajtás során a sértettnek megítélt polgári jogi követelések kielégítési sorrendjére vonatkozó rendelkezések módosításáról szóló 2017. évi XCIII. törvény.

3.2. Rendészeti célú titkos információgyűjtés

A titkos információgyűjtés rendészeti és bűnüldözési csoportosítása a jogszabályváltozás előtt volt jelen a szakirodalomban. Ez a csoportosítás a titkos információgyűjtés célján alapult.¹⁰² A rendészet feladata a jogellenes emberi magatartásokból származó veszélyek elhárítása, illetve az igazságszolgáltatás előkészítése.¹⁰³ Finszter Géza általános megelőző, monitorozó rendészeti tevékenységként írja le a rendészeti célú titkos információgyűjtést.¹⁰⁴

⁹⁹ POLT Péter: A büntetőeljárás törvény újításainak várható hatásai. Belügyi Szemle, 66. évf., 2018/9. sz. p. 37.

¹⁰⁰ NYESTE Péter: A titkos információszerzés szükséges és lehetséges reformja. Belügyi Szemle, 63. évf., 2015/1. sz. p. 78.

¹⁰¹ POLT Péter: A büntetőeljárás törvény újításainak várható hatásai. Belügyi Szemle, 66. évf., 2018/9. sz. p. 38.

¹⁰² BÓCZ Endre, FINSZTER Géza: Kriminálisztika joghallgatónak. Közlöny Kiadó, Budapest, 2008. pp. 286-288.

¹⁰³ FINSZTER Géza: A rendészet jogi természete, rendvédelem – honvédelem. 2002., Pécs. <http://www.pecshor.hu/periodika/2002/finszter.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 20.)

¹⁰⁴ NYESTE Péter: A titkos információszerzés szükséges és lehetséges reformja. Belügyi Szemle, 63. évf., 2015/1. sz. p. 75.

Ahogy az előző fejezetben említettem a Be. minden tisztán bűnüldözési céllal folytatott titkos információgyűjtési tevékenységet a büntetőeljárásba integrált, csupán a rendészeti célú titkos információgyűjtő tevékenységek maradtak az ágazati törvény, azaz a NAV tv. szabályozása alatt.¹⁰⁵ Az új szabályrendszer konkretizálva, áttekinthetően sorolja fel a büntetőeljárásen kívül alkalmazható, rendészeti célúnak tekinthető titkos információ gyűjtési lehetőségeket. Kis mértékben kiegészíti a célok körét. Immáron a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásakor technikai eszköz vagy adat elhelyezése, illetve eltávolítása végett is alkalmazhatóak engedélyhez nem kötött eszközök.

A titkos információgyűjtés eszközeinek¹⁰⁶ felhasználása rendészeti, azaz bűnüldözést támogató, illetve bűnmegelőzési célból valósul meg.¹⁰⁷ Alkalmazásuk során szinte bármelyik beszerzett információ hasznos lehet.¹⁰⁸ A veszélyelhárító jelleg részletes, taxatív szabályozása nehézkes, hiszen az a lehetséges veszélyeket előre meghatározni és leírni szinte lehetetlen.¹⁰⁹

A rendészeti titkos információgyűjtés büntetőeljárásen kívüli létezésének alapja az, hogy a legsúlyosabb bűncselekmények esetén, melyek végrehajtását nagyfokú konspiráltság, belső szervezettség és munkamegosztás jellemzi, a büntetőeljárás hagyományos eszközeivel nem feltérképezhetők, illetve a gyanúig vezető bizonyítása nem szorítható a büntetőeljárasi jog által szabályozott keretek közé.¹¹⁰ A NAV rendészeti célú titkos információgyűjtő tevékenységének szabályzatát és feltételrendszerét a NAV tv. IV. fejezete (illetve a minősített belső szabályozója) tartalmazza. A 51. § alapján titkos információgyűjtést végezhet, a törvény 52. § a)-g) pontja szerinti célokra.

- a NAV erre feljogosított szerve a hatáskörébe tartozó bűncselekmények megelőzése céljából,
- személy védelem ellátása során,

¹⁰⁵ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 57-58.

¹⁰⁶ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁰⁷ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 57-58.

¹⁰⁸ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 57-58.

¹⁰⁹ KMETY Károly: A magyar közigazgatási jog kézikönyve. Politzer Zsigmond és fia könyvkereskedése, Budapest, 1902. p. 325.

¹¹⁰ SZENDREI Ferenc: A rendészeti célú titkos információgyűjtés. Rendőrségi Tanulmányok, 3. évf., 2020/3. sz. p. 68.

- az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködésben,
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása során technikai eszköz elhelyezése, vagy eltávolítása érdekében,
- fedett nyomozó és fedőintézmény védelme érdekében,
- titkosan együttműködő személy és általa közölt információ ellenőrzése, bevonása, védelme érdekében.

Az új szabályozással felmerülő probléma az, hogy nem definiálja elég pontosan mit ért a bűncselekmények megelőzése alatt, milyen jellegű információgyűjtő tevékenységgel kívánja elérni azt.¹¹¹ Azonban szerepe jelentős, hiszen megakadályozható a bűncselekmények elkövetéséből származó súlyosabb következmények. Fontos kiemelni, hogy konkrét bűncselekmények elkövetésének megelőzését jelenti, nem pedig általános bűnmegelőzést, hiszen ahogy a szakirodalom is tartja prevenciós érdekből nem folytatható titkos információgyűjtés, hiszen az nem felel meg az arányosság, szükségesség alapkövetelményeinek.¹¹²

A fent említettekből láthatóan az alábbi célok elérése végett már nem alkalmazható titkos információgyűjtés. Az alábbiak kikerültek a NAV tv-ből.

- a bűncselekmény felderítése
- a bűncselekmény megszakítása
- bűncselekményből eredő vagyon felkutatása
- bűncselekmény elkövetőjének elfogása
- bizonyítékok beszerzése

Sokszor nehézkes lehet a rendészeti és bűnüldözési titkos információgyűjtés éles elkülönítése, és átfedések mutatkoznak a kettő közt mind az eredmény, mind pedig a cél szempontjából.¹¹³

¹¹¹ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 62-63.

¹¹² BÓCZ Endre, FINSZTER Géza: Kriminalisztika joghallgatóknak. Közlöny Kiadó, Budapest, 2008. p. 981.

¹¹³ HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs
<https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)

Hiszen a már említettek szerint, attól függetlenül, hogy a rendészeti célú titkos információgyűjtő tevékenységnek nem célja a bizonyítékok beszerzése, még eredményezheti őket.

A NAV tv. lépcsőzetesen állítja fel a bűnmegelőzés feltételeit. Az új szabályozás szellemiségének megfelelően a titkos információgyűjtés alkalmazása során kardinális elem a célhoz kötöttség.¹¹⁴ A törvény a későbbiekben a 53. § (1)-(6) bekezdéséig ennek megfelelően részletezi, hogy pontosan milyen feltételek bekövetkezése esetén alkalmazható a fent említett célokra a titkos információgyűjtés.

- A bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a bűnözésre vonatkozó olyan információk megszerzése várható, amelyek elemzése és értékelése révén feltárhatók a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvések és lehetővé válik a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása.
- Személyi védelem ellátása érdekében, akkor folytatható, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a veszélyeztetett személy elleni személy elleni erőszakos, vagy közveszélyt okozó bűncselekmény megelőzését szolgáló információ várható.
- A bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködésben akkor, ha a megjelölt eszköz alkalmazása a törvény feltételrendszerének megfelel, azaz lehetővé teszi azt.
- Bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása során technikai eszköz vagy adat elhelyezése, eltávolítása érdekében akkor, ha feltétlen szükséges.
- Fedett nyomozó, fedőintézmény védelme érdekében, ha megalapozottan feltehető, hogy attól azok lelepleződésének, vagy a nyomozó ellen irányuló személy elleni erőszakos bűncselekmény megelőzését elősegítő információ várható.
- Titkosan együttműködő személy bevonása, védelme, ellenőrzése, illetve az általa közölt információ ellenőrzése érdekében,
 - együttműködő személy lelepleződésének megelőzése, ellene vagy hozzátartozója elleni személy elleni erőszakos bűncselekmény megelőzése végett

¹¹⁴ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 62-63.

- együttműködési lehetőségének, fenntartásának, megállapodás megkötésének eldöntéséhez
- együttműködő személyre vonatkozó információ ellenőrzése, általa közölt információ ellenőrzése céljából

A bírói engedélyes titkos információgyűjtő eszközök bűnmegelőzési céllal történő használatához a törvény már igen szigorú feltételeket társít. A 61. § (1) bekezdése alapján bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor lehet bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést folytatni, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a szervezett bűnözéssel kapcsolatos, illetve szervezett bűnözői csoportok azonosítását lehetővé tevő információk megszerzése várható. Tehát a bírói engedélyes titkos információgyűjtés alkalmazhatóságát a bűncselekmény szervezett bűnözői csoportokhoz kapcsolja.

A (2) bekezdés alapján a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködésben a másik ország hatóságának igazolnia kell, hogy az adott eszköz alkalmazása saját államának joga szerint lehetséges. Ezek után alkalmazható az eszköz

Lehallgatást, információs rendszer titkos megfigyelését alkalmazni akkor lehetséges, ha az érintett személy az országban tartózkodik, vagy Magyarországon működő szervezetek közreműködését igényli, illetve akkor ha az ahhoz szükséges technikai eszköz területén található.¹¹⁵

3.2.1 Bírói engedélyhez nem kötött eszközök

A bírói engedélyhez nem kötött eszközöket a törvény 54. § a)–e) pontjai sorolják fel

- titkos együttműködő személy alkalmazása
- kilétét leplező pénzügyi nyomozó, vagy fedett nyomozó alkalmazása az eljárás valódi célját titokban tartva
- rejtett figyelés
- sértett helyettesítése pénzügyi nyomozóval, élete és testi épsége megóvásának érdekében
- elektronikus hírközlő eszközön, információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének megállapítása, azok azonosítása, hollétének megállapítása

¹¹⁵ NAV tv. 61. § (3) bekezdés

Abból adódóan, hogy titkos információgyűjtés konkrét bűncselekmény vonatkozásában nem végezhető, eszközei közül is kikerültek azok, melyek önmagukban feltételezik a konkrét bűncselekményt, mint például a csapda, vagy az álvásárlás formái.

Az 55. §-a a fedett nyomozóra vonatkozó szabályozásokat tartalmazza. Nem büntethető alkalmazása során elkövetett szabályszegés, szabálysértés, és bűncselekmények miatt, ha eredményességéhez, biztonságához, lelepleződésének megakadályozásához szükséges. Kivételként megemlítendő, hogy szándékosan nem olthatja ki más életét, illetve maradandó fogyatékosságot, súlyos egészségromlást sem okozhat. Ezen felül nem bírhat rá más bűncselekményelkövetésére, vagy súlyosabb bűncselekményre, mint amelyet, eredetileg tervezett. A (4) és (5) bekezdés a fedett nyomozó által okozott kár megtérítésével kapcsolatos szabályokat részletezi.

Az előzőekben foglaltak teljesítése végett, valamint fedőokirat, fedőintézmény létrehozása és fedőadat elhelyezése céljából az 56. § (1)–(2) bekezdésében foglaltak szerint a NAV természetes személlyel, jogi személlyel, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel titkos együttműködése megállapodást köthet. Hivatásos szolgálati, állami szolgálati, egészségügyi szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti jogviszonyt és munkajogviszonyt létesíthet az ilyen szervezetek munkatársával, illetve munkaviszonyt kezdeményezhet ilyen szervezeteknél.¹¹⁶

A törvény 57. § (1) a)–b) pontjai és (2) bekezdése alapján a NAV fedőokiratot készíthet és használhat, fedőintézményt hozhat létre és működtethet, illetve fedőadatot jegyezhet be közhiteles nyilvántartásokba. Ezeket a titkos információgyűjtés céljain túl teheti még személyi állománya, titkosan együttműködő személy védelme és a pénzügyi nyomozó jellegének titkolása végett.

A titkos információgyűjtés feltételeként megszabott célok érdekében ügyészi engedéllyel a titkos információgyűjtésre feljogosított szerv vezetője az 58. § (1) a)-b) pontjai alapján adatot vehet át és azok szolgáltatását igényelheti az alábbi szervezetektől:

- a NAV adóztatási és vámszerveitől
- elektronikus hírközlési szolgáltatótól
- postai szolgáltatótól, vagy azzal közreműködő személytől, szervezettől

¹¹⁶ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 70-73.

- banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől
- önkormányzati adóhatóságtól

Az adatszolgáltatás nem megtagadható, még az ügyészi engedély nélkül sem, illetve a NAV által kijelölt határidőig teljesítendő ingyenesen. Ügyészi engedély hiányában is kérhető, indokolt esetben, ha az elérendő célt veszélyeztetné az engedély beszerzésével járó késedelem. Azonban utólagosan haladéktalanul beszerzendő. Elutasítása esetén az adatok törlésre kerülnek.

3.2.2 Bírói engedélyhez kötött eszközök

Az 59. § (1) a), b) és c) pontjai a bírói engedélyes eszközök alkalmazásának három garanciális alapfeltételét tartalmazza, melyek a szükségesség, arányosság és célszerűség. Erre azért van szükség, mert a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközök sokkal súlyosabban korlátozzák a fentebb említett emberi alapjogokat.¹¹⁷ Az a) pont tartalmazza a szükségesség alapfeltételét. Akkor alkalmazható bírói engedélyhez kötött eszköz, ha megalapozottan feltehető, hogy az azzal megszerezni kívánt információ a titkos információgyűjtés meghatározott céljainak eléréshez elengedhetetlen és más módon nem szerezhető be. A b) pont szerint nem járhat az alapvető jogok aránytalan korlátozásával a célhoz képest. Végül a c) pont a bírói engedélyhez kötött eszközök célhoz kötöttségének követelményét fejt ki, visszautalva a fentebb felsorolt, 52. §-ban foglalt célokra. Kizárólag azon célok elérése végett alkalmazható, és csak akkor, ha az eszköz alkalmazásától ezek eléréséhez szükséges információ szerzés valószínűsíthető.

Ezek után a 59. § (2)-ben a bírói engedéllyel alkalmazható titkos információgyűjtő eszközök taxatív felsorolása következik. Ezek az alábbiak:

- titkos kutatás
- hely titkos megfigyelése
- küldemény titkos megismerése
- lehallgatás

¹¹⁷ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018. p. 516..

– információs rendszer titkos megfigyelése

Majd a 60. § a)-e) pontjaiig részletesen kifejti, hogy egyes eszközök alatt pontosan mit kell érteni. Vannak olyan eszközök, amelyek valamennyiben hasonlóságot mutatnak a bírói engedélyhez nem kötöttekhez. Annyi nyilvánvaló különbséggel, hogy ezek, az előbbiekhöz képest, mint a fejezet elején említettem, alapjogokat súlyosabban korlátozó, kibővített tartalmú eszközök

A hely titkos megfigyelése a rejtett figyeléshez hasonlóan lakásban, bekerített helyen, egyéb helyiségben (nyilvános hely kivételével), járműben (közösségi közlekedésen kívül) történik. Az említett helyeken titokban elhelyezett technikai eszközzel rögzítik és megfigyelik az eseményeket. Legfőképp abban tér el a bírói engedély nélkül is használható rejtett figyeléstől, hogy itt az említett helyszíneken (lakás, bekerített hely, egyéb helyiség, jármű) belül történik a figyelés.

Titkos kutatásként lakás, bekerített hely, egyéb helyiség (nyilvános hely kivételével), jármű (közösségi közlekedést kivéve), érintett tárgyainak titokban történő átkutatását, technikai eszközzel való rögzítését definiálja. Ez még a hely titkos megfigyelésénél is több lehetőséget biztosít a nyomozó hatóság számára, hiszen az eszköz alkalmazása az előbbieken felül még az érintett személy személyes tárgyaira is kiterjed. Illetve nem csak passzív megfigyelésre jogosít fel, hanem aktív kutatásra is.

A következő eszköz alkalmazása nevéből adódóan elég kézenfekvő. A küldemény titkos megismerése során zárt küldeményt bonthatnak fel titokban, tartalmát megismerhetik és rögzíthetik.

Lehallgatás keretében az elektronikus hírközlő hálózaton, eszközön, illetve információs rendszeren végzett kommunikáció tartalmát ismerhetik meg és rögzíthetik.

Az információs rendszer titkos megfigyelése során a rendszerben kezelt adatokat megismerheti, rögzítheti, illetve az ehhez szükséges adatot, vagy technikai eszközt elhelyezheti lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen (kivéve nyilvános), járműben (kivéve közösségi), és az érintett tárgyában. Az utóbb említett helyszínek megegyeznek a titkos kutatás alkalmazhatóságának helyszíneivel.

A bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtő eszközöknél említett elektronikus hírközlő eszközön, információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének megállapítása, azonosítása, hollétének megállapításához képest jelentős többletet jelent az, hogy lehallgatás.

és az információs rendszer titkos figyelése keretében nem csak az előbb említett eszközök hollétét, illetve magát a kommunikáció létrejöttének tényét állapíthatják meg. Lehallgatás során rengeteg információhoz juthatnak a konkrét beszélgetés tartalmának megismerése során, az információs rendszerek adatainak átvizsgálása során nemkülönben.

A fentebb említett küldemény titkos megismerése, lehallgatás és információs rendszer titkos megfigyelése eszközök alkalmazása esetén az elektronikus hírközlési szolgáltatók, zárt küldemények kézbesítését végző szervezetek, továbbá az információs rendszerben tárolt adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezetek kötelesek együttműködni, az eszközök alkalmazását biztosítani.¹¹⁸

Mind ezek alapján általánosságban elmondható, hogy a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközök által jelentős többlet információhoz juthat a feljogosított szerv, ha a megfelelő személyen alkalmazzák a megfelelő időben. Az is egyértelművé válhat számunkra az eszközök definícióit olvasva, hogy mekkora szerepe van annak, hogy ezeket az eszközöket ténylegesen konspiráltan, az érintett tudta nélkül alkalmazzák. Egyértelmű példa lehet az, hogy aki tudja, hogy az adott elektronikus hírközlő eszközön hallgatják nem fog nyíltan beszélni és önmaga ellen bűncselekménnyel kapcsolatban információt szolgáltatni. A titkos információgyűjtő tevékenységek során roppant nagy jelentősége van a konspiráltságnak és a leplezett végrehajtásnak.

3.2.3 Bírói engedélyhez kötött eszközök engedélyezése

A bírói engedélyhez kötött eszközök engedélyezését a NAV tv. 62. §-65/B. §-ig szabályozza. Emellett a titkos információgyűjtés bírói engedélyhez kötött eszközei alkalmazásának kérelmezésével és az alkalmazás végrehajtásával kapcsolatos szabályokról szóló 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet.

Az engedélyező végzés iránti kérelmet a szerv vezetője terjeszti elő a NAV tv. 63. § (2) bekezdésében foglalt tartalmi elemekkel, és a kérelem tartalmát megalapozó tényeket csatolva. A kérelmet az eszköz tervezett alkalmazási idejének kezdete előtt legkésőbb 5 nappal kell előterjeszteni.¹¹⁹ Erről a bíróság hetvenkét órán belül végzéssel dönt. Az engedélyező végzés tartalmi elemeit a NAV tv. 64. § (2) bekezdése sorolja, de fontos közülük megemlíteni, hogy szerepelnie kell köztük az alkalmazás kezdő és befejező időpontjának napban és órában meghatározva.

¹¹⁸ NAV tv. 65/E. § (3) bekezdés

¹¹⁹ 4/2018. (VI. 29.) PM rendelet 3. §

Az információgyűjtés célját veszélyeztető késedelem esetén engedély hiányában is elrendelhetők az eszközök a bíróság döntéséig, de legfeljebb hetvenkét órára. Ezt a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 4. §-a írja le a NAV tv. 65. § (1) bekezdésére utalva. Ez az úgynevezett sürgősségi elrendelés. Ebben az esetben a szerv vezetőjének az elrendeléssel egyidejűleg elő kell terjesztenie az utólagos engedélyezés iránti kérelmet a bíróságnak. Sürgősségi elrendelés esetén az alkalmazás kezdő időpontja a szerv vezetője általi elrendelésnek felel meg.¹²⁰ Amennyiben a kérelem elutasításra kerül, változatlan körülmények esetén, azonos célból sürgősségi elrendelés ismételtelen nem történhet.¹²¹ Fontos megemlíteni azt, hogy a bíróság automatikusan elutasítja a kérelmet, ha az nem érkezik meg időben, illetve akkor is, ha az engedély az alkalmazás előtt is beszerezhető lett volna. Ez garanciális jelentőséggel bír.¹²² Természetesen ekkor az így szerzett információ érvényét veszíti és törlése kerül. Nem felhasználhatók. Éppen ezért a szerv vezetője nem rendelheti el az eszközök alkalmazását sürgősségileg kedve szerint, mert azzal, akár pórul is járhat. Meggondolatlanság is lenne, hiszen érvénytelenné és használhatatlanná is válna az így beszerezett információ.

Főszabály szerint az eszközök legfeljebb 90 napra engedélyezhetők, ami új kérelemmel alkalmanként újabb legfeljebb kilencven nappal hosszabbítható. Nem hosszabbítható meg ellenben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásához szükséges technikai eszköz, adat elhelyezése, eltávolítása érdekében végzett titkos információgyűjtő tevékenység. A leplezett eszközök alkalmazásának határideje lejártá előtt 10 nappal meg kell tennie az alkalmazó szerv vezetőjének az előterjesztést az ügyész felé a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól szóló 100/2018. (VI. 8.) Kormány rendeletben (továbbiakban Nyer.) foglaltak szerint. Majd a hosszabbítási kérelmet az eszköz lejártá előtt legkésőbb öt nappal kell előterjeszteni a bíróság felé, amihez a korábbi hosszabbítás óta keletkezett iratokat is csatolni kell. Kivétel a főszabály alól a NAV nyomozó hatósági jogkörébe tartozó bűncselekmények elkövetésének megelőzése céljából, illetve a személyi védelem ellátása során, fedett nyomozó, fedőintézmény védelme érdekében alkalmazott bírói engedély köteles eszköz alkalmazása. Ezek legfeljebb háromszázhatvan napig engedélyezhetők a főszabályban szereplő kilencven helyett, a bírói engedélyes leplezett eszközökhöz hasonlóan. Ugyanígy, nemzetközi együttműködés keretében, a külföldi hatóság által megjelölt céltól függően az előbb említettek szerint.¹²³

¹²⁰ NAV tv. 65. § (6) bekezdés

¹²¹ NAV tv. 65. § (5) bekezdés

¹²² NAV tv. 65. § (4) bekezdés

¹²³ NAV tv. 65/A. §

A bírói felügyelet a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközök alkalmazása során is érvényesül, nem ér véget az engedélyező végzés megadásával. A 65/B. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a titkos információgyűjtést végző szerv köteles nyolc napon belül bemutatni a beszerzett adatokat, ami a felhívás időpontjában rendelkezésére áll. A bírói kontroll érvényre jutása érdekében az eszköz alkalmazása során a bíró jogosult a kiadott engedély visszavonására. A bírói engedély visszavonásár kerül, ha

- határidőn belül nem mutatják be az említett adatokat
- az engedély kereteit túllépve alkalmazták az eszközt
- a törvény megsértésével használták az eszközt¹²⁴

3.2.4 A titkos információgyűjtés végrehajtása

A titkos információgyűjtést végrehajthatja az arra feljogosított szerv maga, közreműködő szerv, illetve a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (továbbiakban Nbtv.) 8. § (1) bekezdése által kijelölt Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. Közreműködő szerv lehet a rendőrség terrorizmust elhárító szerve, illetve a nemzetbiztonsági szolgálatok, ha az információgyűjtés a működésüket érinti. A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat az Nbtv. 8. § (1) a) és b) pontjai szerint írásbeli megkeresésre szolgáltatást végez, valamint technikai eszközöket és anyagokat biztosít a leplezett eszközök alkalmazásához titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervezeteknek. A 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 8. § (2) bekezdése értelmében a NAV titkos információgyűjtésre jogosult szervének a titkos kutatáshoz és a helyi titkos megfigyeléséhez szükséges technikai támogatást elsősorban a nemzetbiztonsági szolgálat biztosítja kivéve, ha ezek alkalmazására fedett nyomozó, vagy fedőintézmény védelme érdekében kerül sor.

A Nbtv. 61. § (1) bekezdése leszögezi, hogy ha az előbb említett szolgáltatásnyújtás keretében kerül sor a titkos információgyűjtésre, akkor az eszköz alkalmazásához szükséges engedély beszerzése a megrendelő szervet terheli, így az alkalmazás jogszerűsége rajta áll, a végrehajtásért pedig a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat felel. A fentebb említett feladatok elvégzésére a nemzetbiztonsági szolgálatot szolgálati jeggyel lehet felkérni. A szolgálati jegy a nemzetbiztonsági szolgálat igénybevételére irányuló megkeresésként kerül definiálásra a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 6. § (3) g) pontjában. Azt, hogy az információgyűjtést maga hajtja végre, vagy az előbb említett közreműködő szervek, a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 5. §-a szerint a szerv vezetője dönti el bizonyos esetek

¹²⁴ NAV tv. 65/B. § (2) bekezdés

kivételével. A lehallgatás, információs rendszer titkos megfigyelése, küldemény titkos megismerése eszközök alkalmazásának végrehajtását a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 8. § szakasza értelmében kizárólag a nemzetbiztonsági szolgálat végezheti.

4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 2. § c) pontja szerint amennyiben a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszköz alkalmazását nem maga hajtja végre, úgy a NAV titkos információgyűjtésre jogosult szervének vezetője megkeresi a jogosult szervet. a 7. §-ban foglaltak szerint az engedélyező végzés másolatának csatolásával. A megkeresés tartalmi elemei a szolgálati jegyéivel megegyezők, melyeket a 9. § (5) bekezdése sorol fel. Feltüntetendő benne az alkalmazásának célja, az érintett személy személyazonosító adatai, esemény leírása, kezdő és befejező időpontok nap és óra pontossággal, kapcsolattartó adatai, és az egyéb fontos adatok. Nyilvánvaló és életszerű, hogy vannak olyan adatok, információk, amelyek nem adhatók át kellő pontossággal egy ilyen megkeresésben a terjedelmi korlátok miatt, de lehetséges az is, hogy az együttműködő szervnek kérdései merülnek fel, pontosítani akar egyes tényezőket. Ezek végett a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 10. §-a lehetőséget biztosít arra, hogy az esemény leírása kapcsán, illetve a rendelkezésre álló adatok és az érintett személy azonosítására szolgáló adatok kapcsán az engedélyező végzésben foglalt keretek között egyeztetéseket folytasson a két fél.

A NAV titkos információgyűjtésre jogosult szerve a nemzetbiztonsági szolgálattal együttműködési megállapodást köt a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 9. §-a alapján, ha az részére technikai eszközt biztosít, illetve ha a bírói engedélyes titkos információgyűjtő eszköz alkalmazását végzi számára. Technikai eszköz biztosítása esetén annak felhasználási rendjét, korlátozott rendelkezésre állás esetén irányadókat foglalják bele. Amennyiben a nemzetbiztonsági szolgálat végzi a titkos információgyűjtő eszköz alkalmazását, olyankor a szolgálati jegyet és az engedélyező végzést számára elektronikus úton továbbítja a felkérő NAV szerv. A papír alapon való küldés csak elháríthatatlan műszaki akadály esetén lehetséges, de elhárulását követően haladéktalanul el kell küldeni elektronikusan is.

A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközök alkalmazásához alkalmazási terv készítése szükséges titkos kutatás esetében, illetve ha az eszköz alkalmazása külső helyszínre való behatolással, külső szerv vagy személy bevonásával jár.¹²⁵ Az alkalmazási terv tartalmi elemeit a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 6. § (3) bekezdése tartalmazza. Szükséges benne szerepeltetni az eszköz alkalmazásának célját, ütemezését, költségét,

¹²⁵ 4/2018. (VI. 29.) PM rendelet 6. § (2) bekezdés

technikai eszközzel való rögzítés szükségességét, a lelepleződés esetén teendőket, beavatkozás eseteit, illetve egyéb fontos adatokat. Fel kell tüntetni az alkalmazási tervben a közreműködő szerveket, illetve a szolgálati jegyre vonatkozó adatokat. Amennyiben egy időben több eszköz kerül alkalmazásra egy alkalmazási tervbe belefoglalható valamennyi használni kívánt eszköz.

3.2.5 A titkos információgyűjtés megszüntetése

A titkos információgyűjtést haladéktalanul meg kell szüntetni, ha az célját elérte, vagy nyilvánvaló, hogy attól eredmény nem várható. Szintén megszüntetendő, amennyiben az arra kiszabott határidő lejárt, az engedély keretén belül a bírói engedélyhez kötött eszköz továbbra már nem alkalmazható, vagy a sürgősségi elrendelés esetén az utólagos engedélyt megtagadták, illetve ha a bíróság az engedélyt visszavonta.¹²⁶ A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása során igénybe vett technikai eszközt, vagy információs rendszerben elhelyezett adatot a befejezést követően haladéktalanul el kell távolítani, akadály esetében pedig a lehető leghamarabb.¹²⁷

A titkos információgyűjtésre feljogosított szerve tájékoztatja az engedélyező bíróságot az alkalmazás megszüntetéséről a 4/2018. (VI. 29.) Pénzügyminiszteri rendelet 11. § szakaszában foglaltak szerint szerepeltetve rajta az engedélyező végzés iktatószámát, eszköz NAV tv. szerinti megjelölését, megszüntetés okát, időpontját.¹²⁸ Tájékoztatandó még, az eszköz alkalmazásával érintett személy is, amennyiben az a titkos információgyűjtés érdekét, és folyamatban lévő büntetőeljárás eredményességét nem veszélyezteti. Szükség esetén a végrehajtással érintett szervek megkeresésével és véleményük megismerésével dönt ezekről.¹²⁹ A tájékoztatásban csak az eszköz NAV tv. szerinti megjelölése és annak alkalmazása szerepel.¹³⁰

3.2.6 A titkos információgyűjtés során megszerzett adatok bizalmassága és törlése

A titkos információgyűjtés során beszerezett adatok, és információ a végrehajtott intézkedésekről nem juthat illetéktelenek tudomására.¹³¹ E célból a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvényben (továbbiakban Mav. tv.) meghatározott szabályok szerint, a feltételek fennállása esetén, ezen adatok minősítéssel védhetők.¹³² Ezeket megismerheti

¹²⁶ NAV tv. 65/C. § (1) - (2) bekezdés

¹²⁷ NAV tv. 65/D. §

¹²⁸ NAV tv. 65/C. § (3) bekezdés

¹²⁹ 4/2018. (VI. 29.) PM rendelet 12. § (1) bekezdés

¹³⁰ 4/2018. (VI. 29.) PM rendelet 12. § (2) bekezdés

¹³¹ NAV tv. 65/F. § (1) bekezdés

¹³² NAV tv. 65/F. § (2) bekezdés

- NAV erre felhatalmazott szerve
- titkos információszerzéssel összefüggésben eljáró ügyész, ügyészségi vezető, bíró, bírósági vezető
- feladataik ellátása érdekében nemzetbiztonsági szolgálatok

A titkos információgyűjtés során beszerzett adatokat törölni kell, amennyiben azok bizonyítékként való felhasználását elutasítják. Haladéktalanul törölni kell a bírói engedélyhez kötött eszközök által szerzett eljárásban nem érintett személyekre vonatkozó adatokat,¹³³ illetve az összes adatot amennyiben sürgősségi elrendelés esetén alkalmazását utólag nem engedélyezték, vagy az engedélyt a bíróság visszavonta.¹³⁴ Bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának befejezése esetén nyolc napon belül törlendők az érdektelen, illetve ügyben nem érintett személyek adatai.¹³⁵

3.2.7 A titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata

Amennyiben a titkos információgyűjtés során olyan adat kerül a szerv birtokába, amely alapján büntetőeljárás indítása válik szükségessé, akkor nyolc napon belül kezdeményezni kell a büntetőeljárás megindítását, hogy az adatok felhasználhatók legyenek.¹³⁶ A nyolc napos határidőt onnantól számítjuk, amikor a titkos információgyűjtés eredménye megérkezik a szervhez, amennyiben nem ő végzi az eszközök alkalmazását.¹³⁷ A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés által beszerzett adatok akkor használhatóak fel a büntetőeljárásban bizonyítékként, ha annak felhasználásáról a jogosult szerv beérkezéstől számított három munkanapon belül dönt.¹³⁸ Ezekhez az adatokhoz a titkos információgyűjtést végző szervnek csatolnia kell a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának törvényességét igazoló iratokat.

A Be. 259. §-a sorolja fel az egyéb feltételeket, amelyeknek teljesülniük kell, hogy a bírói engedélyes titkos információgyűjtés eredményét fel lehessen használni a büntetőeljárás során. A fentebb már említett, NAV tv. 65/H. § (1) és (2) bekezdéseiben is szereplő kikötésen kívül a Be. előírja még, hogy olyan bűncselekmény bizonyítására használható fel, amelyben a törvény szerint bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök is alkalmazhatók lennének. A 234. §-a írja le, hogy ezek mely esetek. Alapesetben öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb

¹³³ NAV tv. 65/G. § (1) bekezdés

¹³⁴ NAV tv. 65/G. § (4) bekezdés

¹³⁵ NAV tv. 65/G. § (2) bekezdés

¹³⁶ NAV tv. 65/H. § (1) bekezdés

¹³⁷ NAV tv. 65/H. § (2) bekezdés

¹³⁸ 2017. évi XC. tv. 258. §

szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény esetén nyújt rá lehetőséget a törvény.¹³⁹ Amennyiben szigorúan NAV hatáskörös bűncselekményekről van szó, a három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, szándékosan, üzletszerűen, vagy bűnszövetségben elkövetett bűncselekmények esetén szintén engedélyezi alkalmazásukat a törvény

Azt, hogy ezek a fogalmak pontosan mit jelentenek Btk. záró részének értelmező rendelkezései között található. Üzletszerűen elkövetett bűncselekmények (Btk. 459. § (1) 28.) alatt azt értjük, mikor valaki rendszeres haszonszerzésre törekszik ugyanolyan, vagy hasonló bűncselekmények elkövetésével. Bűnszövetség (Btk. 459. § (1) 2.) pedig akkor létesül, ha két vagy több személy szervezeten követ el bűncselekményeket, vagy ebben állapodik meg és legalább egy bűncselekmény elkövetésére kísérletet is tesznek. Akkor beszélhetünk bűnszövetségről, ha bűnszervezet nem jön létre. A bűnszervezet (Btk. 459. § (1) 1.) egy olyan hierarchikusan szervezett és konspiratíván működő, legalább három főből álló hosszú ideje működő csoport, amelynek célja olyan bűncselekmények elkövetése, melyet ötévi vagy nagyobb időtartamú szabadságvesztéssel rendel büntetni a Btk.¹⁴⁰

A büntetőeljárás megindítása előtt a titkos információgyűjtést végző szerv vezetője köteles beszerezni a Be. 257. § (2) bekezdésében foglalt törvényszék elnöke által kibocsátott igazolást, mely lényegében az engedélyezési eljárás kivonatos adataiból áll.¹⁴¹ Tartalmazza a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának tényét, az engedély kereteit, és az arra irányuló előterjesztésre, valamint az eljáró bíróságra, az ügyszámra végül az érintett személyre vonatkozó szükséges adatokat. A fentebb említett igazolást az arra vonatkozó kérelem beérkezésétől számított három napon belül állítják ki. Ezt az igazolást a titkos információgyűjtést végző szerv vezetőjének továbbítani szükséges a büntetőeljárást megindító szervnek. Ennek a procedúrának az a jelentősége, hogy így a titkos információgyűjtés eredeti célja nem csorbul, továbbra is fennmarad. A bírói engedély a büntetőeljárásba való átemelésével semmissé válna. Az eredeti célból tovább nem lehetne folytatni azt.¹⁴²

Amennyiben a törvény szerint előírt megfelelő időben kezdeményezték a titkos információgyűjtés útján beszerzett adatok alapján a büntetőeljárás megindítását, úgy

¹³⁹ 2017. évi XC. tv. 234. § (1) bekezdés

¹⁴⁰ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018. pp. 558-559.

¹⁴¹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018. p. 563.

¹⁴² POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018. p. 563.

bizonyítékként használható a kezdeményezés és a tényleges megindítás közt végzett titkos információgyűjtő tevékenység eredménye is.¹⁴³

Azzal, hogy a Be. meghatározza azt, hogy milyen iratokat szükséges a titkos információgyűjtést végző szervnek átadni a büntetőeljárásba segítséget nyújt a gördülékenyebb átmenetnek. A büntetőeljárás megindítása után nem beszélhetünk titkos információgyűjtésről, és annak eszközeiről. A büntetőeljárás keretei között leplezett eszközöket alkalmaznak a Be. szabályozása szerint. Tehát a büntetőeljárás megindulása után már nem a NAV törvényben írtak mérvadók.

Az engedélyköteles leplezett eszközöket a büntetőeljárás megindulásakor engedélyeztetni kell, még akkor is, ha előtte titkos információgyűjtés keretében használták a megelőzőket.¹⁴⁴

3.2.8 Adatkérés

Az adatkérés szabályozását a törvényalkotó a Be.-be integrálta és sokkal részletesebben szabályozta. A NAV nyomozó hatósága a büntetőeljárás során bármely szervtől, jogi személytől, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettől ügyészi engedély nélkül kérhet¹⁴⁵ büntetőeljárással összefüggésbe hozható szervezet birtokában lévő adatot, vagy tájékoztatást.¹⁴⁶ Ügyészi engedély nélkül kérhet még állami vagy helyi önkormányzati nyilvántartásban kezelt adatot.¹⁴⁷

Az adatkérésre vonatkozó kérelem tartalmi elemeit a Be. 261. § (5) bekezdése tartalmazza. Többek közt fontos, hogy megjelölje az érintett személyt, tárgyat, vagy szolgáltatást. Ezek mellett szükséges még a kérelembe foglalni az adatok körét, a teljesítés határidejét és módját. Azonban csak olyan, és annyi személyes adat kérhető, amely feltétlenül szükséges a cél elérése érdekében.¹⁴⁸ Fontos szabály még, hogy adatszolgáltatónként külön indítvány készítenő.¹⁴⁹

Ügyészi engedélyhez kötött azonban az alábbiaktól kért adatszolgáltatás:

- az elektronikus hírközlési szolgáltatótól,
- a postai szolgáltatótól, illetve a postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől,

¹⁴³ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018. p. 563.

¹⁴⁴ 2017. évi XC. tv. 256. § (2) bekezdés

¹⁴⁵ Be. 261. § (1) bekezdés

¹⁴⁶ Be. 261. § (3) bekezdés

¹⁴⁷ Be. 261. § (4) bekezdés

¹⁴⁸ Be. 264. § (4) bekezdés

¹⁴⁹ Nyer. 56. § (2) bekezdés

- a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől,
- egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől,

Az ügyész engedélyéhez ugyanakkor az adatkérés indokoltságát ügyiratokkal szükséges alátámasztani.

Sürgősségi engedélyezéssel, ügyészi engedély nélkül is elrendelhető abban az esetben, ha az engedély beszerzésével járó idővesztés az adatkérés célját veszélyeztetné. Az így elrendelt adatkérést az érintett szervek kötelesek teljesíteni¹⁵⁰ az ügyészi engedély mellékelése nélkül is, a hatóság által megjelölt határidőre. A hatóság által kijelölhető határidő elektronikus teljesítés esetén egytől harminc napig terjedhet, egyéb úton teljesítendő kérelem esetén pedig nyolctól harminc napig.¹⁵¹

Az adatkérés tényéről az érintett személyt nem lehet tájékoztatni, ha az a büntetőeljárás eredményességét veszélyeztetné. Ilyen esetben az adatszolgáltató szervezet is köteles titokban tartani az adatkérés célját, azonban erről figyelmeztetni kell.¹⁵² Ez a korlátozás a nyomozás befejezéséig tarthat, kivéve, ha az más büntetőeljárás eredményességét veszélyeztetné.¹⁵³ Ezt a korlátozást a felfedés tilalmának is nevezik.¹⁵⁴ Rendbírsággal sújtható, illetve a feltételek fennállása esetén kényszerintézkedés alkalmazható a szervezetekkel szemben, amennyiben a fent említett kötelezettségeiknek nem tesznek eleget.¹⁵⁵

3.3. Leplezett eszközök

A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés kettősségéből született meg a Be. megalkotásával a leplezett eszközök fogalma.¹⁵⁶ Ennek előnye, hogy az új leplezett eszközök fogalom már nem tartalmazza a titkos szót, ami valamelyest túlmisztifikálja és negatív áhangzással látja el a folyamatot. A leplezett eszközök alkalmazása során az adatok Mav. tv.-ben meghatározott szabályok alapján való minősítés nem automatikus kötelezettség, csupán lehetőség. Így a minősítéssel, majd annak törlésével járó adminisztrációs folyamattal,

¹⁵⁰ Be. 262. § (3) bekezdés

¹⁵¹ Be. 263. § (2) bekezdés

¹⁵² Be. 264. § (7) bekezdés

¹⁵³ Be. 264. § (8) bekezdés

¹⁵⁴ Nyer. 56. § (4) bekezdés

¹⁵⁵ Be. 265. § (1) bekezdés

¹⁵⁶ GAÁL Gyula, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2017. p. 157.

valamint a minősítés által gátolt intézkedések végrehajtásával járó idővesztés megspórolhatóvá vált.¹⁵⁷

Az új rendszernek köszönhetően a rendészeti titkos információgyűjtéssel szemben a büntetőeljárás keretében folytatott leplezett eszközök alkalmazása sokkal nagyobb hangsúlyt kap.¹⁵⁸ A leplezett eszközök különleges eszközök, módszerek és erők együttese.¹⁵⁹ Ennek megfelelően a Be. külön részt szentel nekik. Egyes sajátosságai a bizonyítási eszközökhöz hasonlóak, míg mások a bizonyítási eljárásokhoz.¹⁶⁰

Leplezett eszközöket lehet alkalmazni:

- előkészítő eljárásban
- a nyomozás felderítési szakaszában
- a nyomozás vizsgálati szakaszában
- perújítási nyomozásban
- vagyonkutatási külön eljárásban¹⁶¹

3.3.1 A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai

A leplezett eszközöket a NAV arra felhatalmazott szerve kizárólag bűnüldözési célból, a büntetőeljárás keretein belül, a Be. szabályai szerint alkalmaz.¹⁶² Bűnüldözési célok közé tartozik a bűncselekmény megszakítása, elkövetőjének azonosítása, illetve a bűncselekménnyel kapcsolatos bizonyítékok beszerzése.

„A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a büntetőeljárásban végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.”¹⁶³

¹⁵⁷ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁵⁸ MÉSZÁROS Bence: A bűnügyi hírszerzés új rendszere hazánkban. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): A XXI. század biztonsági kihívásai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2018. pp. 175-181.

¹⁵⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁶⁰ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁶¹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁶² Be. 214. § (2) bekezdés

¹⁶³ Be. 214. § (1) bekezdés

Ezekből következik, hogy a leplezett eszközökre vonatkozó szigorú szabályok be is tartandók, hiszen, aki leplezett eszközöket nem a szabályoknak megfelelően használ az a már említett alapvető jogokat jogtalanul sérti meg, aminek a Btk.-ban foglalt jogkövetkezménye lehet. A leplezett eszközök jogosulatlan használatával az alábbiak valósíthatók meg:

- jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy leplezett eszköz jogosulatlan alkalmazása¹⁶⁴
- tiltott adatszerzés¹⁶⁵
- magánlaksértés¹⁶⁶
- magántitok megsértése¹⁶⁷
- levéltitok megsértése¹⁶⁸
- személyes adattal visszaélés¹⁶⁹

A leplezett eszközök alkalmazását a Be. három alapvető feltételhez köti. Ezek a klasszikus szükségesség, arányosság, célszerűség alapelvei.

- az információ, melyet a leplezett eszközzel beszerezni kívánnak, a büntetőeljárás céljához elengedhetetlen és nem szerezhető be más módon
- nem jár a bűnüldözési célhoz képest aránytalan korlátozással
- alkalmazásától bűncselekménnyel összefüggő információ és bizonyíték várható¹⁷⁰

A leplezett eszközök alkalmazását a maga az erre feljogosított NAV szerv hajtja végre, vagy a Nbtv. alapján a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot veszik igénybe az abban meghatározottak szerint, abban kijelölt feladatokra.¹⁷¹

3.3.2 Leplezett eszközök alkalmazása a nyomozás során

Nyomozás során a NAV leplezett eszközök alkalmazására NAV tv. 51. § (4) bekezdése alapján feljogosított szerve leplezett eszközöket alkalmazhat a¹⁷²

- bűncselekmény felderítése, bizonyítása
- bűncselekmény megszakítása
- elkövető azonosítása, felkutatása, elfogása

¹⁶⁴ Btk. 307. §

¹⁶⁵ Btk. 422. §

¹⁶⁶ Btk. 221. §

¹⁶⁷ Btk. 223. §

¹⁶⁸ Btk. 224. §

¹⁶⁹ Btk. 219. §

¹⁷⁰ Be. 214. § (5) bekezdés

¹⁷¹ Be. 244. § (1) bekezdés

¹⁷² Be. 356. § (1) bekezdés

- bűncselekményből származó vagyon felderítése, visszaszerzése

érdekében.¹⁷³

A nyomozás során az összes lentebb felsorolt bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött, ügyészi engedélyhez kötött és bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazható.¹⁷⁴

3.3.3 Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

Az alábbi leplezett eszközök alkalmazhatók bírói, illetve ügyészi engedély nélkül:

- titkosan együttműködő személy
- puhatolás
- egészséget nem károsító, bűnügyi csapda
- sértett, vagy más személy helyettesítése hivatásos pénzügyi nyomozóval, avagy személyi csapda
- rejtett figyelés
- dezinformáció
- elektronikus hírközlő eszközön, vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének, azok hollétének megállapítása, másnéven bemérés¹⁷⁵

A fent említett leplezett eszközök egységes szabályozásával a régi Be. egyéb adatszerző tevékenységét egyesítette az engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés eszközeivel.¹⁷⁶ Ezeket az alkalmazó szerv felhatalmazott vezetője rendeli el alkalmazási terv alapján.¹⁷⁷

Az elrendelésről feljegyzést kell készíteni, amibe több alkalmazni kívánt eszközt is belefoglalható.¹⁷⁸ A feljegyzésnek tartalmaznia kell az eszköz sajátosságaiból adódó fontos, szükséges többlet információkat (ami, például dezinformáció esetén maga a közölt téves információ),¹⁷⁹ valamint a halaszthatatlan elrendelés esetén annak okát.¹⁸⁰

¹⁷³ Be. 356. § (2) bekezdés

¹⁷⁴ Be. 356. § (3) bekezdés

¹⁷⁵ Be. 215. §

¹⁷⁶ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁷⁷ Nyer. 186. § (1) bekezdése

¹⁷⁸ Nyer. 186. § (4) bekezdése

¹⁷⁹ Nyer. 186. § (5) bekezdése

¹⁸⁰ Nyer. 186. § (7) bekezdése

A titkosan együttműködő személy motivációja nagyon sokféle lehet, ez azonban nagyban befolyásolhatja az általa beszerezett információ bizonyító erejét.¹⁸¹ Igénybe vehető puhatolásra,¹⁸² rejtett figyelés elvégzésére,¹⁸³ dezinformáció közlésére,¹⁸⁴ valamint ügyési engedéllyel álvásárlásra is.¹⁸⁵

A puhatolás olyan információgyűjtő, illetve ellenőrző tevékenység, mely az eljárás céljának titokban tartásával zajlik.¹⁸⁶ Erről alkalmazási tervet készíteni nem szükséges.¹⁸⁷ Lényegében egy előzetes információgyűjtő, tájékozódó módszer.¹⁸⁸ A tanúkihallgatás akadályai nem játszhatók ki vele, így közvetlenül az elkövetőtől szerzett információ sem használható bizonyítékként az előzetes figyelmeztetés hiányában.¹⁸⁹

Rejtett figyelés során a NAV leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerve a bűncselekménnyel összefüggésben álló

- személyt
- lakást
- egyéb helyiséget, bekerített helyet
- nyilvános helyet
- járművet
- tárgyi bizonyítási eszközt

megfigyelhet és azt rögzítheti.¹⁹⁰ A rejtett figyelés speciális, a Be által nem megnevezett esete, fajtája az ellenőrzött szállítás, melyet a jogszabályváltozás előtti bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés témakörénél kifejtettem részletesen.

¹⁸¹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁸² POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁸³ Be. 215. § (6) bekezdése

¹⁸⁴ Be. 215. § (7) bekezdése

¹⁸⁵ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁸⁶ Be. 215. § (2) bekezdés

¹⁸⁷ Nyer. 186. § (2) bekezdés

¹⁸⁸ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁸⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁹⁰ Be. 215. § (5) bekezdés

A bűnügyi csapda gyakorlati használata főként üzletszerű bűncselekmény-sorozat megszakítására, elkövetőjének azonosítására és bizonyíték gyűjtésre használható.¹⁹¹ A bűnügyi csapda fajtái:

- vegyszeres csapda
- a nyomcsapda, mely jellegénél fogva rögzíti a nyomokat
- tárgycsapda, ami korábbi bűncselekmények elkövetési tárgyainak jellegzetességével megegyező tárgy lehet
- elektronikus csapda, mely optikai módon rögzít nyomokat

Dezinformálás során az érintett személlyel valótlan információt közölnek a bűncselekmény megszakítása, bizonyítása, elkövetőjének azonosítása végett.¹⁹² A félrevezető információra a kriminalisztikában szokás legendaként hivatkozni.¹⁹³ Ennek végrehajtása során három alapvető szabály van.

- Terhelt, tanú kihallgatása és bizonyítási cselekmények során nem alkalmazható.
- Törvénnyel össze egyeztetetlen ígéretet nem tartalmazhat.
- Nem lehet fenyegetés, illetve felbujtás, és nem ösztönözhet súlyosabb bűncselekmény elkövetésére.¹⁹⁴

A legenda létrehozására leggyakrabban fedett nyomozó alkalmazása során van példa. Mészáros Bence 2011-es doktori értekezésében három elemet különböztet meg a legendán belül: a szűkebb értelemben vett legenda, azaz új személyazonosság, életvezetési legenda és akciólegenda, melyek ketten együtt alkotják a fedőtörténetet. Megalkotásánál többek között fontos figyelni arra, hogy az általa kiváltott ténybeli tévedés ugyan úgy büntethetőséget kizáró ok lehet, a Btk. szerint.

3.3.4 Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök a következők:

- fizetési műveletek megfigyelése
- büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése
- hozzájárulással alkalmazott megfigyelés

¹⁹¹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁹² Be. 215. § (7) bekezdés

¹⁹³ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁹⁴ Be. 215. § (8) bekezdés

- álvásárlás
- fedett nyomozó alkalmazása
- fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása

Az alkalmazó szerv vezetője ebben az esetben is alkalmazási terv alapján rendeli el az eszközöket, melyről ügyészi engedélyezésre alkalmas feljegyzést készít.¹⁹⁵

3.3.4.1 Fizetési műveletek megfigyelése

A fizetési műveletek megfigyelése során a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvényben foglalt pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző szervezetek a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvényben foglalt fizetési műveletekről adatokat rögzítenek, és továbbítanak az elrendelőnek.¹⁹⁶ Ez a Be. által bevezetett teljesen új és korszerű eszköz.¹⁹⁷

Az elrendelő határozatban az érintett számla azonosítási adatai, a leplezett eszköz kezdő és befejező időpontja (napban meghatározva) mellett meghatározzák a továbbítandó adatok pontos körét, illetve az adatok rögzítésének feltételét, mely segíthet leszűkíteni a szervezetek által továbbított rengeteg információmennyiséget a büntetőeljárás szempontjából valóban releváns adatokra.¹⁹⁸ A fizetési műveletek megfigyeléséről alkalmazási terv készítése nem szükséges¹⁹⁹

Elrendelhető haladéktalanul, vagy bizonyos határidővel.²⁰⁰ Legfeljebb három hónapra rendelhető el, mely egyszer legfeljebb három hónappal meghosszabbítható.²⁰¹ Ennek keretében elrendelhető a fizetési műveletek felfüggesztése is,²⁰² amelyet négy munkanapig rendelhetnek el, azonban ügyészi engedéllyel ez egyszer legfeljebb három munkanappal meghosszabbítható.²⁰³ Ilyenkor vizsgálni kell, hogy a felfüggesztett tranzakció összefüggésbe hozható-e bűncselekménnyel. A felfüggesztéssel érintett összegre, amelyben annak feltételei

¹⁹⁵ Nyer. 189. § (2) bekezdés

¹⁹⁶ Be. 216. § (1) bekezdés

¹⁹⁷ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

¹⁹⁸ Be. 216. § (5) bekezdés

¹⁹⁹ Nyer 192. § (1) bekezdés

²⁰⁰ Be. 216. § (3) bekezdés

²⁰¹ Be. 216. § (4) bekezdés

²⁰² Be. 217. § (1) bekezdés

²⁰³ Be. 217. § (2) bekezdés

fennállnak, elrendelhető a lefoglalás, vagy zár alá vétel is.²⁰⁴ Azonban ezekre csak nyomozás elrendelésével van mód, hiszen előkészítő eljárásban nem alkalmazhatók.

A szolgáltató a leplezett eszköz alkalmazásának tényét, illetve minden azzal összefüggő információt titokban kell tartson, azonban erre az elrendeléskor figyelmeztetni kell.²⁰⁵ Ez a nyomozás befejezéséig tarthat, kivéve, ha más büntetőeljárás eredményességét veszélyeztetné az érintett személy tájékoztatása.²⁰⁶

Ezzel egyszerre kerül megakadályozásra a leplezett eszköz harmadik személy számára történő kitudódása, illetve az is, hogy ennek a célnak az elérésére minősítést kelljen alkalmazni.

Ennek a leplezett eszköznek jelentős szerepe van a bizonyítás és vagyonvisszaszerzés területén²⁰⁷. Melyek a NAV nyomozó hatóság munkájában kiemelt helyzetben vannak, hiszen a vagyonbiztosítás a szervezet elsődleges feladatai közé tartozik.

3.3.4.2 Büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése

A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezésének célja az, hogy a leplezett eszközök alkalmazására felhatalmazott szerv az érintett személy felelősségre vonásához fűződő érdeknél jelentősebb bűnüldözési érdekekkel bíró információhoz jusson.²⁰⁸ Amennyiben a megállapodásban foglaltakat teljesíti az érintett személy, úgy ellene büntetőeljárás nem indítható, illetve a már folyamatban lévő büntetőeljárást meg kell szüntetni.²⁰⁹ Nem köthető ilyen megállapodás olyan személlyel, aki szándékosan emberi élet kioltását követte el, vagy maradandó fogyatékoságot okozott.²¹⁰ A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezéséről alkalmazási terv készítése nem szükséges.²¹¹ Megállapodási tervezetet viszont készíteni kell, melyet az ügyésznek engedélyeznie kell.²¹²

3.3.4.3 Hozzájárulással alkalmazott megfigyelés

A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés alkalmazásához az ügyési engedélyen kívül szükség van a sértett írásbeli hozzájárulására is.

²⁰⁴ Be. 217. § (4) bekezdés

²⁰⁵ Be. 218. § (1) bekezdés

²⁰⁶ Be. 218. § (2) bekezdés

²⁰⁷ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁰⁸ Be. 219. § (1) bekezdés

²⁰⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²¹⁰ Be. 219. § (2) bekezdés

²¹¹ Nyer. 194. § (1) bekezdés

²¹² Nyer. 194. § (8) bekezdés

- uzsora-bűncselekmény, kapcsolati erőszak, illetve zaklatás bűncselekmény miatt
- fenyegetéssel megvalósuló bűncselekmény miatt²¹³
- bűncselekményre való felhívás, arra rábírni próbálás miatt (amennyiben ezzel bűncselekményt valósít meg Btk. szerint)²¹⁴

A fent említett esetekben, bűncselekmények miatt alkalmazható legfeljebb negyvenöt napig.²¹⁵ Azonban amennyiben az érintett hozzájárulását visszavonja, akkor az eszköz alkalmazása azonnal megszüntetendő.²¹⁶ A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv részére technikai eszköz elhelyezését teszi lehetővé, melyet elhelyezhet a személy által használt

- lakásban,
- egyéb helyiségben,
- bekerített helyen,
- járműben

Így megfigyelheti és rögzítheti az ezekben történeteket.²¹⁷ Ezen felül megismerheti az érintett személy elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében, illetve elektronikus hírközlő eszközön végzett kommunikációja tartalmát, és az azt folytatók személyes adatait.²¹⁸ Tehát tartalmilag három bírói engedélyes leplezett eszköz hozzájárulással való alkalmazásáról van szó. Az alábbiak fűziója alkotja a hozzájárulással alkalmazott figyelmet

- hely titkos megfigyelése,
- lehallgatás,
- információs rendszer titkos megfigyelése

A beszerzett információ bizonyító erejének megítélésében nagy szerepe van annak, hogy az érintett személy, aki a hozzájárulását adja a fent említettek alkalmazására, tud arról, hogy az eseményeket a hatóság figyeli a másik fél pedig nem. A bizonyító erő befolyásolása alatt azt értem, hogy amennyiben az érintett személy manipulálni próbálja a másik felet bűncselekmény

²¹³ Be. 220. § (1) bekezdés

²¹⁴ Be. 220. § (2) bekezdés

²¹⁵ Be. 220. § (5) bekezdés

²¹⁶ Nyer. 195. § (2) bekezdés

²¹⁷ Be. 220. § (3) bekezdés

²¹⁸ Be. 220. § (4) bekezdés

elkövetésére, vagy súlyosabb bűncselekmény elkövetésére, úgy az eszköz bizonyító ereje is elvész.²¹⁹

3.3.4.4 Álvásárlás

Álvásárlás keretében összevonásra került az ál-, mintavásárlás és a bizalmi vásárlás. Az álvásárlás egy színlelt megállapodás és annak teljesítése. Lényegében egy színlelt adás-vétel. Az ügyészi engedély lényegében itt a vásárlás által megvalósítandó esetleges bűncselekményre jogosít fel.²²⁰ Végrehajtására igénybevehető az alkalmazó szerv tagja, titkosan együttműködő személy és fedett nyomozó.²²¹

Titkosan együttműködő személy akkor végezhet álvásárlást, ha az előbb említett személyek alkalmazása nem lehetséges, vagy jelentős késedelemmel járna.²²² Ilyenkor a titkos együttműködőt, vagy a szerv más tagját ideiglenesen fedett nyomozói státusszal ruházzák fel.²²³ Ilyenkor azonban a Nyer. 198. § (2) bekezdése alapján az alkalmazási tervhez csatolni kell a fedett nyomozót foglalkoztató szerv állásfoglalását. Részletszabályait a Nyer. 196. §-a tartalmazza. Alkalmazható:

- bűncselekménnyel összefüggésbe hozható dolog megszerzése, szolgáltatás igénybevétele céljából,
- eladó bizalmának erősítése céljából,
- elkövető elfogása, illetve bizonyítási eszköz beszerzése céljából²²⁴

3.3.4.5 Fedett nyomozó alkalmazása

A fedett nyomozó kilétét, pénzügyi nyomozói jellegét tartósan leplező, speciális feladatok ellátása érdekében foglalkoztatott hivatásos jogállású pénzügyőr.²²⁵ A fedett nyomozókat különleges módon választják ki, és speciális kiképzést kapnak.²²⁶ Az általuk ellátandó speciális feladatok a következők:

- bünszervezetbe való beépülés

²¹⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²²⁰ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²²¹ Be. 226. § (1) bekezdés

²²² Be. 226. § (2) bekezdés

²²³ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²²⁴ Be. 221. §

²²⁵ Be. 222. § (1) bekezdés

²²⁶ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

- terrorista csoportba, vagy terrorcselekmények elkövetését, terrorista csoport tevékenységét elősegítő, támogató csoportba való beépülés
- álvásárlás
- rejtett figyelés
- dezinformáció
- puhatolás²²⁷

Feladatai ellátása, kilétének leplezése, bűncselekmények megakadályozása vagy megszakítása, illetve ezek által saját testi épsége megőrzése érdekében előfordulhat, hogy a törvény megszegésére kényszerül.

Erre a Be. felhatalmazza, de csak abban az esetben, ha a fentebb említett célokhoz fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.²²⁸ Nagyon fontos megjegyezni, hogy ez nem azt jelenti, hogy a fedett nyomozó kedvére hághatja át a törvényt, hiszen a korlátok között szerepel, hogy milyen célból teheti meg azt, illetve a szükségesség elve is megjelenik. Ezen felül kikötés még, hogy olyan bűncselekményt nem követhet el mellyel más életét szándékosan kioltja, vagy maradandó fogyatékoságot, illetve súlyos egészségromlást okoz.²²⁹ Szeretném még megemlíteni azt is, hogy a fedett nyomozó sem bűncselekmény elkövetésére, sem súlyosabb bűncselekmény elkövetésére nem bírhat rá mást, illetve azt is, hogy az álvásárlás nem tartozik ezek közül egyik kategóriába sem.²³⁰ Amennyiben a fedett nyomozó az előbb említett okból nem büntethető az általa okozott kárt az állam téríti meg a sértett részére, amelyről vele titoktartási megállapodás köthető.²³¹

A fedett nyomozó épségét, munkája eredményességét, nyomon követhetőségét biztosítandó ezen kívül a Be. felhatalmazza a jogosult szerveket, hogy titkos információgyűjtést folytassanak ezen célok elérése végett²³², melynek eredményeit a NAV arra jogosult szervei a NAV tv. szerint használhatnak fel a büntetőeljárásban.²³³

Bírói, vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközökkel együtt vagy azok biztosítása érdekében is alkalmazható.²³⁴ Ezen felül a fedett nyomozó eredményessége végett alkalmazhat

²²⁷ Be. 222. § (2) bekezdés

²²⁸ Be. 224. § (1) bekezdés

²²⁹ Be. 224. § (3) bekezdés

²³⁰ Be. 224. § (4) bekezdés

²³¹ Be. 224. § (5) bekezdés

²³² Be. 225. § (1) bekezdés

²³³ Be. 225. § (2) bekezdés

²³⁴ Be. 223. § (1) bekezdés

ügyészi, vagy bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket önmaga is, amennyiben azt szükségesnek ítéli meg, hiszen feladataiból és sajátos helyzetéből adódóan előfordulhat, hogy az engedély az alkalmazás előtt nem szerezhető be.²³⁵ Fontos megjegyezni azonban, hogy ez nem azt jelenti, hogy kedve szerint alkalmazhat engedélyköteles eszközöket. Az utólagos engedélyezés során amennyiben úgy ítélik meg, hogy az engedély beszerezhető lett volna az alkalmazás megkezdése előtt is a fedett nyomozó eredményességének, biztonságának, lelepleződésének veszélyeztetése nélkül, akkor az engedély megtagadásra kerül.²³⁶ Melynek eredményeképp az összes beszerezett adatot, bizonyítékot törölni kell. Az utólagos engedélyezés szabályai érvényesek a többi tekintetben is, annyi kivétellel, hogy a fedett nyomozónál nincs órára pontosan meghatározva határideje csupán annyi, hogy a fedett nyomozót foglalkoztató szervnek haladéktalanul be kell nyújtania az engedélyezés iránti utólagos kérelmet.²³⁷ Alkalmazásának időtartama legfeljebb hat hónap, ami alkalmanként legfeljebb hat hónappal meghosszabbítható.²³⁸ A fedett nyomozóra vonatkozó részletszabályokat a Nyer. 197. §-198. §-ig foglalja magában.

3.3.4.6 Fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása

Fedőokiratot, fedőintézményt és fedőadatot más leplezett eszközök alkalmazása során alkalmazhat, illetve hozhat létre a feljogosított szerv a bűncselekmények felderítése, bizonyítása érdekében. Ezek elsődleges célja az, hogy a többi leplezett eszköz számára segítséget, védelmet, háttérrel biztosítsanak.²³⁹

A fedőokirat olyan okirat, mely valótlan tény, vagy adatot tartalmaz az előbbieknél megfelelően. Szükségességének megszűnése után megsemmisítendő.²⁴⁰ A fedőintézmény olyan szervezet, melynek létrehozásának és működésének részletes szabályzatát a NAV titkos információgyűjtés erőiről szóló minősített belső szabályozója tartalmazza, illetve ennek leplezett jellegét fedőokiratokkal és fedőadatokkal biztosíthatják. A fedőadat pedig közhiteles nyilvántartásokban elhelyezett valótlan adat, az előzőekben említett intézmények védelmében.²⁴¹ Törölendő amennyiben szükségessége megszűnik.²⁴²

²³⁵ Be. 223. § (2) bekezdés

²³⁶ Be. 223. § (4) bekezdés

²³⁷ Be. 223. § (3) bekezdés

²³⁸ Be. 222. § (3) bekezdés

²³⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁴⁰ Be. 227. § (2) bekezdés

²⁴¹ Be. 227. § (1) bekezdés

²⁴² Be. 227. § (2) bekezdés

Ezekről készíthető egy alkalmazási terv és egy feljegyzés, mely magában foglalja az összeset.²⁴³ Amennyiben nem bűncselekménye felderítése vagy bizonyítása érdekében hozzák létre őket nem kell külön kérni engedélyezésüket, illetve a Be. 227. § (2) bekezdése alapján törölni sem.²⁴⁴

3.3.5 Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának közös eljárási szabályai

A felhatalmazott szerv vezetője juttatja el az engedélyezési kérelmet az illetékes ügyészséghez, mely a beérkezéstől számított hetvenként órán belül dönt annak elbírálásáról.²⁴⁵

Változatlanul az engedélyezés iránti kérelemnek tartalmaznia kell azokat a fő tartalmi elemeket, melyeket az új szabályozás előtt is.²⁴⁶

Ismét visszautalva az új szabályozások előtti fejezetekre, sürgősségi engedélyezésre az abban leírt szabályoknak megfelelően a Be. szerint is van mód.²⁴⁷ Az utólagos engedélyezésre, illetve annak elutasítására vonatkozó szabályozók is megegyeznek azokkal. Indítványozni kell az utólagos engedélyezést 72 órán belül, amiről a vezető engedélyezési döntésétől számított 120 belül dönt az illetékes ügyészség. Elutasítás esetén a beszerzett adatokat törölni kell.²⁴⁸ Az utólagos engedélyezéssel kapcsolatos részletszabályokat a Nyer 190. §-191. §-ig tartalmazzák

3.3.6 Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

A bírói engedéllyel alkalmazható leplezett eszközök a következők:

- információs rendszer titkos megfigyelése
- titkos kutatás
- hely titkos megfigyelése
- küldemény titkos megismerése
- lehallgatás²⁴⁹

²⁴³ Nyer. 199. § (1) bekezdés

²⁴⁴ Nyer. 199. § (4) bekezdés

²⁴⁵ Be. 228. § (1) bekezdés

²⁴⁶ Be. 228. § (2) bekezdés

²⁴⁷ Be. 229. § (1) bekezdés

²⁴⁸ Be. 229. § (2) bekezdés

²⁴⁹ Be. 231. §

Ezek az előkészítő eljárás, nyomozás, vagyonkutatási külön eljárás során használhatók.²⁵⁰ Az alábbiak alkalmazásának végrehajtását a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat végzi, melyet az alkalmazási tervben fel kell tüntetni.²⁵¹

- lehallgatás
- küldemény titkos megismerése
- információs rendszer titkos megfigyelése²⁵²

Az információs rendszer titkos megfigyelése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az érintett rendszerben kezelt adatokat, akár az adott rendszerben (számítógépes vírussal), akár lakásban, bekerített helyen, járműben, tárgyon (érintett személy használatában kell álljon) elhelyezett technikai eszköz segítségével megismerheti, rögzítheti.²⁵³ Az eszközt nyilvános helyen elhelyezni nem lehet.²⁵⁴

A titkos kutatás feljogosítja az imént említett szervet, hogy lakást, bekerített helyet, járművet, érintett tárgyát titkosan átkutassa és azt rögzítse.²⁵⁵ Definícióból ered, hogy ez a házkutatástól nem csak abban különbözik, hogy az átkutatásról nem tud, illetve nincs jelen a végrehajtásánál, az is cél, hogy utólagosan se szerezhessen tudomást arról, hogy titkos kutatást hajtottak végre vele szemben. Ebből adódóan fontos mindent úgy és olyan állapotba visszaállítani, melyben azelőtt volt.

A hely titkos megfigyelése az engedélyhez nem kötött leplezett eszközöknél említett rejtett figyellel azonos helyszíneken alkalmazható. A bírói engedély révén viszont itt a rejtett figyellel ellentétben nem kívülről, távolról figyeli meg a feljogosított szerv az érintett személyeket, eseményeket, hanem ezeken belülről, akár ezeken belül elhelyezett technikai eszköz révén.²⁵⁶

A küldemények titkos megismerése során postai vagy egyéb zárt küldeményeket bontanak fel, ellenőrzik és rögzítik tartalmukat.²⁵⁷ Természetesen még nem kézbesített küldeményekre kell gondolni.

²⁵⁰ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁵¹ Nyer. 204. § (5) bekezdés

²⁵² Nyer. 204. § (2) bekezdés

²⁵³ Be. 232. § (1) bekezdés

²⁵⁴ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁵⁵ Be. 232. § (2) bekezdés

²⁵⁶ Be. 232. § (3) bekezdés

²⁵⁷ Be. 232. § (4) bekezdés

Az engedélyhez nem kötött eszközöknél említett bemérés során nevesített rendszereken, hálózatokon folytatott kommunikáció tartalmát ismerhetik meg a lehallgatás során.²⁵⁸

Ahogy már említettem lehetőség van technikai eszköz elhelyezésére, alkalmazására az eredményesség és az észlelteket rögzítése érdekében. Ezek elhelyezése, eltávolítása érdekében az NAV tv.-ben említettek szerint lehetőség van titkos információgyűjtés folytatására, és bírói engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazására.²⁵⁹ Az elhelyezett technikai eszközöket a használatuk befejezése után haladéktalanul el kell távolítani.²⁶⁰

Látható az egyes eszközök ismertetése után, hogy ezek az alapjogokat legkomolyabban korlátozó leplezett eszközök, így ezek alkalmazására csak szigorú feltételek közt adható bírói engedély. Nyomozás során bírói engedélyes leplezett eszközt alkalmazni kizárólag az alábbiakkal szemben lehetséges

- bűncselekmény elkövetésével a büntetőeljárás adatai alapján gyanúsítható személlyel szemben
- ügyben gyanúsított személlyel szemben
- az előzőekben említett személlyel közvetlenül vagy közvetve bűnös kapcsolatot tartó személlyel szemben²⁶¹

A bűnös kapcsolatot tartó személlyel szemben azonban csak az elkövető azonosítása, felkutatása, elfogása, a bűncselekményből származó vagyon felderítése és visszaszerzése céljából történhet a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök igénybevétele.²⁶² Azzal szemben nem alkalmazható bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz a nyomozás folyamán, akire nézve abszolút, vagy relatív tanúzási akadály állna fenn, a megszerzendő adattal kapcsolatban.²⁶³

Az alábbi korlátozásokkal, a törvényhozó meghoz egy arányossági minimumot az alapvető jogok korlátozását legsúlyosabban megvalósító bírói engedélyes leplezett eszközök használatánál.²⁶⁴ Alkalmazásuk kizárólag csak szándékosan elkövetett bűncselekmények esetén lehetséges. Alapszabály szerint öt évig terjedő szabadságvesztéssel, vagy ennél

²⁵⁸ Be. 232. § (5) bekezdés

²⁵⁹ Be. 233. § (2) bekezdés

²⁶⁰ Be. 233. § (1) bekezdés

²⁶¹ Be. 357. § (1) bekezdés

²⁶² Be. 357. § (4) bekezdés

²⁶³ Be. 357. §

²⁶⁴ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

súlyosabban büntetendő szándékos bűncselekmények esetén van mód a bírói engedélyes leplezett eszközök alkalmazására.²⁶⁵ Azonban ezen kívül, amennyiben szigorúan NAV hatáskörös bűncselekményekről beszélünk a három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtandó, szándékos bűncselekmények üzletszerűen vagy bűnszövetségben történő elkövetése esetén is alkalmazhatók.

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása esetén alkalmazási tervet kell készíteni, ha:

- titkos kutatást végeznek
- az alkalmazás jellege indokolja (például: külső szerv bevonásával, külső helyszínrre történő behatolással jár)
- ügyészség szükségesnek tartja²⁶⁶

3.3.7 A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése

Az alkalmazó szerv vezetője 5 nappal az eszköz megkezdésének tervezett időpontja előtt meg kell, hogy tegye az előterjesztést.²⁶⁷ A bíróság a hozzá eljuttatott ügyészi indítványról a beérkezést követő 72 órán belül dönt és megadja, részben megadja, vagy elutasítja azt.²⁶⁸ Döntését az indítványban foglalt kötelező tartalmi elemekre, és az ebben foglaltakat megalapozó csatolt iratokra alapozva hozza meg és határozat formájában rendelkezik.²⁶⁹

Mivel a bíróság adott személyenként állítja ki a leplezett eszközökhöz kapcsolódó bírói engedélyét, ezért a vele szemben alkalmazható valamennyi leplezett eszközt egy engedély foglalja magában. Ez átláthatóságot, egyszerűséget biztosít.

A bíró engedélyét bármely eszköz vonatkozásában bármikor meghosszabbíthatja, visszavonhatja, megtilthatja, valamint kiterjesztheti az engedélyt további eszközök alkalmazására, vagy a már alkalmazásban lévő eszközök kereteit a körülmények függvényében.²⁷⁰ Megteheti ezt az eszköz alkalmazása által beszerzett adatok alapján, mivel az eszközt alkalmazó szerv köteles bemutatni a beszerzett adatokat 8 napon belül.²⁷¹ Ez a bíró

²⁶⁵ Be. 234. § (1) bekezdés

²⁶⁶ Nyer. 201. § (1) bekezdés

²⁶⁷ Nyer. 200. § (1) bekezdés

²⁶⁸ Be. 237. § (1) bekezdés

²⁶⁹ Be. 236. § (3) bekezdés

²⁷⁰ Be. 235. § (3) bekezdés

²⁷¹ Be. 242. § (1) bekezdés

ellenőrzési joga, ami lényegében kevesebb mint a felügyeleti jog, hiszen eljárási cselekményeknél nem lehet jelen, nem tehet felhívást.²⁷²

A bemutatott adatok alapján visszavonja engedélyét, ha azokat nem időben mutatják be, törvény sértő módon, vagy az engedély kereteit túllépve alkalmazták az eszközt.²⁷³ Az alkalmazás megtiltására pedig akkor kerül sor, ha a törvényi feltételek nem állnak fenn.²⁷⁴ Mindkét esetben az eszközzel begyűjtött adatok törlésre kerülnek.²⁷⁵ Valamint nyilvánvalóan azok alkalmazását is meg kell szüntetni.²⁷⁶ Amennyiben az eszközök alkalmazását kiterjeszti a bíróság az nem befolyásolja annak befejező időpontját.²⁷⁷

3.3.8 Utólagos engedélyezés

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközöknél említettekhez hasonlóan a bírói engedélyes leplezett eszközöknél is van lehetőség az utólagos engedélyezésre, sürgősségi elrendelésre, amennyiben az engedélyezéssel járó idővesztés az elérendő célt jelentősen veszélyeztetné. Annyi különbséggel, hogy ebben az esetben az ügyész és nem pedig a feljogosított vezető rendeli el az eszköz sürgősségi alkalmazását.²⁷⁸ A bírói engedélyes leplezett eszközök sürgősségi elrendelését garanciális szándékból kötötte a jogalkotó, ehhez a szigorúbb feltételhez.²⁷⁹ Az elrendelést követően 72 órán belül be kell nyújtani az ügyészi indítványt a bíróság részére, aki arról szintén az elrendeléstől számított 120 órán belül dönt.²⁸⁰ Fontos még megemlíteni a határidők helyes számítása végett, hogy utólagos engedélyezés esetén az alkalmazás kezdő időpontja az elrendelés.²⁸¹

Az utólagos engedélyezés az előző fejezetekben taglalt okokból automatikusan elutasításra kerül minden további mérlegelés nélkül. Ezen okok az indítvány elkészése, előzetes engedélyezése nem veszélyeztette volna az indítványban foglalt célt.²⁸² Az utólagos engedély megtagadása után természetesen az eszköz alkalmazását azonnal fel kell függeszteni és az

²⁷² POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁷³ Be. 242. § (3) bekezdés

²⁷⁴ Be. 242. § (4) bekezdés

²⁷⁵ Be. 242. § (5) bekezdés

²⁷⁶ Be. 245. § (1) bekezdés

²⁷⁷ Be. 241. § (3) bekezdés

²⁷⁸ Be. 238. § (1) bekezdés

²⁷⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁸⁰ Be. 238. § (2) bekezdés

²⁸¹ Be. 238. § (7) bekezdés

²⁸² Be. 238. § (3) bekezdés

eszközzel beszerzett adatokat törölni, valamint ezek nem felhasználhatók a büntetőeljárásban.²⁸³

3.3.9 Bírói engedély

A bírói engedély egyes eszközök tekintetében legfeljebb 90 napra adható, amelyet alkalmanként legfeljebb 90 nappal hosszabbíthatnak meg.²⁸⁴ Összesen egészen háromszázhatvan napig alkalmazhatók.²⁸⁵ Az adott személlyel szemben egymás után alkalmazott leplezett eszközök időtartama összeadódik, míg a párhuzamosan alkalmazottaké nem.²⁸⁶ Az engedély meghosszabbításához minden esetben új ügyészi engedély benyújtása szükséges a keletkezett adatok mellékelésével²⁸⁷ legkésőbb 5 nappal annak lejártá előtt.²⁸⁸

3.3.10 A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai

A leplezett eszközök alkalmazásáról jegyzőkönyv vagy feljegyzés elkészítése szükséges²⁸⁹ A bírói engedélyes leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetéséről rendelkező határozatot kell küldeni a bíróságnak.²⁹⁰ Az előzőekben említett, valamint nyilvánvaló eseteken (például az engedélyezett időtartam lejártá) kívül a leplezett eszközök alkalmazását meg kell szüntetni, ha:

- azok további alkalmazásától eredmény nem várható
- az engedély keretein belül tovább nem végezhető
- az előkészítő eljárásban elrendelt alkalmazásban az előkészítő eljárás határideje lejárt és a nyomozást nem rendelték el
- az eljárást megszüntették
- a nyomozás határideje lejárt²⁹¹

3.4. A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatokra vonatkozó szabályok

3.4.1 A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok törlése

Az alkalmazás céljával nem összefüggő adatokat, valamint a büntetőeljárás szempontjából irreleváns személyes adatokat a leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetésétől számított 30 napon belül törölni kell. Azonos határidővel törlendő az az adat melyet a büntetőeljárásban

²⁸³ Be. 238. § (5) bekezdés

²⁸⁴ Be. 239. § (1) bekezdés

²⁸⁵ Be. 239. § (2) bekezdés

²⁸⁶ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁸⁷ Be. 240. § (5) bekezdés

²⁸⁸ Be. 240. § (1) bekezdés

²⁸⁹ Be. 243. § (1) bekezdés

²⁹⁰ Be. 245. § (2) bekezdés

²⁹¹ Be. 245. § (1) bekezdés

nem lehet bizonyítékként felhasználni. Kivétel ez alól az előkészítő eljárás során beszerzett adatok, annak megszüntetése esetén.²⁹² Az adatok törlési kötelezettsége adatvédelmi szempontú, garanciális jelentőséggel bír.²⁹³ A biztosított határidő pedig az adatok elemzésére, összevetésére szolgál, hiszen bizonyos esetekben az információk csak egybevetve kapnak értelmet, jelentést.²⁹⁴ A harminc napos határidőt attól a naptól kell számítani, amikor az információt a feljogosított szervhez megérkezik, amennyiben a leplezett eszközök alkalmazását nem az végezte.²⁹⁵

3.4.2 A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok bizalmassága

Gondoskodni kell arról, hogy a leplezett eszközökkel összefüggő, illetve azokkal beszerzett adatok ne kerülhessenek illetéktelenek tudomására.²⁹⁶ Ennek a célnak az érvényesítése érdekében az adatokat a Mav. tv.-ben foglaltak alapján minősítéssel védhetik, ha a minősítés feltételeinek megfelelnek. Ebben az esetben viszont a leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetése után haladéktalanul felül kell vizsgálni, hogy a minősítés körülményei még mindig fennállnak-e. Ezután ez minden másodévben újra elvégzendő.²⁹⁷

3.4.3 A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett ügyiratok kezelése

Elrendelhető a leplezett eszközök alkalmazása során beszerzett bizonyítási eszközök, illetve az azokra vonatkozó engedély zárt kezelése²⁹⁸ egészen egy hónappal a vádemelés időpontja előtti időpontig. Ez a védő hozzájárulásával azonban változhat.²⁹⁹ Nem képezik az ügyirat részeit az imént említettek egészen az eszközök alkalmazásának befejezéséig,³⁰⁰ így azokat addig csak az az ügyész, bíró, nyomozó ismerheti meg aki alkalmazásával összefüggésben eljár.³⁰¹ Ezeken kívül megismerhetik az ezzel kapcsolatos iratokat a végrehajtásban közreműködő szervek és a nemzetbiztonsági szolgálat.³⁰²

²⁹² Be. 246. § (1) bekezdés

²⁹³ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁹⁴ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

²⁹⁵ Be. 246. § (2) bekezdés

²⁹⁶ Be. 247. § (1) bekezdés

²⁹⁷ Be. 247. § (3) bekezdés

²⁹⁸ Be. 249. § (2) bekezdés

²⁹⁹ Be. 352. § (1) bekezdés

³⁰⁰ Be. 250. § (1) bekezdés

³⁰¹ Be. 250. § (2) bekezdés

³⁰² Be. 250. § (3) bekezdés

Az érintett személyt a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásáról tájékoztatni kell az, ha az a titkos információgyűjtés érdekét, vagy más büntetőeljárás eredményességét nem veszélyezteti. A tájékoztatásnak az előkészítő eljárás nyomozás elrendelése nélküli lezárása után, vagy a nyomozás vádemelés nélküli befejezése után kell megtörténnie.³⁰³ Ez a rendelkezés biztosítja az információs önrendelkezéshez való alapvető jog tiszteletben tartásának garanciáját.³⁰⁴

3.4.4 A leplezett eszközök alkalmazásának eredménye

Főszabály szerint az engedélyben szereplő személy, és bűncselekmény vonatkozásában használható fel a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredménye.³⁰⁵ Ilyen esetben semmi további engedélyezésre, eljárási cselekményre nincs szükség, hiszen a bírói ellenőrzés és kontroll már megtörtént. Az ügyész bizonyítékként jelöli meg ezeket.

Ez kiterjeszthető azonban az engedélyben megjelölt személy által elkövetett más bűncselekmények bizonyítására (természetesen csak akkor, ha az engedély feltételei fennállnak),³⁰⁶ a megjelölt bűncselekmény összes elkövetőjével szembeni bizonyítására,³⁰⁷ valamint az engedélyben meg nem jelölt személy által elkövetett meg nem jelölt bűncselekmény bizonyítására.³⁰⁸ Ezek közül az utolsó a Be. újdonsága, melyet szigorúan szabályoz és csak szűk keretek között engedi meg alkalmazását.³⁰⁹

A kiterjesztés lehetőségeire azonban egyéb feltételeket is támaszt a jogalkotó.³¹⁰ Az első az, hogy az alkalmazó szerv az eszköz alkalmazásának befejezésétől számított 30 napon belül rendelkezett az előkészítő eljárás vagy nyomozás megindításáról, illetve a bizonyítékként való felhasználásról.³¹¹ Természetesen a 30 napos határidőt itt is az adathordozó szervhez való megérkezésétől kell számítani, amennyiben nem saját maga végzi a leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtását.³¹²

³⁰³ Be. 251. § (1) bekezdés

³⁰⁴ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³⁰⁵ Be. 252. § (1) bekezdés

³⁰⁶ Be. 252. § (2) bekezdés

³⁰⁷ Be. 252. § (3) bekezdés

³⁰⁸ Be. 253. § (1) bekezdés

³⁰⁹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³¹⁰ NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. p 115.

³¹¹ Be. 252. § (4) bekezdés

³¹² Be. 252. § (5) bekezdés

Legszigorúbb feltételeket az engedélyben meg nem jelölt személy által elkövetett meg nem jelölt bűncselekmény bizonyítása esetében támaszt. Többek között a fent említett feltételeken kívül azt, hogy a bírónak engedélyeznie kell a bizonyítékként való felhasználást.³¹³ Ezen kívül feltétel még, hogy az adat megszerzésétől számított 8 napon belül rendelkezzenek az előkészítő eljárás vagy nyomozás megindításáról, illetve a bizonyítékként való felhasználásról³¹⁴, és 3 napon belül (szintén az adat megszerzésétől számítandó) juttassák el a kezdeményezést az ügyészséghez.³¹⁵ Az ügyész 72 órán belül indítványozza a felhasználás engedélyezését,³¹⁶ amiről a bíróságnak további hetvenkét órája van dönten.³¹⁷ Ebben az esetben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz eredménye szigorúan csak az alábbi bűncselekmények bizonyítására használható:

- élet szándékos kioltásával járó bűncselekmények,
- emberrablás,
- öt évig terjedő szabadságvesztéssel, vagy súlyosabban büntetendő állam ellenes bűncselekmények,
- terrorcselekmény
- terrorizmus finanszírozása
- szándékosan elkövetett közveszély okozása³¹⁸

Valamint, ha ennek további alkalmazására van szükség azt a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöknél leírtak szerint indítványozni és engedélyezni kell. Ilyen esetben az eszköz alkalmazhatóságának határideje az adat megszerzésétől kezdődik.³¹⁹ Amennyiben a leplezett eszköz alkalmazását nem maga a szerv végzi, akkor természetesen ez a már említett módon az adatokat tartalmazó adathordozó hozzá beérkezésétől számítandó.³²⁰

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök eredménye nem felhasználható olyan személlyel szemben, akivel szemben az adott leplezett eszközt törvényesen nem is alkalmazhatták volna az adott körülmények között. Továbbá olyan adat esetében sem, mellyel kapcsolatban az engedélyben megjelölt személyre fennáll az abszolút vagy relatív tanúzást kizáró okok

³¹³ Be. 253. § (1) bekezdés c) pont

³¹⁴ Be. 253. § (1) bekezdés b) pont

³¹⁵ Be. 253. § (2) bekezdés

³¹⁶ Be. 253. § (2) bekezdés

³¹⁷ Be. 253. § (3) bekezdés

³¹⁸ Be. 253. § (1) bekezdés

³¹⁹ Be. 253. § (5) bekezdés

³²⁰ Be. 253. § (6) bekezdés

valamelyike, kivéve ha az adatot az engedélyben megjelölt személy által elkövetett bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni.³²¹

A fedett nyomozó alkalmazása által beszerzett adatok kezelésére és bizonyítékként történő felhasználására szintén egyedi szabályok vonatkoznak, épp úgy ahogy magára az eszköz alkalmazására. Az alább leírtak a titkosan együttműködő személyre is értendők³²² A végrehajtásról készített feljegyzést az ügyészi engedéllyel együtt az eljárás ügyirataihoz kell csatolni.³²³ Tanúként kihallgatni csak az őt foglalkoztató szerv álláspontjának kinyilatkoztatása után lehetséges, valamint a tanú kihallgatása, vagy a személyes jelenlétét igénylő egyéb bizonyítási cselekmény lefolytatása csak az ügyészség indítványára lehetséges. Ezek csak akkor hajthatók végre, ha másképp nem pótolhatók.³²⁴

Számos szabályozással igyekeznek megakadályozni a fedett nyomozó személy azonosságának kitudódását, illetve biztosítani a biztonságát. Ezek az intézkedések az alábbiak:

- kizárólag a foglalkoztató szerv útján idézhető
- különösen védett tanúnak minősül
- különösen védett minőségét csak a foglalkoztató szerv hozzájárulásával szüntetheti meg a bíróság
- lehetőség, hogy az eljárási cselekményeken telekommunikációs eszköz útján legyen jelen
 - elkülönített helyszínen
 - akár torzítás alkalmazásával
- alkalmazásához kapcsolódó adatok zárt kezelésének lehetősége³²⁵

*„A fedett nyomozó alkalmazása eredményének bizonyítékként történő felhasználása során minden szükséges intézkedést meg kell tenni a fedett nyomozó kilétének titokban maradása és biztonsága érdekében.”*³²⁶

Zárt kezelés esetén az így szerzett adatok bizonyítékként nem felhasználhatók, illetve a zárt kezelés az ügyészség engedélye nélkül nem megszüntethető.³²⁷

³²¹ Be. 254. §

³²² Be. 255. § (8) bekezdés

³²³ Be. 255. § (1) bekezdés

³²⁴ Be. 255. § (2) bekezdés

³²⁵ Be. 255. §

³²⁶ Be. 255. § (5) bekezdés

³²⁷ Be. 255. § (7) bekezdés

3.5. Előkészítő eljárás

Az előkészítő eljárás a büntetőeljárás új, Be. által bevezetett önálló része.³²⁸ A nyomozás előtt helyezkedik el, annak nem része.³²⁹ Megjelenésének az oka a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés, illetve egyéb nyomozás előtti felderítő tevékenységek átalakítása. A régi Be. alapján nem volt mód a büntetőeljárás megindítására, amennyiben a begyűjtött adatok nem érték el a gyanú szintjét. Az akkor titkos információgyűjtés eredményeiként beszerzett bizonyítékok sokszor pedig éppen amiatt váltak érvénytelenné, hogy nem kezdeményezték időben a büntetőeljárás megindítását. Az előkészítő eljárással ezt a problémát akarták orvosolni, illetve lehetőséget biztosítani arra, hogy az eddig NAV tv. alapján e célból végzett titkos információgyűjtés immáron garanciális keretek és külső kontroll között folytatható legyen a büntetőeljárásban. A gyanú azonban a Be.-ben sem került definiálásra, így annak megítélése nagyban a jogalkalmazói gyakorlat függvénye.³³⁰

3.5.1 Az előkészítő eljárás célja és eszközei

Az előkészítő eljárás célja, hogy a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel bíró nyomozó hatóság megállapítsa a bűncselekmény gyanúját,³³¹ illetve elegendő adatot gyűjtsön annak megállapításához.³³² A büntetőeljárás előkészítő eljárással kezdődik³³³ abban az esetben, ha az adatok a bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendőek de megalapozottan feltehető, hogy ennek lefolytatása által olyan és annyi adat kerül a nyomozóhatóság birtokába, melyből már eldönthetővé válik, hogy fennáll-e a gyanú.³³⁴

A gyakorlatban a titkos információgyűjtés sok esetben konkurál az előkészítő eljárás elrendelésével. Ennek ellenére a bűnmegelőzés funkcióját nem veheti át az előkészítő eljárás, ezért kizárólag múltbeli, vagy jelenleg éppen folyamatban lévő cselekmény vizsgálatán alapulhat.³³⁵ Az eddig leírtakból is következik, hogy az előkészítő eljárás főként adatszerzésre

³²⁸ Nyíri Sándor: A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben, *Belügyi Szemle*, 66. évf., 2018/6. sz., p. 8.

³²⁹ NAGY Klára: A titkos információgyűjtés az új büntetőeljárásról szóló törvénytervezet tükrében. *Belügyi Szemle*, 65. évf., 2017/4. sz. p. 57.

³³⁰ POLT Péter (főszerk.): *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez* 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³³¹ Be. 340. § (1) bekezdés

³³² Be. 340. § (2) bekezdés

³³³ Be. 339. § (1) bekezdés

³³⁴ Be. 340. § (2) bekezdés

³³⁵ POLT Péter (főszerk.): *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez* 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

és nem bizonyítékok beszerzésére irányul. Ebből kifolyólag szabályozottsága elmarad a többi eljárási szakasszal szemben.³³⁶

Az előkészítő eljárás megindításáról, az azt folytató szerv felhatalmazott vezetője dönt.³³⁷ Előkészítő eljárást az alábbi okokból lehet elrendelni:

- a szerv hivatalból tudomására jutott adatok alapján
- feljelentésben foglalt adatok alapján, a feljelentés elutasítását követően
- A NAV tv. szerint végzett titkos információgyűjtés által beszerzett adatok alapján³³⁸

A titkos információgyűjtés által gyűjtött adatok alapján akkor indítható előkészítő eljárás, ha az arra jogosult szerv 3 napon belül dönt annak megindításáról az ezt megalapozó adat hozzá beérkezésétől számítva.³³⁹ Ennek célja, hogy a titkos információgyűjtés által beszerzett adatok célhoz kötöttségét következetesen biztosítsa.³⁴⁰ Amennyiben hivatalból jut a szerv tudomására, olyankor az azt követő 5 munkanapon belül kell döntsön az előkészítő eljárás megindításáról.³⁴¹ Feljelentés elutasítása esetén, ha az abban foglalt információk alapján rendeli el az előkészítő eljárást a szerv, akkor arról azonnal döntenie kell.³⁴² A feljelentést, azért kell elutasítani ilyenkor, mert Be. 340. § (3) b) pontja alapján feljelentésből csak nyomozás rendelhető el.

Az előkészítő eljárás során kizárólag a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából alkalmazhatók leplezett eszközök.³⁴³ Definíciójából és funkciójából egyértelműen adódóan az előkészítő eljárás során nem használhatók olyan leplezett eszközök, melyek maguktól értetődően feltételezik a bűncselekmény gyanúját.³⁴⁴ Így az alábbi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazhatók:

- titkosan együttműködő személy
- puhatolás
- rejtett figyelés

³³⁶ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³³⁷ Nyer. 96. § (1) bekezdés

³³⁸ Be. 340. § (3) bekezdés

³³⁹ Be. 340. § (4) bekezdés

³⁴⁰ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³⁴¹ Nyer. 95. § (1) bekezdés

³⁴² Nyer. 95. §

³⁴³ Be. 341. §

³⁴⁴ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

- elektronikus hírközlő eszközön, információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének megállapítása, ezek azonosítása, helyének bemérése

Az előkészítő eljárás során alkalmazható ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök:

- fizetési műveletek megfigyelése
- álvásárlás
- fedett nyomozó³⁴⁵

A Be.-ben szereplő valamennyi bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz is alkalmazható az előkészítő eljárás során³⁴⁶ azzal a személlyel szemben, aki a bűncselekmény elkövetőjeként felmerülhet, illetve aki ezzel a személlyel közvetve vagy közvetlenül tartja a kapcsolatot.³⁴⁷ Amennyiben az utóbb említett személy az elkövetőként felmerülő közeli hozzátartozója, úgy a leplezett eszközt csak a feltételezett elkövető helyzetének, elérhetőségének felkutatása céljából lehet alkalmazni.³⁴⁸ A már említett kivétellel nem alkalmazható bírói engedélyes leplezett eszköz a kapcsolatot tartó személlyel szemben, amennyiben a megszerzendő adatra nézve nála abszolút, vagy relatív tanúzást kizáró ok áll fenn.³⁴⁹

3.5.2 Adatkérés előkészítő eljárás során

Az előkészítő eljárás keretében adat kizárólag az alábbi szervezetektől kérhető:

- adó-, és vámhatóságoktól,
- társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, igazgatási szervektől,
 - központi nyugdíjbiztosítási szerv, nyugdíjfolyósító szerv, nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv,
 - egészségbiztosítási szerv,
 - rehabilitációs hatóság
- elektronikus hírközlési szolgáltatótól,
- postai szolgáltatótól,
- pénzügyi intézetektől,
- egészségügyi intézetektől,
- a lőfegyverek központi nyilvántartásából,

³⁴⁵ Be. 341. §

³⁴⁶ Be. 341. §

³⁴⁷ Be. 343. § (1) bekezdés

³⁴⁸ Be. 343. § (3) bekezdés

³⁴⁹ Be. 343. § (2) bekezdés

- büntetés- végrehajtási intézetektől,
- személyi, lakcím nyilvántartásokból,
- útiokmány- nyilvántartásokból,
- bűnügyi, és szabálysértési nyilvántartásokból,
- központi idegenrendészeti, menekültügyi, és határrendészeti nyilvántartásokból,
- közúti közlekedési nyilvántartásokból,
- vasúti, légi járművekkel, illetve gépi meghajtású úszólétesítményekkel kapcsolatos nyilvántartásokból,
- cégnyilvántartásból, ingatlan- nyilvántartásból,
- az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásából,
- a házassági és élettársi vagyoni jogi szerződések országos nyilvántartásából,
- a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Irodától³⁵⁰

Látható, hogy az adatszerző tevékenység bekorlátozására került sor az előkészítő eljárás során. Ennek az oka maga, az előkészítő eljárás korlátozott célja.³⁵¹

3.5.3 Az előkészítő eljárás lefolytatása

Az előkészítő eljárás főszabály szerint hat hónapig folytatható, azonban olyan bűncselekmény gyanújának megállapítása során, melyben helye lenne bírói engedélyes leplezett eszközöknek ez egészen kilenc hónapig végezhető.³⁵² Az előkészítő eljárás során az ügyészség felügyeleti joggal rendelkezik,³⁵³ ellenben a nyomozással, melyet az ügyész irányít. A felügyelet olyan tevékenység, melynek során a felettes szerv ellenőrzi, segíti, és felelősségre vonja az alárendelt szervet.³⁵⁴ Az irányítást a felügyeletről az különbözteti meg, hogy az irányítás során a felettes szerv rendelkezési jogkörrel is bír.³⁵⁵

Az nyomozást gyanú beigazolásakor el kell rendelni. Ezt megteheti a nyomozó hatóság és az ügyészség is.³⁵⁶ Különböző ügyek kiterjeszthetők, egyesíthetők, elkülöníthetők az előkészítő eljárás lefolytatása közben.³⁵⁷ Amennyiben olyan információ jut az előkészítő eljárást folytató

³⁵⁰ Be. 342. § (3) bekezdés

³⁵¹ POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³⁵² Be. 344. § (1) bekezdés

³⁵³ Be. 347. § (1) bekezdés

³⁵⁴ SZABÓ Imre, NAGY Lajos (szerk.): Állam- és jogtudományi enciklopédia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980. p. 181.

³⁵⁵ NYÍRI Sándor: A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben. Belügyi Szemle, 66. évf., 2018/6. sz. pp. 5-6.

³⁵⁶ Be. 344. § (5) bekezdés

³⁵⁷ Nyer. 100. §

szerv tudomására, amely alapján más bűncselekményben is előkészítő eljárást kellene indítani, illetve az eredeti bűncselekmény helyett másik bűncselekmény tekintetében állnak fenn a feltételek, olyankor feljegyzést készít.³⁵⁸ A más bűncselekményekben lefolytatandó előkészítő eljárás végett az ügyek elkülönítéséről határoz.³⁵⁹

Az eljárást megszüntetheti mind a nyomozó hatóság, mind az ügyészség, ha:

- bűncselekmény gyanúja nem áll fenn,
- tőle eredmény nem várható,
- határidő lejárt³⁶⁰

Megszüntetése esetén a beszerzett adatok nem használhatók fel bizonyítékként.³⁶¹ Ez nem jelenti azonban azt, hogy törölni kellene az így megszerzett adatokat, valamint azt sem, hogy ezeket ne lehetne hasznosítani másképpen. Az erre vonatkozó szabályokat a NAV tv. tartalmazza.³⁶²

Az eljárást lefolytató szervnek tájékoztatási kötelezettsége van az ügyészség felé. Elrendeléstől számított 3 napon belül tájékoztatja az eljárás megindításának szükségességét megalapozó adatokról, illetve az eljárási cselekményekről, leplezett eszközökről, melyeket alkalmazni kíván az eljárás során.³⁶³ Ezen felül a továbbiakban az eljárás során keletkezett adatokat kéthavonta, valamint felszólításra köteles bemutatni az ügyészség részére.³⁶⁴

A nyomozás elrendelése esetén, az összes ügyben keletkezett adatot haladéktalanul át kell adni azt ezt végző szervnek.³⁶⁵ A bírói, vagy ügyészi engedélyes leplezett eszközök alkalmazása szabadon folytatható a nyomozás elrendelése esetén további, vagy új engedélyezés nélkül.³⁶⁶ Azonban ilyenkor tájékoztatni kell a végrehajtó szervet az elrendelésről és arról, hogy a továbbiakban melyik szerv folytatja a leplezett eszközök alkalmazását.³⁶⁷ Határideje változatlanul az előkészítő eljárás során lévő elrendelésétől számolandó.³⁶⁸

³⁵⁸ Nyer. 99. § (1) bekezdés

³⁵⁹ Nyer. 99. § (2) bekezdés

³⁶⁰ Be. 346. § (1) bekezdés

³⁶¹ Be. 346. § (2) bekezdés

³⁶² POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.

³⁶³ Be. 344. § (3) bekezdés

³⁶⁴ Be. 344. § (4) bekezdés

³⁶⁵ Be. 345. § (1) bekezdés

³⁶⁶ Be. 345. § (2) bekezdés

³⁶⁷ Be. 345. § (3) bekezdés

³⁶⁸ Be. 345. § (2) bekezdés

4. A szakavatott kollégák meglátásai a változás eredményének tükrében

Ez a fejezet tartalmazza kutatásom eredményeit. Készítettem egy kérdőívet a területen dolgozó pénzügyi nyomozó kollégák meglátásainak összegyűjtésére, melyet a NAV Bűnügyi Főigazgatósága továbbított a területi szervek felderítési osztályainak. A kutatást megnehezítette, hogy a potenciális kitöltők halmaza elég szűk, amit tovább ront az is, hogy a felderítők közül nem mindenki dolgozott elegendő időt ezen a területen a jogszabályváltozás előtt, hogy válaszolni tudjon a kérdésekre. Készítettem egy interjút is, egy a területen régóta tevékenykedő jelentős tapasztalattal bíró szakemberrel a kérdőív által feszegetett kérdések, illetve témakör mélyebb, részletesebb megismerése érdekében.

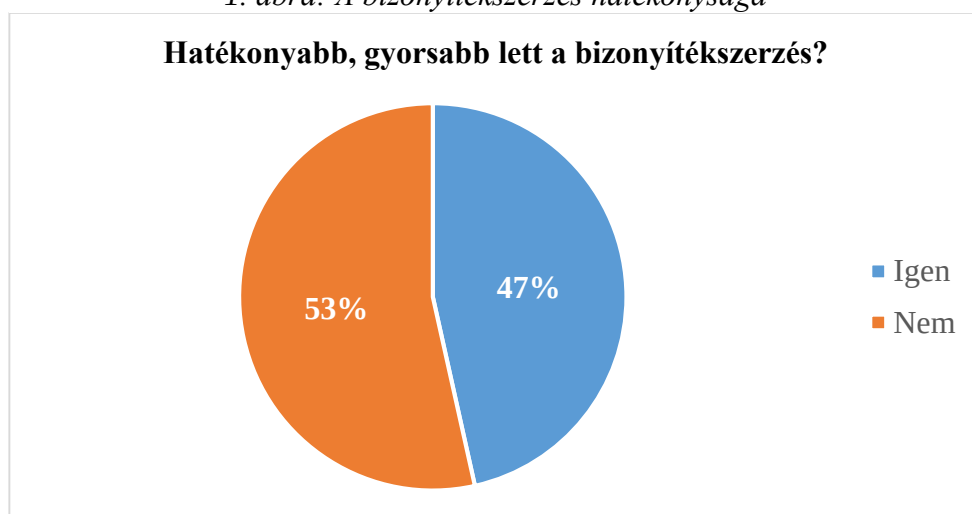
4.1. Kérdőív eredményei

A kérdőívet 45 felderítő töltötte ki.

A kérdések jelentős része feleltválasztós. Néhányuknál egy ötös skálán (ahol az egyes azt jelenti „*egyáltalán nem*” az ötös pedig azt, hogy „*jelentősen*”) kellett kiválasztani a megfelelőt. Ezeken felül egy-egy rövid, néhány mondattal megválaszolható kérdés is helyet kapott a kérdőívben.

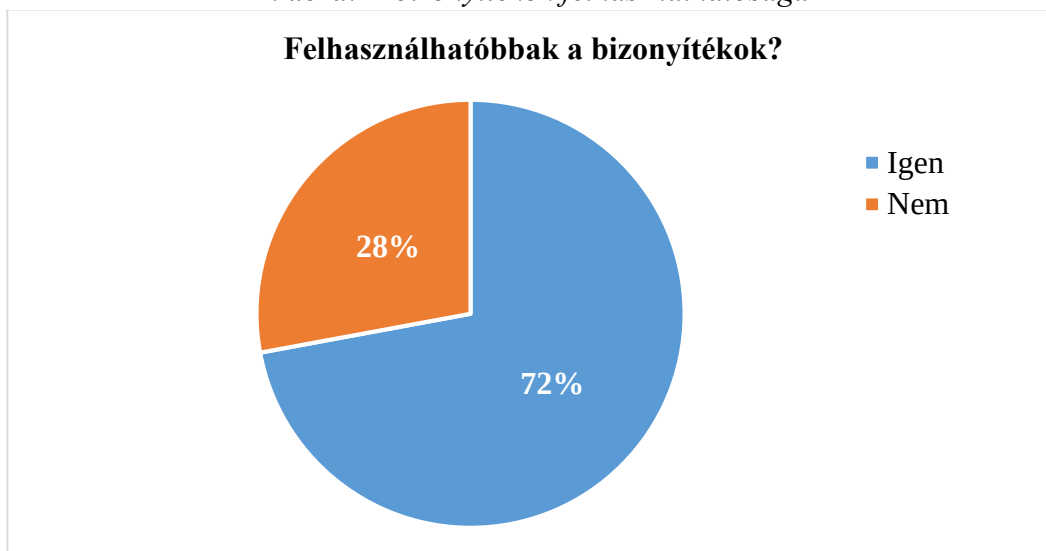
Ahogyan a dolgozatom során már említettem, az új szabályozás megalkotásánál lényeges szempont volt a bizonyítás hatékonyabbá tétele, és a beszerzett adatok bizonyító erejének növelése. Arról, hogy az előbbi mennyire sikerült elég megosztó a területen dolgozó kollégák véleménye. Kis eltéréssel a kitöltők fele gondolja csak úgy, hogy hatékonyabb és gyorsabb lett a bizonyítékok beszerzése az új szabályozásnak köszönhetően.

1. ábra: A bizonyítékszerzés hatékonysága

Ezzel ellentétben a bizonyítékok felhasználhatósága a válaszok alapján egyértelműen javult. A felderítők majdnem háromnegyede vélekedett így erről a kérdésről.

2. ábra: A bizonyítékok felhasználhatósága

Megállapítható, hogy a jogalkotó elérte a célját ebben a tekintetben. A kutatómunka további elemzése során kifejtem, hogy mi állhat ezek háttérében.

A következő kérdés során a Be. által bevezetett új büntetőeljárási szakasz hatásait vizsgáltam. A válaszadók jelentős része úgy ítéli meg, hogy közepesen, vagy átlagosan növelte az előkészítő eljárás bevezetése a leplezetten beszerzett bizonyítékok felhasználhatóságát.

3. ábra: Az előkészítő eljárás hatása a leplezett eszközök által beszerzett bizonyítékokra

Fontos ismét megemlítenem, hogy az ötös skálán az egyes azt jelenti „*egyáltalán nem*”, az ötös pedig azt „*jelentősen*”. Ezek alapján a hármaszt úgy értékelem, hogy „*közepesen*”, vagy „*átlagosan*”. Ennek fényében megállapítható, hogy a területen dolgozó felderítők szerint az előkészítő eljárás növelte a nyomozás előtt beszerzett adatok bizonyítékként való felhasználhatóságát. Így a második ábrán szemléltetett eredmény egyik okaként megjelölhető az előkészítő eljárás bevezetése.

A szakemberek visszajelzései alapján elmondható, hogy a leplezett eszközök által beszerzett bizonyítékoknak leginkább akkor van nagy szerepe, ha az elkövetők bűnös tevékenységüket megpróbálják konspiráltan, a hatóságok elől eltitkolva végrehajtani. Ilyenkor a szervezett bűnözéssel összefüggő, és bonyolult, összetett ügyek kapcsán különösen nagy szerepet kaphat a leplezett eszközök alkalmazása a szervezet feltérképezése, a vagyonbiztosításhoz szükséges adatok feltárása, valamint a szándékosság megállapítása és a tudati oldal bizonyítása érdekében. Legfőképp az így elkövetett költségvetési csalások vonatkozásában tartják hasznosnak a leplezett eszközök által szerzett bizonyítékokat.

Halasztást nem tűrő esetben a Be. lehetőséget ad a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök sürgősségi elrendelésére. Természetesen ezek indokolt helyzetek kell, hogy legyenek. Ilyenkor az ügyész engedélyével kezdik meg az alkalmazást, azonban nyilvánvalóan az ügyészi elrendelés is magában hordoz valamekkora idővesztést.

4. ábra: Idővesztés a bírói engedélyes leplezett eszközök sürgősségi elrendelése esetén

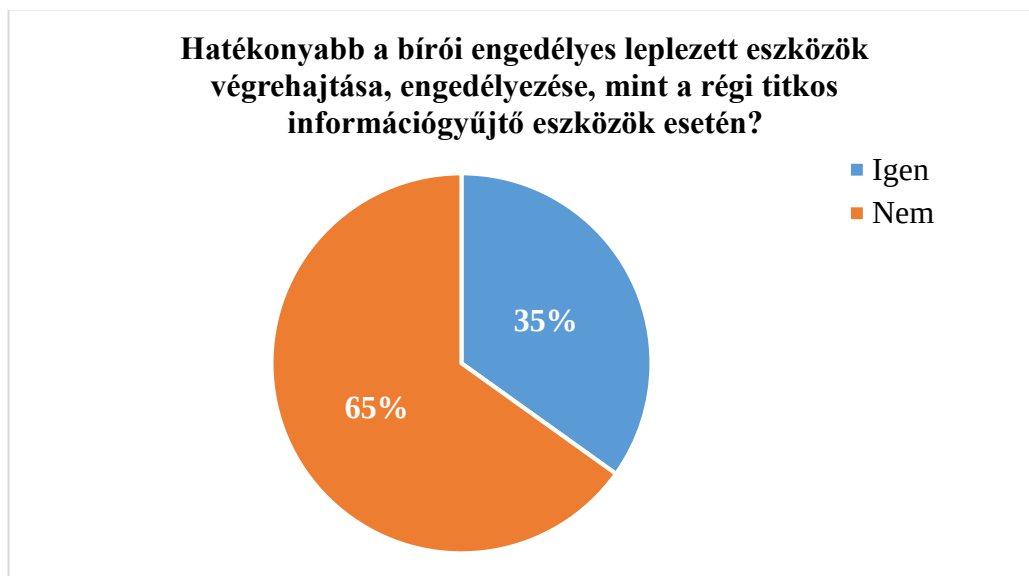
Ezt a szakterületen dolgozó kollégák az oszlopdiagramon szemléltetett módon értékelték. Többségük szerint ez egy teljesen átlagos, normál mértékű időtartam, mivel a 42 válaszadó fele,

azaz 21 ember hármásra értékeli ezt egy ötös skálán. Látható még az is, hogy a fennmaradó válaszok nagy része ettől balra helyezkedik el. Ezek alapján kijelenthető, hogy a szakemberek szerint a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök sürgősségi elrendelése során bekövetkező idővesztés elfogadható keretek között van. Mértéke nem számottevő, azonban mindenképpen eredményez bizonyos mértékű késedelmet.

Úgy gondoltam, hogy többek között ez lehet az egyik oka, hogy a szakemberek a bizonyítékszerzést nem tartják egyértelműen gyorsabbnak és hatékonyabbnak az új szabályozás tükrében. Azonban ennek fényében ez nem jelenthető ki egyértelműen.

Amennyiben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket nem sürgősségi elrendeléssel alkalmazzák, úgy az engedélyezéssel járó procedúra még hosszabb és komplikáltabb. A feljogosított szerv vezetőjétől kezdve, az ügyészen keresztül jut el a bíróhoz. A felderítők szerint gyakorlati szempontból ez egyáltalán nem hatékonyabb. Ahogyan a lenti ábra is mutatja 65%, azaz egyértelmű többségük ezen az állásponton van.

5. ábra: A bírói engedélyes leplezett eszközök hatékonysága

Ez szintén lehetséges magyarázata annak, hogy a területen dolgozó felderítők a bizonyítékszerzést nem tartják egyértelműen gyorsabbnak és hatékonyabbnak az új szabályozók hatására. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök korlátozzák a legjobban az alapvető jogokat, azonban bizonyítás szempontjából is magasan ezek állnak a csúcson a szakemberek elmondása alapján. Így, ha ezek engedélyezése nem hatékony és gyors az egyértelmű kiváltó tényezője lehet a bizonyítékszerzés hatékonyságának romlásának.

A leplezett eszközök Be. által egyértelművé és egységessé tett, meghosszabbított határideje az alábbiak alapján kijelenthető, hogy hatékonyabbá tette a tevékenységet. Az 6. ábrán jól látható, hogy a válaszadók javarészt csak 3 és afölötti értékkel osztályozzák a hatékonyságra gyakorolt pozitív hatásának mértékét.

6. ábra: Leplezett eszközök egységes határidejének hatása a hatékonyságra

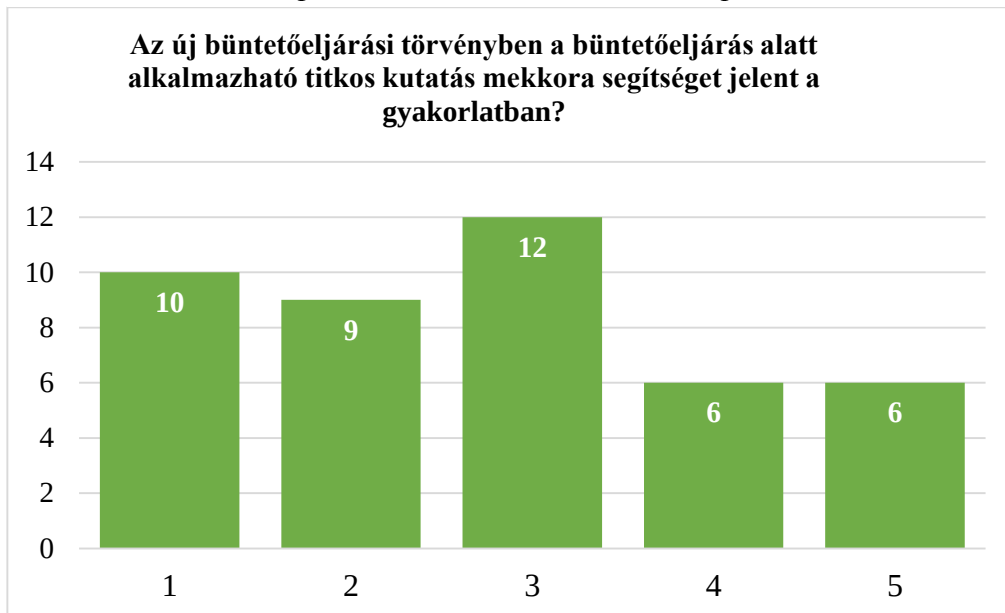
Ez szintén olyan tényező, melynek része lehet a 2. ábrán szereplő eredmény kiváltásában. A hatékonyabb tevékenység nagy valószínűséggel jobb minőségű és bizonyítóerejű információt eredményez.

A dolgozatom során már hivatkoztam rá, hogy korábban titkos adatszerzés keretében nem volt folytatható titkos kutatás, többek közt arra hivatkozva, hogy nincs rá szükség, hiszen végezhető a nyomozás során házkutatás. A Be. által lehetőség nyílt a büntetőeljárás keretein belül titkos kutatást fogatosítani.

A szakemberek véleménye nagyon megosztó hasznosságát illetően. A legtöbb válaszadó hármassal osztályozta azt az ötös skálán, egészen pontosan 12 személy a 43-ból. Nincsen jelentős eltérés, azonban az alábbi diagram elemzése alapján elmondható, hogy a többség a hármastól kisebb számmal értékeli a titkos kutatás gyakorlati hasznosságát (összesen 19 fő, a 12-vel szemben). Ez alapján nehéz következtetéseket levonni, hiszen jelentős eltérések nincsenek. Nem mondható ki egyértelműen, hogy a büntetőeljárás során folytatható titkos kutatást haszontalannak tartanak a szakterületen dolgozó kollégák. Véleményem szerint a megosztó válaszok lehetnek akár a bizonytalanság eredményei is.

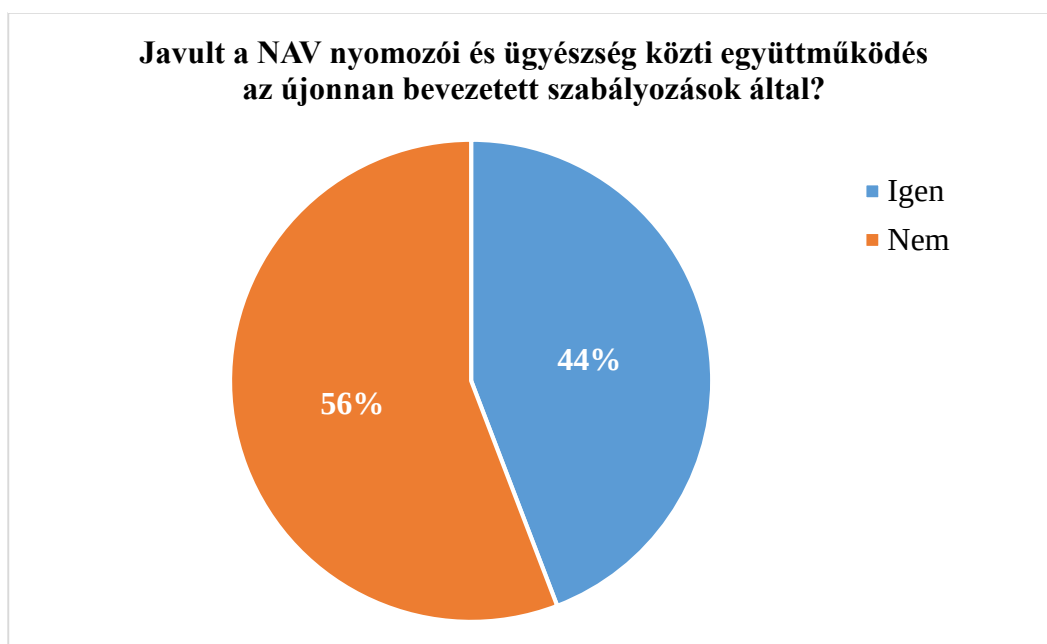
Ez alatt azt értem, hogy a szabályozás óta talán nem telt el elég idő ahhoz, hogy a jogszabály és a gyakorlat egymásra találjon, és a régi megszokásokból kitörve gyakrabban alkalmazzák ezt az új lehetőséget.

7. ábra: Tapasztalatok a titkos kutatással kapcsolatban

A felderítési területen dolgozó kollégák meglátásai alapján a nyomozók és az ügyészség közti együttműködés inkább ügyészség és főügyészség függvényében változik. Elmondásuk szerint, ahol jó volt a kapcsolat a jogszabályváltozás után is az maradt, a többi esetben pedig nem igazán változtatott a dolgon. Éppen ezek miatt, ahogyan az alábbi ábra is szemlélteti elég megosztóak a vélemények. Szinte fele-fele arányban állnak egymással. Azonban a többség nem gondolja úgy, hogy a módosítások által javult volna az együttműködés.

8. ábra: A NAV és az ügyészség együttműködése

Az igennel válaszolóknál, legtöbb esetben az eredetileg is jó kapcsolatot tette szorosabbá. Ennek fényében nem mondható ki egyértelműen, hogy az új szabályozás univerzálisan javított volna az ügyészség és a NAV nyomozói együttműködésének hatékonyságán, azonban akadnak rá példák.

A leplezett eszközök és a titkos információgyűjtés eszközei által beszerzett adatokat a Be. 250. §-a értelmében a nyomozás irataitól elkülönítetten kell kezelni. Nem kell minősítési eljárást lefolytatni, illetve a minősített adatokat felülvizsgálni és minősítést törölni, ahogyan a dolgozatom során már említettem. Lehetőség van minősítés nélkül adatkérések kibocsátására.

9. ábra: A minősített adatok visszaszorulásának hatása

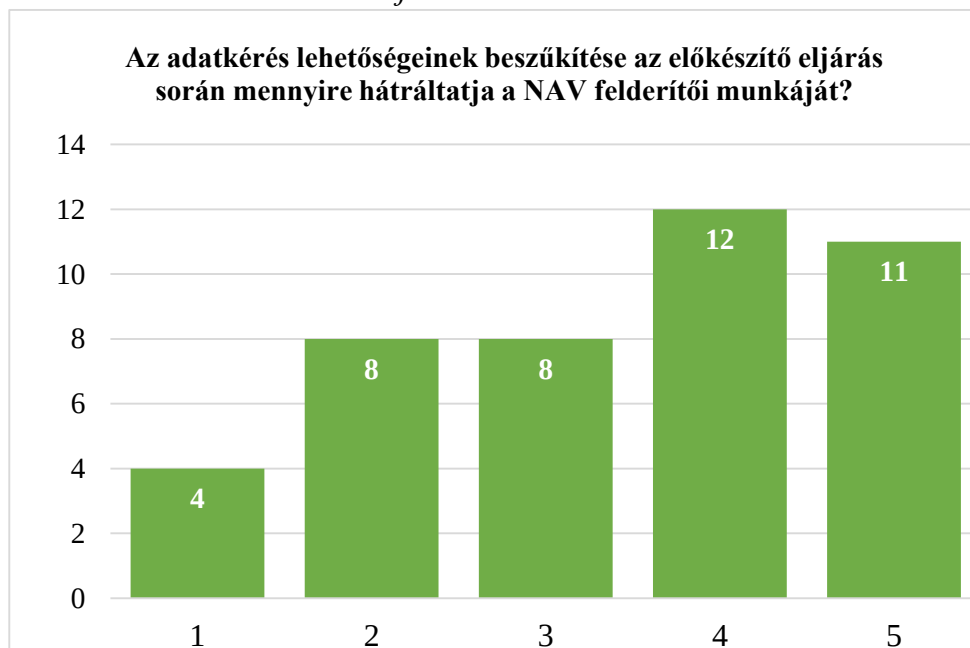

Azok a RzsNeo rendszeren keresztül továbbíthatóak, a válasz szintén ezen az úton meg is érkezhet. Ez a korábbi eljárással (papír alapon, futár útján....) szemben lényegesen gyorsabb. A minősítés visszaszorulása által nem csak egyszerűbb a titkos információgyűjtés eredményként beszerzett adatok bizonyítékként történő felhasználása, illetve kevesebb a felesleges adminisztráció, de kérdőív válaszai igazolják, hogy a nemzetközi együttműködéseket is hasznosabbá tette.

A válaszadók több mint háromnegyede, egészpontosan 77% gondolja úgy, hogy a jogszabályváltozás hatására visszaszorult minősítési gyakorlat hatékonyabbá tette a nemzetközi együttműködéseket.

A Be. az előkészítő eljárás során korlátozta, és taxatív meghatározta, hogy mely szervektől kérhető adatszolgáltatás adatkérés keretében. Ez jelentősen leszűkítette az intézmény lehetőségeit. Arra kértem a kérdőívet kitöltő szakembereket, hogy osztályozzák 1-5-ig, hogy ez mennyire hátráltatja tevékenységüket. A legtöbben, egészen pontosan 12 fő a négyest választotta. Második helyen pedig az ötös áll 11 fővel. A 10. ábrán szemléletesen látszik, hogy ezekhez képest az egyesre elhanyagolható számúan adták le a válaszukat. Ezek alapján kijelenthető, hogy az adatkérés lehetőségeinek beszűkítése jelentősen hátráltatja a NAV felderítői munkáját.

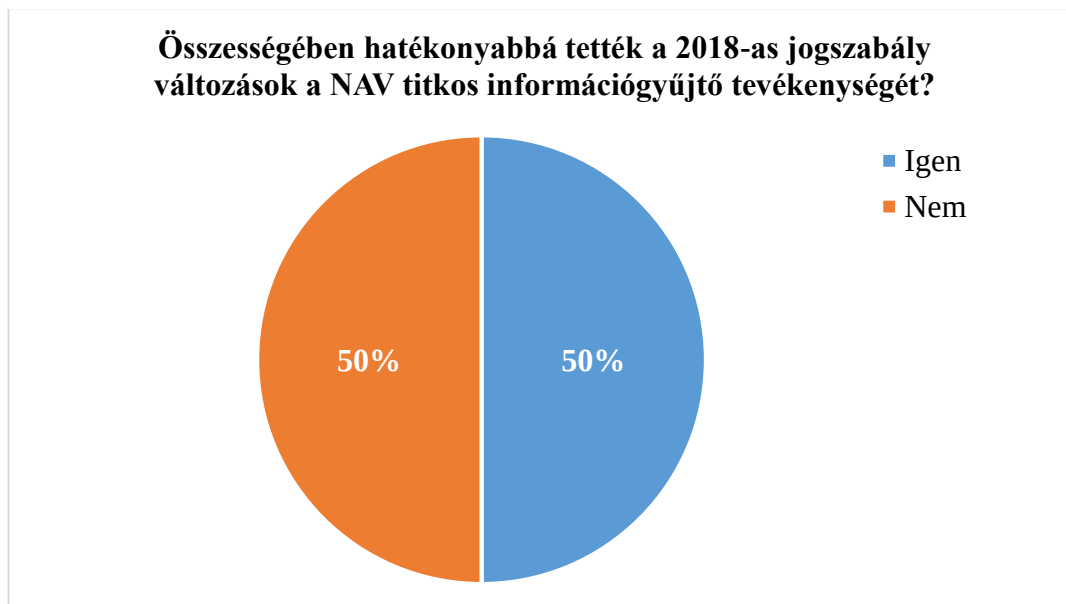
10. ábra: Az előkészítő eljárás során beszűkített adatkérés hatása

Végül a 11. és egyben utolsó ábrán szemléltetem a kutatásom legmegosztóbb kérdésének eredményeit, mely kérdés egyben a dolgozatom középpontjában is áll: „Össességében

hatékonyabbá tették a 2018-as jogszabályváltozások a NAV titkos információgyűjtő tevékenységét?”

11. ábra: A jogszabályváltozás hatása a NAV titkos információgyűjtő tevékenységére

Mint látható a válaszadók pontosan 50%-a felelt igennel és 50%-a nemmel. Kutatómunkám és a szakemberek visszajelzései alapján szeretném bővebben kifejteni ennek az okát.

A szakavatott kollégák elmondása alapján a rendészeti célú titkos információgyűjtés jogszabályváltozás következtében lényegében egy értékelő-elemző tevékenységgé vált. Egyes nem kívánatos jelenségek monitorozására, a bűnügyi helyzetkép megalkotására és nyomon követésére szolgál. Ezen tevékenység kapcsán kerülnek kiválasztásra azon elkövetői körök, akikkel szemben adott esetben büntetőeljárás kerül megindításra a felszámolásuk érdekében. Ezen belül alkalmas lehet egyes, még kevésbé veszélyes, alakulóban lévő bűnözői csoportok bomlasztására, ezáltal megakadályozva további, szervezett szintre történő fejlődésüket. Az értékelő-elemző tevékenység mellett, leginkább még konkrét műveleti feladatok támogatására lehet hatékony.

Az ügyészség általában a büntetőeljárás megindítását (előkészítő eljárást és nyomozást) preferálja a rendészeti titkos információgyűjtéssel szemben. Éppen ezért az ügyészi engedélyes adatkéréseket, illetve bírói engedélyhez kötött eszközöket az ügyészség rendszerint nem támogatja rendészeti célú titkos információgyűjtés keretében. Éppen ezért a rendészeti célú titkos információgyűjtési tevékenység arzenálja a gyakorlatban nagyrészt bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött eszközökből épül fel.

A NAV felderítői eljárásaik során elsősorban bizonyítékszerzésre törekednek, melyeket felhasználnak a szervezetten működő bűnözői csoportok kivonása, illetve a vagyonbiztosítás érdekében. Ezt álláspontjuk szerint érdemesebb a büntetőeljárásra hagyni, mivel a Be. szabályozása alapján igen sok a kockázati tényező a rendészeti célú titkos információgyűjtés eredményének későbbi bizonyítékként történő felhasználása tekintetében. Éppen ezért sokszor a technikai eszköz védelme érdekében is célszerűbb a Be. leplezett eszközeit igénybe venni, mert akár bizonyítékok is keletkezhetnek az alkalmazásukból, így a felhasználhatóság miatt érdemesebb azokat alkalmazni.

A titkos információgyűjtő tevékenység átalakulására, és a jogszabályváltozást követő alkalmazására szemléltetésképp bemutatok egy gyakorlati példát. A NAV titkos információgyűjtésre feljogosított szervei a zöldhatárban érdemi információval látják el a Bevetési Igazgatóság járőreit, nyilvánvalóan kellő konspiráció mellett. Ezáltal sikeres, kisebb realizálások is megvalósulhatnak cigarettacsempészettel összefüggésben. Az eredményes kisebb elfogások is kellő hírértékkel bírhatnak a kérdéses térségben, így megvalósulhat bizonyos prevenció is. Az utóbbiak kapcsán nem csak realizálások valósulhatnak meg, hanem egyes előkészített bűncselekményektől el is állhatnak adott időszakban az elkövetők. Ez tökéletesen szemlélteti a titkos információgyűjtés közvetett hatását.

Ezen felül a kollégák még az alábbi példákat sorolták fel az általuk jelenleg is végzett tevékenységekre:

- technikai eszköz telepítése céljából végzett titkos információgyűjtés
- technikai eszköz védelme, illetve személyek védelme érdekében végzett titkos információgyűjtés
- humán hírszerzés

Ezzel ellentétben sokan a felderítési területen dolgozó kollégák közül úgy gondolják, hogy a rendészeti célú titkos információgyűjtésnek nincs, vagy egyre kevésbé van aktualitása a jogszabályváltozás következtében. Ennek többek között az az oka, hogy sokan egyáltalán nem, vagy nagyon ritkán végeznek ilyen tevékenységet, mivel a módosítások által alkalmazhatósága nagyon szűk körre korlátozódott, illetve ahogyan fentebb említettem az általa beszerzett információ bizonyítékként történő felhasználása tekintetében sok a kockázati tényező.

Ezen kívül akad még néhány probléma, melyet a jogszabályváltozás szült. A következőkben ezt fejtem ki. A szakma másik felének álláspontja szerint az operatív tevékenység szempontjából a módosítások nem eredményeztek jelentős előnyöket az ügyek

feldolgozásában. A hatályos törvény még több bürokráciát idézett elő, ami a nyomozások időszórúságára nem hatott pozitívan. A bűncselekmény gyanújának megállapítása korábban titkos információgyűjtés keretében történt (természetesen azon ügyeknél, melyek titkos információgyűjtéssel indultak meg). Mivel azonban a felderítési tevékenység aktuálisan már legtöbbször a büntetőeljáráson belül kezdődik meg, a nyomozás határideje jelentősen meghosszabbodhat, ez is oka lehet az ügyek elhúzódásának, valamint a 2 éven túli ügyek megjelenésének. A régi szabályozás alatt a nyomozók már igen hatékonyan tudták kezelni a „haladéktalanság” elvéből fakadó egyes anomáliákat. A titkos adatszerzés lehetősége kíválóan alkalmas volt erre a célra.

Problémaként vetette fel még a kollégák egy része, hogy mire a gyakorlat a régi Be. kapcsán felmerülő egyes anomáliákat magabiztosan kiküszöbölte, a jogszabályváltozás újabb megoldandó problémákat hozott létre, illetve továbbra sem definiálta a „haladéktalanság” fogalmát, valamint nem orvosolta az ebből eredő gondokat. A bűncselekmény "gyanúja" szintén eldöntendő kérdés maradt, de már nem a titkos információgyűjtés, hanem egy esetleges előkészítőeljárás kapcsán. A titkos információgyűjtés bizonyítékként történő felhasználása aktuálisan már több anomáliát okoz az új szabályozás kapcsán (Be. 252. §-253. §-a), mint ami esetlegesen fennállt még a korábbi időszakában.

A fentieket összefoglalva a szakembereknek gondot okozott, hogy mire a gyakorlatban a NAV bűnügyi szervei már hatékonyan és eredményesen tudtak alkalmazni az előző szabályozás által előírtakat, addigra újat vezettek be, mely sok kérdéses pontot megválaszolatlanul hagyott, illetve ezen felül új problémákat is kreált.

Kutatásom során megkérdeztem a szakterületen dolgozó kollégáktól, hogy mely változás gyakorolta a legnagyobb pozitív befolyást a mindennapi tevékenységükre. Ezek közül említenék meg néhányat, ezzel összegezve a jogszabályváltozás lényegi újításait, melyeket a kollégák előnyösnek értékeltek:

- a leplezett eszközökből származó információ egyszerűbb és hatékonyabb felhasználása bizonyítékként
- a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök eredményének azonnali és teljeskörű felhasználhatósága
- a leplezett eszközök szabályozásának egy törvényben történő egységesítése
- a beszerzett információ biztosabb felhasználása
- nagyobb ügyészi kontroll, illetve az ügyész bevonása

- a minősítési gyakorlat átalakítása
- a fizetési műveletek megfigyelése, mint új alkalmazható eszköz
- az előkészítő eljárás lehetősége
- egyértelműbb feltételek, szabályozók kialakítása

4.2. Interjú

Az alábbiakban az elkészített interjú kérdéseit és válaszait ismertetem. Az interjúban szereplő személy kilétét konspirációs okokból nem kívánom felfedni, ezért interjúalanyként fogok rá hivatkozni a továbbiakban.

Ön milyen területen és beosztásban dolgozik?

Felderítési területen dolgozom és osztályvezető vagyok.

Ön hány éves szakmai tapasztalattal rendelkezik?

1997-ben lettem felderítési csoportvezető. 25 év szakmai tapasztalattal rendelkezem a területen.

Mi alapján rendelik el a leggyakrabban az előkészítő eljárást?

Megoszló. Legtöbbször előkészítő eljárást a feljelentés elutasítása után indítunk. A második leggyakoribb pedig az amikor hivatalból tudomásunkra jutott információk alapján. Azonban az utóbbi az elmúlt időszakot figyelembe véve általában a társhatóságok például a Nemzeti Védelmi Szolgálat (továbbiakban NVSZ), vagy a Rendőrség jelzése. Hozzáteszem hivatalból tudomásunkra jutott információ az is, ami humán hírszerzésből származik. Itt is meg lehet osztani, van olyan NVSZ jelzés, ami titkos információgyűjtésből került hozzánk. A régió adottságaitól függően változhat a felállított sorrend. Ahol nagyon nagy az ügyteher ott nyilván a felderítés nem tud annyira szabadon dolgozni, komplett felderítő hírszerző stábbal. A cégtárban megnézve láthatjuk, hogy a cégek 60%-a közép-magyarországi illetékességű. Ebből adódóan a Közép-magyarországi Bűnügyi Igazgatóságnál a saját észlelésű megindításból van a legkevesebb a térség specialitásából adódóan.

A jogszabály változás eredményképp egyszerűbb az átmenet a NAV tv. által végzett titkos információgyűjtésből a büntetőeljárásba?

Az új Be. alapján nem beszélünk ilyen szempontból átmenetről. A jogszabály érvénybe lépése után volt egy határvonal, ameddig folyamatban lévő titkos információgyűjtő tevékenységeket be kellett fejezni. Alapvetően sokkal könnyebb a büntetőeljárásban történő felhasználás, mint

a titkos információgyűjtés esetén. Főként a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöknél. Ennek azért ára volt, vagy van. Az ár a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök sürgősségi elrendelése. Nem mindegy, hogy 2 nappal később indítunk el egy leplezett eszközt, vagy néhány órán belül. Sajnos az új Be.-ben csak ügyészen keresztül működik a sürgősségi elrendelés. A Be. szerinti leplezett eszköznél taxatív felsorolásra kerül, hogy kivel szemben használható fel a beszerzett információ. Sokkal szélesebb körben teszi lehetővé a felhasználásukat. A mai napig nem kiforrott és nem tisztázott kérdéskör a leplezett eszközök megszüntetését követő 30 napos határidő. Nem egyértelmű, hogy az összesről eszközről van szó, vagy egyes eszközökről egyenként. A gyakorlat az, hogy amelyik leplezett eszközön olyan adat keletkezett, melyre kiterjesztést kell alkalmazni, akkor annak a konkrét eszköznek a megszüntetését kell alapul venni. Korábban nem így volt, míg alkalmazásban volt eszköz addig nem kellett kiterjesztést alkalmazni.

A gyakorlatban mennyire váltotta fel a titkos információgyűjtés helyét az előkészítő eljárás? Van még mellette létjogosultsága?

Teljesen felváltotta. Összességében, ha megfelelő ügyésszel tudunk dolgozni, akkor jól működik. Még ezekkel a nehézségekkel is, melyekről szó volt. Az előkészítő eljárás keretek közé helyezi a lefolytatható nyomozási cselekményeket, míg a titkos információgyűjtés keretében lényegében korlátlan lehetőségeink voltak. Utalva itt az adatkérés lehetőségére. A jogszabály bevezetése óta kialakult azonban gyakorlat ennek a kiküszöbölésére. Erre van a rendészeti célú titkos információgyűjtés. A NAV hatáskörös bűncselekmények megelőzése céljából lehet rendészeti célú titkos információgyűjtést alkalmazni. A költségvetési csalás megelőzése egy masszív adócsaló vonatkozásában arra elég, hogy felhívjuk magunkra a figyelmet. Ott nem működik. Technikai eszközök, együttműködők védelme érdekében egy jó lehetőség arra, hogy az ezzel kapcsolatos technikai és személyi körülmények ne kerüljenek be a büntetőeljárásba. Miért akarnánk, hogy bekerüljön például, hogy milyen zár volt adott esetben az ajtón és azt miért törtük fel a titkos kutatás alatt. Ez nem tartozik a büntetőeljárás keretei közé. Tehát a titkos információgyűjtésnek van létjogosultsága az együttműködőkkel történő kapcsolattartásban és az előbb említett esetekben, de nem szükségszerű egy nyomozás, vagy egy bűncselekmény felderítéséhez.

Megszilárdult az új szabályozás a gyakorlatban? Véleménye szerint a területen dolgozó kollégák hozzászórtak az új szabályozásokhoz és eredményesen, illetve hatékonyan alkalmazzák azokat?

Igen. Visszahivatkozom az időbeli nehézségekre. Amíg egy adott leplezett eszköz helyi szinten került elrendelésre (vezetői szint) az mindig gyorsabban ment, most hogy az ügyesség is belekerült a rendszerbe a határidők miatt (72 órás határidő leplezett eszköznél) hátrányba kerültünk a felderítés során az idő szempontjából. A jogi garancia a régi rendszerben is meg volt, hiszen a bírói végzés egyúttal történő beszerzése érdekében akkor is intézkedni kellett. Régen körülbelül egy óra volt elintézni az elrendelést, míg a mostani esetben ez hozzávetőlegesen 5 órára tolódik ki. Másnapra már volt végzésünk régen is, tehát a jogi garancia megvolt. Ezt elvették és ügyészi szintre emelték, de cserébe szabadon felhasználható az információ a büntetőeljárásban. Egy felderítő információból dolgozik, ha az késik minden késik és minden borulhat.

Véleménye szerint a felderítés szempontjából mi az előnyösebb, ha a bírói engedélyhez kötött eszközöket a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat végzi, vagy ha a NAV saját erőből hajtja végre?

Erre nincs egzakt válasz. Ez humánpolitikai kérdés. Az eszközök gyakorlati alkalmazásához kellő humán erőforrás kell. Az a legcélszerűbb, ha az eszközöket ott hajtják végre, ahol az eljárás zajlik. Egy ideális állapot szerintem úgy néz ki, hogy a NAV-nak meg van humán erőforrása, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnak pedig a technikai háttere. A szakszolgálat biztosítja a technikai hátteret és a NAV saját maga hajtja végre a meglévő humán erőforrásával és a biztosított technikai eszközökkel. Méghozzá azért, mert a NAV hatáskörös bűncselekmények specifikusak. A szakszolgálat titkosszolgálati szerv, ezért nekik nem a profiluk a NAV hatáskörös bűncselekmények, mint a költségvetési csalás, számvitel rendjének megsértése, versenytárs utánzása, iparjogvédelmi jogok megsértése. Ezek speciális ismeretek igényelnek. Egy részüket el lehet sajátítani autodidakta módon, de annál senki nem ismeri jobban az ügyet, mint aki nyomozza. Valamint az információ minden átadással torzul valamilyen mértékben. Azonban vannak olyan speciális képességek, amik csak a szakszolgálatnál vannak meg. Mint például a kapcsolatrendszer, vagy technikai fejlettség. A nyomozástól elveheti az erőt az, hogy a technikai, tárgyi feltételek és a technikai tudás nem áll a rendelkezésre. Ahhoz, hogy ezzel felérjen a NAV apparátus bővítésre lenne szükség, de ez nyilván kizárt. A felsoroltak teszik lehetővé egyes leplezett eszközök alkalmazását. Az információk feldolgozása viszont a nyomozó feladata kell legyen, hiszen abban az ügyben keletkezik és ő tudja a legjobban hasznosítani.

Összességében elősegítette a NAV felderítő szakterületének tevékenységét a jogszabályváltozás?

Ezekkel a kitételekkel. A felderítési tevékenység eddig is jó volt, én azt gondolom. A bizonyítást segítette elő nem pedig a felderítést. A bizonyítékok felhasználhatóságát segítette elő. A felderítéshez, mint egy önálló folyamathoz a Be. egy új keretet adott. Nem attól jó egy felderítés, hogy a Be., vagy a NAV tv., vagy az Rtv. szabályozza. A felderítés nem ennyire kötött. Az egyszerűsített felhasználhatósággal rengeteg időt tudunk spórolni. A felderítési tevékenység lehetőségeit viszont inkább szűkítette az új szabályozás

A Be. tükrében milyen problémákat lát a NAV tv. felhatalmazása alapján végezhető bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés során beszerezett adatok bizonyítékként történő felhasználhatóságában?

Egyrészt a már említett idővesztéseket a sürgősségi alkalmazás kapcsán. A jó oldala a Be.-nek például a fizetési műveletek megfigyelése és felfüggesztése egy nagyon jó leplezett eszköz. Valamint leegyszerűsítette az együttműködő gyanúsított intézményét. Az is könnyebben megy. Kellően tágra értelmezhető például a Be. 215. § (2) bekezdése, az adatgyűjtés módszerére vonatkozóan. Az adatgyűjtés jogalapjára viszont nem. Itt kell modellezni, hogy egy lakcímen, vagy egy elkövető által nem a bűncselekmény szempontjából meglátogatott helyen gyűjthetünk-e adatot, hisz a Be. nem ezt írja, de kriminalisztikai szempontból viszont szükségzerű az elkövetők életvitelének, profiljának és azoknak a tulajdonságoknak az ismerete amik lehetővé teszik az adott személyek a felkutatását, elfogását. Rengeteg körülmény van, amelyet a Be. nem bont ki ilyen szempontból, ami szükséges egy akció biztonságos és szakszerű végrehajtásához.

Az elkövetők technikai fejlődése, hogyan befolyásolja a titkos információgyűjtés során, illetve leplezett eszközökkel gyűjtött adatokat? Gondolok itt például az internet alapú kommunikáció használatára.

Hátrányosan befolyásolja. A bűnözők technikai szinten mindig is előrébb jártak. A 90-es évek végén, illetve a 2000-es évek elején már mobilokat használtak. A bűnüldözés technikai fejlődés szempontjából mindig hátrányban lesz. Az internet betörésével megjelentek az internet alapú kommunikációs alkalmazások, szolgáltatások, amik lényegesen megnehezítik a felderítést. Nem mondom, hogy ellehetetlenítik. Erre jön válaszként a humán bűnügyi hírszerzés. Ennek erősítésével ezek az információs veszteségek csökkenthetők.

A Be. által bevezetett fizetési műveletek megfigyelése mennyiben könnyíti meg a NAV hatáskörébe tartozó bűncselekmények nyomozását?

Amennyiben a bank is partner. Nem azonosak a feltételek. Nem minden bank tud megfelelni a feltételeknek, illetve a minősített adatkezelésre vonatkozó feltételeknek. Lehet nem minősített adatként kezelni a fizetési műveletek megfigyelése során keletkezett iratokat. Olyankor működik, ha minősítetté tesszük, nem minden pénzügyi szolgáltató tud együttműködni velünk hatékonyan pontosan a minősített adat volta miatt. Összességében egy jó dolog, és nagy előrelépés.

Befejezés

A módosítások mértékéből adódóan a változások is olyan jelentősek voltak, hogy nem lehet ezt a komplex témakört olyannyira leegyszerűsíteni és lezárni, hogy összességében hasznosabb, vagy sem a jelenlegi rendszer. Egy valamit viszont teljes bizonyossággal ki lehet jelenteni, még pedig azt, hogy a jogszabályváltozás jelentősen átalakította és befolyásolta mind a titkos információgyűjtő tevékenységet, mind a NAV felderítő tevékenységét.

A kutatásom ismertetése során részletesen kifejtettem, hogy melyek azok a pontok, ahol a változások hasznos hatást gyakoroltak a felderítési területen dolgozó szakemberek munkájára és melyek azok, amik hátráltatják azt. A téma komplexitására visszatulva, az alábbiakban csak összefoglaló jelleggel beszélek róluk lezárásképp.

A Be. a leplezett eszközökkel egy átláthatóbb, részletesebb és rendszerezettebb formában szabályozza a felderítők büntetőeljárásban végzett konspirált információgyűjtő tevékenységét. A nagyobb kontroll sok esetben az információ áramlásának lassulását eredményezi a szervek irányába ezen eszközök alkalmazásából. A nagyobb felhasználhatóság és sikeresebb bizonyításért cserébe. A titkos információgyűjtés szerepe a büntetőeljárás keretein kívül másodlagossá és opcionálissá vált. Az előkészítő eljárás kiváltotta a szerepét. Napjainkban inkább támogató jellegű tevékenységként lehetne jellemezni. A leírtak fényében úgy gondolom, nem jelenthető ki, hogy a titkos információgyűjtésnek megszűnt az aktualitása a jogszabályváltozás eredményeképp. A titkos információgyűjtésnek manapság is meg van a maga haszna a lehetőségeihez mérten. Beszűkült korlátok között ugyan, és kevesebben alkalmazzák, de még napjainkban is megvan a maga létjogosultsága.

A fizetési műveletek intézménye, mint új leplezett eszköz egy különösen hatékony, és jó újítás a Be. részéről. Megkérdőjelezhető azonban a titkos információgyűjtő tevékenység eszközeinek, valamint a leplezett eszközök technikai időszerűsége. A szakemberek meglátásai alapján az elkövetők technikái sokszor sokkal fejlettebbek, mint a számunkra rendelkezésre álló eszközrendszer. Például a lehallgatások alkalmazása is egyre kevésbé hoz eredményt, ugyanis az elkövetők inkább már olyan "titkosított" csatornákat használnak, melyek nem GSM, hanem internet alapon közvetítik az információt. Ezen felül a különféle kriptovaluták, illetve azokhoz kapcsolódó „*kriptovaluta-keverő*” szolgáltatások és alkalmazások („*cryptocurrency tumbler*”) megjelenése megnehezíti és sokszor lehetetlenné teszi a pénz útjának követését.

Ebből kifolyólag úgy gondolom, hogy ezen a területen további kutatások lehetnek indokoltak. A jövőben szeretnék utánajárni és összegyűjteni, hogy nemzetközi szinten (például EUROPOL) milyen megoldásokat alkalmaznak a gyakorlatban ezek kiküszöbölésére. Ennek eredményeképp a magyar gyakorlat új eszközökkel, technikákkal és módszerekkel bővíthetne, illetve fejlődhetne. Így a bűnüldözés lépéshátránya csökkenthető lenne, és talán a Be. által hozott egyes negatívumok is mérséklődnének.

Dolgozatom során részletesen bemutattam a NAV által folytatott titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök rendszerét, illetve azok átalakulását. Összefoglaltam és közvetítettem a szakavatott kollégák véleményét és tapasztalatait a változásokat illetően, valamint ezáltal kijelöltem kutatómunkám további irányzatát.

Irodalomjegyzék

Felhasznált szakirodalom:

- BALLA Lajos: Adalékok a titkos információgyűjtés, valamint a titkos adatszerzés kriminalisztikai és eljárási problémáihoz. 2007., https://debreceniitelotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/titkosadatgyujtes.pdf (Letöltés ideje: 2022. június 11.)
- BÓCZ Endre (szerk.): Kriminalisztika 1-2. BM Kiadó, Budapest, 2004.
- BÓCZ Endre, FINSZTER Géza: Kriminalisztika joghallgatóknak. Közlöny Kiadó, Budapest, 2008.
- DETTNÉ Légrády Ilona: A magyar vámtörténet röviden. *Rendvédelmi Füzetek*, 10. évf., 2000/40. sz. pp. 3–12.
- ERDŐS Ákos (szerk.): Integrált pénzügyőri ismeretek I.. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 2021.
- ERDŐS Ákos: Pénzügyőri szolgálati ismeretek 2.0. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 2021.
- FINSZTER Géza et al.: Az új Be. novella hatályosulása. 2010. évi befejezett kutatások. Hetedik főirány: államszerkezet, közhatalom, regionális kérdések. OKRI, Budapest, 2010.
- FINSZTER Géza: A rendészet jogi természete, rendvédelem – honvédelem. 2002., Pécs. <http://www.pecshor.hu/periodika/2002/finszter.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 20.)
- FINSZTER Géza, MÉSZÁROS Ádám: A titkos felderítés új szabályozása. Kézirat. OKRI, Budapest, 2010.
- GAÁL Gyula, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2017.
- HETESY Zsolt: A titkos felderítés, PhD értekezés. 2012., Pécs <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/hetesy-zsolt/hetesy-zsolt-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022. május 15.)
- Ismeretlen szerző: A Vám- és Pénzügyőrség, mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelődje bemutatása https://vpi.nav.gov.hu/ilias4/goto_vpi_client_file_2986_download.html (Letöltés ideje: 2022. június 5.)

- KMETY Károly: A magyar közigazgatási jog kézikönyve. Politzer Zsigmond és fia könyvkereskedése, Budapest, 1902.
- MÉSZÁROS Bence: A bűnügyi hírszerzés új rendszere hazánkban. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): A XXI. század biztonsági kihívásai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2018. pp. 175-181.
- NAGY Klára: A titkos információgyűjtés az új büntetőeljárás törvénytervezet tükrében. *Belügyi Szemle*, 65. évf., 2017/4. sz. pp. 56-68.
- NOVÁK Zsófia, NAGY Ákos: A Titkos információgyűjtés és adatszerzés eredményének felhasználása a büntetőeljárásban. *Belügyi Szemle*, 64. évf., 2016/10. sz. pp. 102-124.
- NYESTE Péter, SZENDREI Ferenc: A bűnügyi hírszerzés kézikönyve. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019.
- NYESTE Péter: A bűnüldözési célú „titkos információszerzés” és a büntetőeljárás kapcsolata. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. évf., 2013/1. sz. pp. 20–38.
- NYESTE Péter: A titkos információszerzés szükséges és lehetséges reformja. *Belügyi Szemle*, 63. évf., 2015/1. sz. pp. 59-79.
- NYÍRI Sándor: A fedett nyomozó. *Belügyi Szemle*, 47. évf., 1999/12. sz. pp. 180-186.
- NYÍRI Sándor: A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben. *Belügyi Szemle*, 66. évf., 2018/6. sz. pp. 5-6.
- NYÍRI Sándor: A titkos adatszerzés. BM Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2000.
- POLT Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez 1. kötet. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018.
- POLT Péter: A büntetőeljárás törvény újításainak várható hatásai. *Belügyi Szemle*, 66. évf., 2018/9. sz. pp. 29-38.
- SUBA László: Az adó- és vámhatóság szervezeti kultúrája. *Magyar Rendészet*, 20. évf. 2020/1. sz. pp. 135-147.
- SZABÓ Imre, NAGY Lajos (szerk.): Állam- és jogtudományi enciklopédia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.
- SZENDREI Ferenc: A rendészeti célú titkos információgyűjtés. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3. évf., 2020/3. sz. pp. 58-80.

Jogsabályok:

- 1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról
- 14/1987. (V. 13.) MT rendelet a Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról
- 1990. évi XCI. törvény az adózás rendjéről
- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 1995. évi C. törvény a vámjogról és a vámigazgatásáról
- 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
- 1997. évi CIII. törvény a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 1998. évi XCIII. törvény az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyes feladatairól
- 1999. évi LXXV. törvény a szervezett bűnözés, valamint az ezzel összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól
- 11/1999. (V. 12.) PM rendelet a bírói engedélyhez kötött különleges eszközök és módszerek engedélyezésével, igénybevételével kapcsolatos szabályokról
- 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről
- 2002. évi LXVI. törvény az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Bűnügyi Igazgatósága megszűnéséről
- 2003. évi CXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló
- 17/2003. (VII. 1.) PM-IM együttes rendelet a pénzügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól
- 2004. évi XIX. törvény a Vám- és Pénzügyőrségről
- 273/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról
- 2007. évi CV. törvény a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről
- 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
- 2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről
- 2010. évi LII. törvény az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás érdekében szükséges törvények módosításáról, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról

- 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
- 1147/2010. (VII. 7.) Korm. határozat az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség egyesítését előkészítő kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről
- 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról
- 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 2017. évi XCIII. törvény a bírósági végrehajtás során a sértettnek megítélt polgári jogi követelések kielégítési sorrendjére vonatkozó rendelkezések módosításáról
- 4/2018. (VI. 29.) PM rendelet a titkos információgyűjtés bírói engedélyhez kötött eszközei alkalmazásának kérelmezésével és az alkalmazás végrehajtásával kapcsolatos szabályokról
- 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól

Ábrajegyzék

<i>1. ábra: A bizonyítékszerzés hatékonysága</i>	<i>73</i>
<i>2. ábra: A bizonyítékok felhasználhatósága.....</i>	<i>74</i>
<i>3. ábra: Az előkészítő eljárás hatása a leplezett eszközök által beszerzett bizonyítékokra</i>	<i>74</i>
<i>4. ábra: Időveszteség a bírói engedélyes leplezett eszközök sürgősségi elrendelése esetén....</i>	<i>75</i>
<i>5. ábra: A bírói engedélyes leplezett eszközök hatékonysága</i>	<i>76</i>
<i>6. ábra: Leplezett eszközök egységes határidejének hatása a hatékonyságra</i>	<i>77</i>
<i>7. ábra: Tapasztalatok a titkos kutatással kapcsolatban</i>	<i>78</i>
<i>8. ábra: A NAV és az ügyészség együttműködése.....</i>	<i>79</i>
<i>9. ábra: A minősített adatok visszaszorulásának hatása.....</i>	<i>79</i>
<i>10. ábra: Az előkészítő eljárás során beszűkített adatkérés hatása</i>	<i>80</i>
<i>11. ábra: A jogszabályváltozás hatása a NAV titkos információgyűjtő tevékenységére.....</i>	<i>81</i>

Mellékletek

1. számú melléklet: Google Űrlap kérdőív

1. számú melléklet: Google Űrlap kérdőív

A leplezett eszközökkel beszerzett információ felhasználhatósága a 2018-as jogszabályváltozások tükrében

Tisztelt Kitöltő!

Stupián Konrád vagyok, a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar harmadéves adó-és pénzügyi nyomozó hallgatója. A TDK dolgozatom elkészítéséhez szükséges a kérdőív kitöltése. Kérem, a NAV felderítő szakterületének személyi állományát, hogy őszinte válaszaikkal segítsék a munkámat! A kérdőív anonim és kitöltése mindössze pár percet vesz igénybe.

Előre is köszönöm szépen a segítséget!

Összességében hatékonyabbá tették a 2018-as jogszabályváltozások a NAV titkos információgyűjtő tevékenységét?

☐ Igen

☐ Nem

A 2018-as jogszabályváltozások közül mit tudna kiemelni, mint leghasznosabb változtatás?

Válaszát kérem, indokolja.

Javult a NAV nyomozói és ügyészség közti együttműködés az újonnan bevezetett szabályozások által?

☐ Igen

☐ Nem

Hogyan változott az ügyészség hozzáállása a rendészeti titkos információgyűjtés tekintetében?

A minősített adattá minősítés visszaszorulása hatékonyabbá tette a nemzetközi együttműködéseket?

☐ Igen

☐ Nem

Mely területeken van a legnagyobb jelentősége a leplezett eszközök alkalmazása során szerzett bizonyítékoknak?

Hatékonyabb, gyorsabb lett a bizonyítékszerzés?

☐ Igen

☐ Nem

Felhasználhatóbbak a bizonyítékok?

☐ Igen

☐ Nem

Mekkora az aktualitásuk, illetve mennyire használhatóak a rendészeti titkos információgyűjtés eszközei?

Kérem, említsen meg néhány példát az alkalmazásukra a gyakorlatban (pl.: technikai eszköz védelme).

Az előkészítő eljárás hatására mennyiben nőtt a nyomozást megelőzően leplezetten beszerzett bizonyítékok felhasználhatósága?

1 2 3 4 5

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Egyáltalán nem

Jelentősen

Hatékonyabb a bírói engedélyes leplezett eszközök végrehajtása, engedélyezése, mint a régi titkos információgyűjtő eszközök esetén?

☐ Igen

☐ Nem

Mekkora az idővesztés sürgősségi elrendelés esetén a bírói engedélyes leplezett eszközök esetén?

1 2 3 4 5

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Elhanyagolható

Jelentős

A leplezett eszközök alkalmazhatóságának egységesített, meghosszabbított határideje mennyivel teszi hatékonyabbá a tevékenység végrehajtását?

1 2 3 4 5

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Egyáltalán nem

Jelentősen

Az új büntetőeljárási törvényben a büntetőeljárás alatt alkalmazható titkos kutatás mekkora segítséget jelent a gyakorlatban?

1 2 3 4 5

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Semleges

Jelentős

Az adatkérés lehetőségeinek beszűkítése az előkészítő eljárás során mennyire hátráltatja a NAV felderítői munkáját?

1

2

3

4

5

☐☐☐☐☐

Egyáltalán nem

Jelentősen